DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การฟอกเงินในกระบวนการค้าคริปโทเคอร์เรนซี ศึกษาเฉพาะกรณีการยึดคริปโทเคอร์เรนซีโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

พิริยาภรณ์ ศาสตร์บัณฑิตย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ปีการศึกษา 2566

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

MONEY LAUNDERING IN THE CRYPTOCURRENCY TRADING PROCESS: A CASE STUDY OF CRYPTOCURRENCY SEIZURES BY THAI GOVERNMENT OFFICIALS

PIRIYAPRON SRATBUNDIT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Law
Department of Law,
Pridi Banomyong Faculty of Law
Dhurakij Pundit University
Academic Year 2023

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การฟอกเงินในกระบวนการค้าคริปโทเคอร์เรนซี ศึกษาเฉพาะกรณีการยึดคริปโทเคอร์เรนซีโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เสนอโดย พิริยาภรณ์ ศาสตร์บัณฑิตย์

สาขาวิชา นิติศาสตร์

หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ประธาน วัฒนวาณิชย์)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์คณาธิป ทองรวีวงศ์)

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

(อาจารย์ ดร.สุทธิพล ทวีชัยการ)

วันที่ 17 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2567

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การฟอกเงินในกระบวนการค้าคริปโทเคอร์เรนซี ศึกษาเฉพาะกรณีการยึดคริปโทเคอร์เรนซีโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ชื่อผู้เขียน	พิริยาภรณ์ ศาสตร์บัณฑิตย์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566

บทคัดย่อ

ปัญหาการฟอกเงินนั้นเป็นปัญหาเรื้อรังที่มีมานานและไม่ได้เกิดขึ้นแค่ในประเทศไทยเท่านั้นแต่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก ซึ่งในยุคแรกอาชญากรรมมักมีรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่ซับซ้อนและมักจะเป็นรูปแบบที่มีความรุนแรงและเกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานของชีวิต แต่เมื่อสังคมได้พัฒนาไปรูปแบบของการก่ออาชญากรรมจึงเกิดขึ้นหลายรูปแบบและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีการนำเอาลักษณะของการประกอบธุรกิจหรือเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ มาผสมผสานกับการกระทำความผิดจนยากแก่การบังคับใช้กฎหมาย ต่อมาเมื่อคริปโทเคอร์-เรนซีเริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในประเทศไทยเหล่าอาชญากรจึงหันมาก่ออาชญากรรมโดยการนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมาดำเนินการฟอกเงินผ่านกระบวนการของคริปโทเคอร์เรนซีให้ดูเสมือนว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีนั้นเป็นการฟอกเงินโดยอาศัยเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือจึงทำให้มีความซับซ้อนในทางระบบเทคโนโลยีประกอบกับมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องหลายฉบับ จึงทำให้การตัดวงจรของการประกอบอาชญากรรมดังกล่าวมีความซับซ้อนยุ่งยาก เนื่องจากการดำเนินการบังคับเอากับคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นมีลักษณะแตกต่างกับทรัพย์สินประเภทอื่นที่เรารู้จักกันโดยทั่วไป และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการยึดคริปโทเคอร์เรนซีไว้เป็นการเฉพาะและปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการแก้ไขให้สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะของคริปโทเคอร์เรนซีแต่อย่างใด ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีจึงไม่ชัดเจนว่าสิ่งใดบ้างที่เจ้าหน้าที่มีอำนาจกระทำได้ สิ่งใดบ้างที่เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจกระทำ รายการที่เกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีคืออะไร รายการใดบ้างที่สามารถถูกยึดได้ และมีวิธีการยึดหรืออายัดอย่างไร ดังนี้ กฎหมายป้องกันปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยจึงมีความจำเป็นต้องวิวัฒนาการขึ้นเพื่อก้าวให้ทันยุคสมัยที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีนี้ เนื้อหาในบทความนี้จึงเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยประกอบกับกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการต่อต้านการฟอกเงินและการยึดคริปโทเคอร์เรนซี เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา

คำสำคัญ: คริปโทเคอร์เรนซี, ฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซี, การยึดคริปโทเคอร์เรนซีโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Thesis Title	MONEY LAUNDERING IN THE CRYPTOCURRENCY TRADING PROCESS: A CASE STUDY OF CRYPTOCURRENCY SEIZURES BY THAI GOVERNMENT OFFICIALS
Author	Piriyaporn Sratbundit
Thesis Advisor	Jirawut Lipipun, Ph.D
Program	Master of Laws
Academic Year	2023

ABSTRACT

Money laundering is a persistent problem that exists not only in Thailand but also all over the world. Previously, forms of crime were usually not complicated, often seen as violence and related to basic factors of life. As society has developed, several forms of crime have occurred and become more complicated. The characteristics of business and technology are combined to commit an offense. By doing so, it is hard to enforce the law against those offenses. When cryptocurrency became widely known in Thailand, criminals discovered ways to commit offenses by laundering money or property connected with the commission of an offense through cryptocurrency processes to make it appear as if it is lawfully obtained property, and to evade official investigation. Since money laundering through cryptocurrency uses technology as a tool, it has either technological system or legal complexity. Moreover, there are several related laws, so it is complicated and hard to cut off the cycle of crimes. Due to the fact that the seizure of cryptocurrency, which is a digital asset, is different from other well-known kinds of property, but the Anti-Money Laundering Act B.E. 2542 has neither any specific provisions related to the confiscation of cryptocurrency, nor any amendment to make it consistent with the characteristics of cryptocurrency at present, the law related to the confiscation of cryptocurrency is still unclear about the action that the officer has or has no power to do, the meaning of cryptocurrency-related item, the seized and confiscated item, and the process of attachment. Thus, Thailand's anti-money laundering law needs to be developed to keep abreast of the age of technology. The content of this article is to study

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

and compare Thai laws and foreign laws, and provide recommendations related to money laundering and the confiscation of cryptocurrency to indicate the importance and solution of this problem.

Keywords: Cryptocurrency, Cryptocurrency money laundering, Seizing of Cryptocurrencies by Thai Government Officials

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีเนื้อหาครบถ้วนและเสร็จสมบูรณ์ได้ โดยผู้ศึกษาได้รับความเมตตาจาก ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นอย่างสูง ในการอนุเคราะห์ให้คำชี้แนะทั้งแนวความคิด หลักการ มุมมอง ประเด็นในการศึกษาวิจัย พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ เป็นอย่างดี ซึ่งความอนุเคราะห์ของท่านเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาอย่างยิ่งและทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประธาน วัฒนวาณิชย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์คณาธิป ทองรวีวงศ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ความอนุเคราะห์ชี้แนะทั้งแนวความคิด หลักการ มุมมอง ประเด็นในการศึกษาวิจัย พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากสำงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตลอดจนเจ้าของผลงานวิจัย เอกสาร ตำราทางวิชาการทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาได้นำมาใช้อ้างอิง ซึ่งผู้ศึกษาได้รับความรู้และแนวคิดอย่างมากจากจากการทำวิจัยในครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และผู้ที่คอยสนับสนุนให้การช่วยเหลือข้าพเจ้าทุกท่าน ในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนตลอดมาจนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พิริยภารณ์ ศาสตร์บัณฑิตย์

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ฉ

กิตติกรรมประกาศ..... ช

สารบัญ..... ฌ

บทที่

1. บทนำ..... 1
   - 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1
   - 1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของปัญหา..... 6
   - 1.3 สมมุติฐานของการวิจัย..... 6
   - 1.4 ขอบเขตการศึกษา..... 7
   - 1.5 วิธีดำเนินการวิจัย..... 7
   - 1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 8
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 9
   - 2.1 ความเป็นมาของคริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency)..... 9
   - 2.2 การกำกับดูแลคริปโทเคอร์เรนซีตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561..... 20
   - 2.3 คริปโทเคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินหรือไม่..... 31
   - 2.4 การฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซี..... 33
   - 2.5 การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542..... 38
   - 2.6 การฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซีในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ..... 54
   - 2.7 การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงผ่านคริปโทเคอร์เรนซี..... 58
   - 2.8 แนวคิดทฤษฎีการริบทรัพย์สิน..... 61
   - 2.9 ลักษณะของการบังคับคดีกับคริปโทเคอร์เรนซีในทางแพ่ง..... 65
3. มาตรการของต่างประเทศที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน..... 66
   - 3.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 หรือ อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 66

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

3.2 ข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตราการทางการเงิน..... 73

3.3 การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหราชอาณาจักร..... 77

3.4 การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา..... 85

3.5 การป้องกันปราบปรามการฟอกเงินของประเทศแคนาดา..... 93

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักการยึดคริปโทเคอร์เรนซีตามกฎหมายไทย..... 101
และกฎหมายต่างประเทศ

4.1 ความเป็นเงินตราของคริปโทเคอร์เรนซี..... 101

4.2 ความเป็นทรัพย์สินของคริปโทเคอร์เรนซี..... 101

4.3 คริปโทเคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินที่พึงยึดได้ตามกฎหมายฟอกเงินหรือไม่..... 103

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการยึดคริปโทเคอร์เรนซีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม... 104
การฟอกเงิน พ.ศ. 2542

5. สรุป และข้อเสนอแนะ..... 111

5.1 บทสรุป..... 111

5.2 ข้อเสนอแนะ..... 113

5.3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่ควรได้รับการแก้ไขในอนาคต... 116

บรรณานุกรม..... 119

ประวัติผู้เขียน..... 124

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บทที่ 1
บทนำ

ปัญหาการฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นปัญหาเรื้อรังที่มีมานานและเกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก ในยุคแรกอาชญากรรมมักมีรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่ซับซ้อนและมักจะเป็นรูปแบบที่มีความรุนแรงและเกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานของชีวิต แต่เมื่อสังคมได้พัฒนาไปรูปแบบของการก่ออาชญากรรมจึงเกิดขึ้นหลายรูปแบบและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีการนำเอาลักษณะของการประกอบธุรกิจหรือเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ มาผสมผสานกับการกระทำความผิดจนยากแก่การบังคับใช้กฎหมาย ยิ่งสังคมพัฒนาไปมากเท่าไรก็ยิ่งมีการพัฒนารูปแบบของการก่ออาชญากรรมมากขึ้นตามการพัฒนาของสังคม ปัญหาการใช้คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของสกุลเงินเสมือนอันเป็นการนำเอาลักษณะของการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีมาใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินนั้น จึงเป็นอาชญากรรมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอีกรูปแบบหนึ่งในปัจจุบันที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อความไว้วางใจในวงการธุรกิจ ตลอดจนมีผลกระทบถึงระบบเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางการเงิน และความมั่นคงของประเทศ ด้วยเหตุนี้การฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซีจึงเป็น “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ” (Economic crime) ที่พัฒนาขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม และในปัจจุบันยังขาดความชัดเจนในแง่มุมของการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องต่าง ๆ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การฟอกเงินหมายถึง “การดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดใด ๆ เปลี่ยนเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย” [1] เดิมที ก่อนที่คริปโทเคอร์เรนซีจะเป็นที่รู้จักในประเทศไทย เหล่าอาชญากรมักจะใช้วิธีการฟอกเงินผ่านการซื้อทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง เช่น เครื่องเพชร ทองคำ รถยนต์หรู บ้าน หรืออาจเป็นการลงทุน เช่น การซื้อหุ้น หรืออสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็ได้วิวัฒนาการมาโดยตลอดเพื่อที่จะตัดวงจรของการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว ต่อมาเมื่อคริปโทเคอร์เรนซีเริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในประเทศไทย เหล่าอาชญากรจึงหันมาประกอบอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซี ไม่ว่าจะเป็นการก่อการร้าย การฉ้อโกง หรือการฟอกเงิน โดยการผ่านคริปโทเคอร์เรนซีนั้น คือ นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมาดำเนินการฟอกเงินผ่านกระบวนการของคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นการอาศัยเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือจึงทำให้มีความซับซ้อนทั้งในทาง

---

[1] สุพัตรา แผนวิชิต, ‘การฟอกเงิน’ ใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, *แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศและข้ามชาติที่สำคัญ* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2563) 6.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ระบบเทคโนโลยีและในทางกฎหมายเนื่องจากมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องหลายฉบับประกอบกับการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีเองก็กระทำได้หลายลักษณะและในบางกรณีผู้กระทำความผิดไม่ได้ดำเนินการเพียงตัวคนเดียว แต่ได้ดำเนินการในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมหรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จึงทำให้การตัดวงจรของการประกอบอาชญากรรมดังกล่าวมีความยุ่งยากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ปัญหาการใช้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นช่องทางในการฟอกเงินจึงเป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งเป็นภัยร้ายแรงของมนุษยชนและระบบเศรษฐกิจของโลก จึงเป็นเหตุให้บางประเทศ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน กำหนดให้การใช้คริปโทเคอร์เรนซี เช่น บิตคอยน์ (Bitcoin) ในการทำธุรกรรมทุกประเภทเป็นสิ่งผิดกฎหมาย พร้อมทั้งระบุว่า สกุลเงินดิจิทัลนั้นเป็นภัยต่อสินทรัพย์ของประชาชน ซึ่งผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายและทางรัฐบาลจีนได้เร่งดำเนินการปราบปรามการขุดสกุลเงินเสมือนดังกล่าวด้วย[2] แต่อย่างไรก็ดี ในบางประเทศที่มองเห็นโอกาสทางธุรกิจและนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา ประเทศเบลเยี่ยม ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศไทย เป็นต้น ไม่ได้กำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีและการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีทุกประเภทเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายเหมือนกับสาธารณรัฐประชาชนจีนแต่อย่างใด แต่ได้มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อกำกับ ควบคุม และดูแลคริปโทเคอร์เรนซีอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาการฟอกเงิน ซึ่งวิธีการดำเนินการตัดวงจรของการประกอบอาชญากรรมที่เป็นการฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซีที่ดีที่สุดนั้น ก็คือ การดำเนินการยึดคริปโทเคอร์เรนซีที่เหล่าอาชญากรทั้งหลายใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดิน ดังนั้น การกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีเข้าสู่กล่องเงินดิจิทัลของรัฐและการกำหนดมาตรการที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงคริปโทเคอร์เรนซีจึงเป็นสิ่งสำคัญ

1.1.1 สภาพปัญหาการยึดคริปโทเคอร์เรนซี

เมื่อเกิดการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีขึ้น ประการต่อมาทางภาครัฐจะต้องดำเนินการตัดวงจรของการประกอบอาชญากรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้จัดการกับปัญหาการฟอกเงินโดยตรง โดยจากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกใช้ในการฟอกเงินไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของคริปโทเคอร์เรนซีแล้วจะเห็นว่ามีลักษณะไม่เหมือนกับทรัพย์สินทั่วไปที่เราคุ้นชิน จึงมีปัญหาที่ควรแก่การพิจารณาอยู่ว่าทางภาครัฐจะสามารถดำเนินการกับคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital asset) อันมีลักษณะแตกต่างกับทรัพย์สินโดยทั่วไป ตามความในหมวดที่ 6 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้หรือไม่ อย่างไร รายการใดบ้างที่เกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีที่สามารถถูกยึดได้ และมีวิธีการยึดอย่างไร ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบันจึงยังขาดความชัดเจน ก่อให้เกิดปัญหาความคลุมเครือในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ว่าสิ่งใดบ้างที่สามารถกระทำได้และสิ่งใดบ้างที่ไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งในระยะยาวอาจจะส่งผลกระทบหลายประการ เช่น ปัญหาการใช้

---

[2] กองบรรณาธิการไทยรัฐออนไลน์, ‘จีนประกาศให้การทำธุรกรรมด้วย 'บิทคอยน์' ทุกประเภทผิดกฎหมาย’ (ไทยรัฐออนไลน์, 27 กันยายน 2564) <https://shorturl.asia/vC5Dt> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

อำนาจในการยึดโดยไม่มีขอบเขตของเจ้าหน้าที่ หรือปัญหาผู้กระทำความผิดถูกกระทบสิทธิบางประการจากการใช้อำนาจโดยไม่มีขอบเขตนั้น และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เมื่อกฎหมายซึ่งเป็นเครื่องไม้เครื่องมือในการตัดวงจรของการประกอบอาชญากรรมไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว การจะตัดวงจรของการประกอบอาชญากรรมโดยไร้ข้อโต้แย้งใด ๆ ย่อมเป็นไปได้ยาก

วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงศึกษามุ่งเน้นไปที่กฎหมายที่เป็นมาตรการในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีเข้าสู่กล่องเงินดิจิทัลของรัฐและกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงคริปโทเคอร์เรนซี ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ประกอบกับพระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมการประกอบธุรกิจดังกล่าวโดยเฉพาะ เพื่อค้นหามาตรการที่สามารถนำมาดำเนินการบังคับยึดคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกใช้ในการฟอกเงินได้ และกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซีอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.2 ผลกระทบจากการฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซี

หัวข้อนี้เป็นการยกเอาข่าวและคดีที่เกิดขึ้นทั่วโลกมาแสดงโดยสังเขป เพื่อให้เห็นถึงความร้ายแรงของการฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซี ซึ่งมีข่าวและคดีที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

(1) คดี นักสืบจากหน่วยอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตของตำรวจในมณฑลลิงคอล์นเชอร์ หรือลิงคอล์นเชียร์ (Lincolnshire Police) ประเทศอังกฤษ ได้ยึดบิทคอยน์ (Bitcoin) จำนวนกว่าสองล้านปอนด์และสกุลเงินดิจิทัลอื่น ๆ จากเยาวชนอายุเพียง 17 ปี ซึ่งถูกตั้งข้อหาฉ้อโกงโดยการทำธุรกรรมทางคอมพิวเตอร์ในลักษณะการยักย้าย ผ่อนถ่ายเงินอันเป็นเท็จ และการฟอกเงินที่เกี่ยวข้อง โดยเยาวชนดังกล่าวถูกตัดสินให้เข้ารับโทษในสถานฟื้นฟูสมรรถภาพเยาวชน[3]

(2) คดี ประเทศอังกฤษยึดบิทคอยน์จำนวน 180 ล้านปอนด์ รัฐบาลอังกฤษเดินหน้าปราบปรามอาชญากรรมที่เชื่อมโยงกับสินทรัพย์ดิจิทัล โดยฝ่ายอาชญากรรมคดีเศรษฐกิจของตำรวจนครบาลกรุงลอนดอน (MET) ได้ยึดบิทคอยน์ จำนวน 180 ล้านปอนด์ ซึ่งขยายผลมาจากคดีฟอกเงินและคาดว่าอาจเป็นหนึ่งในการจับกุมอาชญากรรมเงินคริปโทเคอร์เรนซีมูลค่าที่สูงที่สุดในโลก[4]

(3) ข่าว ประเทศอังกฤษเผยกลุ่มก่อการร้ายระดมเงินทุนเพิ่มเพื่อการก่อการร้ายตามรายงานของเจ้าหน้าที่สหประชาชาติ (United Nations – UN) หลักฐานที่เพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่าการก่อการร้ายได้รับการสนับสนุนมากขึ้นโดยใช้คริปโทเคอร์เรนซีและการโจมตีของผู้ก่อการร้าย 20 เปอร์เซ็นต์ ได้รับการสนับสนุนทางการเงินโดยใช้คริปโทเคอร์เรนซี องค์กรก่อการร้ายหลายแห่งพยายามหาเงินทุนในการดำเนินงานโดยใช้สกุล-

[3] ผู้จัดการออนไลน์, ‘วัยรุ่นสร้างตัว สบช่องฟอกเงินผ่านคริปโต ถูกจับกุมยึดทรัพย์กว่า 91 ล้านบาท’ (ผู้จัดการออนไลน์, 31 ตุลาคม 2564) <https://shorturl.asia/ulfwU> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[4] กองบรรณาธิการไทยรัฐออนไลน์, ‘สหรัฐฯ จับกุมคู่สามีภรรยาฟอกเงินคริปโต 3,600 ล้านดอลลาร์’ (ผู้จัดการออนไลน์, 9 กุมภาพันธ์ 2565) <https://shorturl.asia/4jGFh> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เงินดิจิทัล ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นการที่ผู้ก่อการร้ายใช้งานคริปโทเคอร์เรนซีในทางที่ผิด โดยผู้ก่อการร้ายมักปรับวิธีการระดมทุนให้เหมาะกับข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อม[5]

(4) ข่าว ประเทศเอลซัลวาดอร์ออกกฎหมายที่รองรับบิทคอยน์เป็นสกุลเงินที่สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายในประเทศเอลซาวาดอร์ จะเพิ่มความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ การเงิน และการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ซึ่งรวมถึงแนวโน้มในการละเมิดกฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน และการจัดหาเงินทุนของผู้ก่อการร้ายซึ่งอาจทำให้ธนาคารเผชิญกับความเสี่ยงที่สูงขึ้น และอาจเปิดทางให้กิจกรรมที่ผิดกฎหมายใช้ประโยชน์จากระบบการเงินของเอลซัลวาดอร์[6]

(5) ข่าว ผู้นำอินเดียชี้ “เงินคริปโทเคอร์เรนซี” เป็นแหล่งทุนหนุน “กิจกรรมก่อการร้าย” สำนักข่าวต่างประเทศรายงานจากกรุงนิวเดลีว่า นเรนทรา โมดี (Narendra Modi) นายกรัฐมนตรีประเทศอินเดีย กล่าวว่า “สกุลเงินดิจิทัลเอกชน” ถือเป็น “ความเสี่ยงร้ายแรงต่อความมั่นคง” โดยเป็นเทคโนโลยีใหม่ซึ่งใช้สนับสนุนการจัดหาและการดำเนินการของกลุ่มก่อการร้าย ตอนนี้โลกกำลังเผชิญกับ “ความท้าทายจากเครือข่ายสีดำ”ในระดับซึ่งมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถานการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ทุกภาคส่วนควรจัดตั้งกลไกซึ่งมีประสิทธิภาพร่วมกันเพื่อศึกษาเรียนรู้ ตรวจสอบ และรักษาสมดุลให้กับโครงสร้างของเงินดิจิทัล[7]

(6) ข่าว รัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกากังวลว่าคริปโทเคอร์เรนซีอาจถูกใช้เพื่อสนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศที่มีจลาจล คณะอนุกรรมการด้านความมั่นคงแห่งชาติการพัฒนาระหว่างประเทศและนโยบายการเงินสหรัฐอเมริกาจะจัดให้มีการพิจารณาคดีในหัวข้อ “การจัดหาแหล่งเงินทุนของผู้ก่อการร้ายสำหรับประเทศที่ได้รับผลพวงจากการก่อจลาจล” บันทึกข้อตกลงของคณะกรรมการระบุว่า“ เมื่อมีการตรวจสอบบัญชีโดยธนาคารแบบดั้งเดิมและแพลตฟอร์มการชำระเงิน กลุ่มหัวรุนแรงดูเหมือนว่าจะเริ่มหันมาใช้สกุลเงินดิจิทัลกันมากขึ้น” บันทึกข้อตกลงดังกล่าวระบุว่าสกุลเงินดิจิทัลมีช่องทางที่เอื้ออำนวยมากมายสำหรับการจัดหาแหล่งเงินทุนจากกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการระดมทุน การกุศล และแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์(Social Media) โดยบันทึกได้มีการยกกรณีการใช้งานคริปโทเคอร์เรนซีสองเหตุการณ์ที่บ่งชี้แล้วว่าสกุลเงินดิจิทัลอาจมีส่วนช่วยสนับสนุนการก่อจลาจลที่เกิดขึ้นในรัฐสภาสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันที่ 8 ธันวาคม 2020 กลุ่มหัวรุนแรงชาวฝรั่งเศสที่ฆ่าตัวตายได้โอนคริปโทเคอร์เรนซีมูลค่า 522,000 ดอลลาร์ไปยังกระเป๋าเงินดิจิทัลยี่สิบสองใบ โดยมีหลายใบที่เป็นของนักเคลื่อนไหวทางการเมืองและบุคคลที่มีอิทธิพลบนโลกอินเทอร์เน็ตในช่วงระหว่างเกิดการก่อจลาจล[8]

---

[5] Tradingview, ‘UN เผย กลุ่มการร้ายระดมทุนเงินเพิ่มเพื่อการก่อการร้าย’ (Tradingview, 2 พฤศจิกายน 2564) <https://shorturl.asia/EYSJP> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[6] สำนักข่าวอินโฟเควสท์, ‘ฟิทช์เตือนเอลซัลวาดอร์ใช้บิตคอยน์ชำระหนี้ตามกฎหมายเสี่ยงเป็นช่องทางฟอกเงินหนุนก่อการร้าย’ (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 28 มิถุนายน 2564) <https://www.infoquest.co.th/2021/101006> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[7] เดลินิวส์ออนไลน์, ‘ผู้นำอินเดียชี้ “เงินคริปโต” เป็นแหล่งทุนหนุน “กิจกรรมก่อการร้าย”’ (เดลินิวส์ออนไลน์, 19 พฤศจิกายน 2565) <https://www.dailynews.co.th/news/1698649/> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[8] Thongchai, ‘รัฐบาลสหรัฐฯ กังวลว่าคริปโตอาจถูกใช้เพื่อสนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศที่มีจลาจล’

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(7) ข่าวในประเทศไทย ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาตินำทีมแถลงสรุปผลเปิดปฏิบัติการล่าข้ามโลกทลายกลุ่มจีนคริปโทเคอร์เรนซี รวบสองสามีภรรยาชาวจีนหลอกลงทุนข้ามชาติ ยึดของกลางโฉนดที่ดินห้องชุดคอนโดหรู รถยนต์ และอื่นๆ รวมมูลค่ากว่า 600 ล้านบาท[9]

(8) ข่าว ประเทศแคนาดาออกพระราชกำหนด เพื่อควบคุมคริปโทเคอร์เรนซีโดยกำหนดให้การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีต้องลงทะเบียนกับธุรกรรมทางการเงินและศูนย์วิเคราะห์รายงานของแคนาดา (FINTRAC) เนื่องจากเกิดกรณีที่ประเทศแคนาดามีคำสั่งเกี่ยวกับมาตรการป้องกันโรคไวรัสโคโรน่า (COVID-19) โดยกำหนดให้คนขับรถบรรทุกทุกคนที่ข้ามพรมแดนสหรัฐอเมริกาและแคนาดาจะต้องได้รับการฉีดวัคซีนหรือกักตัวที่บ้านเป็นเวลาสองสัปดาห์ ซึ่งทำให้เกิดการระงับการค้าข้ามสะพานแอมบาสเดอร์ (the Ambassador Bridge.) เป็นเวลาหลายวันอันส่งผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศจึงทำให้เกิดการประท้วงเพื่อให้เปิดพรหมแดนขึ้นและมีการระดมทุนในการประท้วงผ่านคริปโทเคอร์เรนซีด้วยช่องทางหนึ่ง จึงทำให้อุตสาหกรรมคริปโทเคอร์เรนซีมีการเติบโตอย่างก้าวกระโดดในช่วงหลายปีที่ผ่านมาโดยหลักแล้วเป็นเพราะบุคคลทั่วไปสามารถควบคุมการเงินของตนได้โดยไม่มีหน่วยงานใดมีอำนาจควบคุมการทำธุรกรรมเหล่านี้ รัฐบาลจึงได้ตราพระราชกำหนดดังกล่าวขึ้นเพื่อตอบโต้การประท้วง โดยมีกฎเกณฑ์ว่าให้ผู้ประท้วงต้องรายงานกิจกรรมที่น่าสงสัยรวมถึงธุรกรรมที่มีมูลค่าเกิน 10,000 ดอลลาร์ และธุรกรรมที่ต้องสงสัยว่าเชื่อมโยงกับกิจกรรมของผู้ก่อการร้ายซึ่งขอบเขตของกฎหมายที่กว้างขึ้นนี้ให้อำนาจแก่รัฐบาลในการอายัดบัญชีธนาคารด้วย[10]

(9) คดี Silk Road Case คดีนี้เป็นคดีที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่ง Silk Road นั้นเป็นเว็บไซต์ที่มีวัตถุประสงค์ในการซื้อและขายยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย อาวุธ ข้อมูลประจำตัวที่ถูกขโมย และสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมายอื่น ๆ ภายในการทำธุรกรรมทางอาญาโดยไม่เปิดเผยตัวตน และไม่อยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมาย โดยรับชำระเงินนั้นจะรับเป็นสกุลเงินเสมือนเท่านั้น และการแลกเปลี่ยนนั้นสมารถรับจากคนที่ไม่รู้จักซึ่งเป็นลูกค้าได้ไม่จำกัด นอกจากนี้ยังสามารถที่จะแลกเปลี่ยนโดยไม่เปิดเผยชื่อเพื่อปกปิดตัวตนที่แท้จริงและแหล่งที่มาของการทำธุรกรรมได้อีกด้วย การไม่เปิดเผยตัวตนนี้จึงทำให้เกิดปัญหาในการทางภาครัฐจะทำการตรวจสอบเส้นทางทางการเงิน[11]

ดังกล่าวมาทั้งหมดข้างต้น เป็นตัวอย่างของการประกอบอาชญากรรมฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์-เรนซี ซึ่งเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบร้ายแรงในระดับโลก เนื่องจากเมื่อมีการลงมือ

(Siam Blockchain, 24 กุมภาพันธ์ 2563) <https://shorturl.asia/e59rs> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[9] ข่าวสดออนไลน์, 'บิ๊กเด่น สรุปผล ปฏิบัติการ Trust No One ล่าข้ามโลก ราชาคริปโตหมื่นล้าน' (ข่าวสดออนไลน์, 31 พฤษภาคม 2566) <https://shorturl.asia/94r7i> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[10] EVELYN MWANGI, 'How Crypto Got Included in Canada's Emergency Act in 2022' (BitcoinKE, 7 March 2022) <https://bitcoinke.io/2022/03/how-crypto-got-included-in-canadas-emergency-act-in-2022/> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[11] USA v. Ulbricht, 2014.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

กระทำความผิดแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นวงกว้างและกระทบกระเทือนออกไปสู่ระบบเศรษฐกิจของโลก ดังนั้น หากทางภาครัฐไม่กำหนดมาตรการที่เหมาะสมและมีศักยภาพมากเพียงพอเพื่อรับมือกับการก่ออาชญากรรมดังกล่าว จะมีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศย่ำแย่ลงและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของโลกในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของปัญหา

1.2.1 เพื่อศึกษาวิวัฒนาการกระบวนการฟอกเงินในอดีต และการฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเครื่องมือ

1.2.2 เพื่อศึกษาให้เห็นถึงสภาพปัญหาในการยึดคริปโทเคอร์เรนซี โดยมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนามาตรการทางกฎหมายในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีเข้าสู่กล่องเงินดิจิทัลของรัฐ และกำหนดมาตรการที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงคริปโทเคอร์เรนซีเหล่านั้น

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.2.4 เพื่อทราบผลของการศึกษาและนำไปใช้ในการปรับปรุงมาตรการต่าง ๆ ต่อไป

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

เมื่ออาชญากรกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว อาชญากรได้นำทรัพย์สินที่ได้จากกรกระทำความผิดมาดำเนินการฟอกเงินโดยอาศัยคริปโท-เคอร์เรนซี ทางภาครัฐจึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามมาตรการในพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งมีอยู่สองส่วน คือ 1. มาตรการทางอาญา กล่าวคือ เป็นมาตรการที่มุ่งเน้นนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และ 2. มาตรการทางแพ่ง กล่าวคือ เป็นมาตรการที่มุ่งเน้นบังคับเอากับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยทางภาครัฐจะดำเนินการตามมาตรการทั้งสองส่วนควบคู่กันไป ดังนี้ ประเด็นปัญหาการยึดคริปโทเคอร์เรนซีจึงเป็นเรื่องของมาตรการทางแพ่งในพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การบังคับยึดคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital assets) ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันกับทรัพย์สิน (Property) ประเภทอื่น ให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินในคดีฟอกเงินนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 6 แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ประกาศใช้มาเป็นเวลานานก่อนที่คริปโทเคอร์เรนซีจะถือกำเนิดขึ้น จึงไม่ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการยึดคริปโทเคอร์เรนซีไว้เป็นการเฉพาะและปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการแก้ไขให้สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะของคริปโทเคอร์เรนซีแต่อย่างใด ดังนี้ การจะนำมาตรการในหมวดที่ 6 ว่าด้วยเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินมาใช้บังคับกับคริปโทเคอร์เรนซีจึงมีความไม่เหมาะสม คลุมเครือ และไม่ชัดเจนในข้อกฎหมายว่าสิ่งใดบ้างที่เจ้าหน้าที่มีอำนาจกระทำได้ สิ่งใดบ้างเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจกระทำ รายการที่เกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีที่สามารถถูกยึดได้คือรายการใดบ้าง และมีวิธีการยึดหรืออย่างไร ดังนี้ การแสวงหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อบัญญัติกฎหมายที่เป็นมาตรการในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีเข้าสู่กล่องเงินดิจิทัลของรัฐ และการกำหนด

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

มาตรการที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงคริปโทเคอร์เรนซีเหล่านั้น จะทำให้เกิดขอบเขตที่มีความชัดเจนในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ซึ่งจะตัดปัญหาการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ได้ ตลอดจนตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมผ่านทางช่องทางดังกล่าวได้อย่างแม่นยำชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อรัฐในการที่จะป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนศึกษามุ่งเน้นไปที่ประเด็นปัญหาการยึดคริปโทเคอร์เรนซีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยจะศึกษาว่าคริปโทเคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินซึ่งอยู่ในขอบเขตของการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามความนัยหมวดที่ 6 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือไม่ รายการเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีใดบ้างที่สามารถถูกยึดได้ และมีวิธีการยึดอย่างไร โดยผู้เขียนจะศึกษาค้นคว้าจากบทความ งานวิจัย และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

(2) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559

(3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

(4) พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501

(5) พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561

(6) ประมวลกฎหมายอาญา

(7) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(8) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(9) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยของวิทยานิพนธ์นี้จะดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งศึกษาวิธีการฟอกเงินโดยใช้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเครื่องมือ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้คริปโท-เคอร์เรนซีเป็นเครื่องมือกระทำความผิดดังกล่าว และศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในเรื่องของการยึดคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกใช้การฟอกเงินคืนจากบุคคลที่สามโดยเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศอันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา และประเทศอังกฤษเป็นหลัก และศึกษาการทำงานของหน่วยงานระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนการก่อการร้ายอันได้แก่ คำแนะนำของ Financial Action Task Force (FATF) เพื่อศึกษาแนวทางที่หน่วยงานนั้นใช้ในการปราบปรามการใช้คริปโทเคอร์เรนซีเพื่อฟอกเงิน

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ในส่วนของกฎหมายไทยนั้นจะทำการศึกษามาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ประกอบกับพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความเข้ากันได้ระหว่างกฎหมายไทยและแนวทางของกฎหมายของต่างประเทศในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีจากผู้กระทำความผิดต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงกระบวนการในการคริปโทเคอร์เรนซีเป็นช่องทางในการฟอกเงินและสามารถเปรียบเทียบความแตกต่าง รวมไปถึงการประเมินความเสียหายที่ได้เกิดจากการที่ใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการฟอกเงินของแต่ละประเทศรวมทั้งในประเทศไทยเป็นอย่างดี

1.6.2 ทำให้ทราบถึงกระบวนการตามกฎหมายที่ใช้ในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีจากผู้กระทำความผิดของต่างประเทศในเชิงเปรียบเทียบ

1.6.3 ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการยึดคริปโทเคอร์เรนซีของต่างประเทศ ซึ่งอาจนำมาเป็นแม่แบบในการพัฒนามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยเพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งของมาตรการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซีในโอกาสต่อไปได้

1.6.4 ทำให้ทราบถึงมาตรการของต่างประเทศที่ใช้ดำเนินการกับคริปโทเคอร์เรนซี ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทย

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัย เนื่องจากการฟอกเงินจะเกิดรูปแบบใหม่ขึ้นเรื่อย ๆ และวิวัฒนาการไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม การฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีจึงเป็นการก่ออาชญากรรมโดยการอาศัยเทคโนโลยีซึ่งเป็นการวิวัฒนาการของการก่ออาชญากรรมในสังคม โดยคริปโทเคอร์เรนซีมีจุดเริ่มต้นความเป็นมา ดังต่อไปนี้

2.1 ความเป็นมาของคริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency)

คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) เป็นเทคโนโลยีที่ถูกคิดค้นมาเพื่อตอบสนองคุณสมบัติของความเป็นเงิน (Money) และเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องบางประการของเงิน ดังนั้น เพื่อจะทำความเข้าใจว่าคริปโท-เคอร์เรนซีมีลักษณะอย่างไรและเป็นเงินตราหรือไม่ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงที่มาที่ไปของเงินตราและเปรียบเทียบระหว่างคริปโทเคอร์เรนซีกับเงินตราโดยสังเขป ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในสมัยก่อนการแลกเปลี่ยนสินค้านั้นมนุษย์จะใช้วิธีการนำเอาสิ่งของที่มีมูลค่ามาแลกเปลี่ยนกันโดยตรงหรือที่เรียกว่ากระบวนการบาร์เทอร์ (Barter)[12] เช่น นำเกลือมาแลกกับเนื้อหมูโดยตรง เนื่องจากในยุคนั้นยังเป็นสังคมที่ค่อนข้างแคบ การแลกเปลี่ยนจึงมักเกิดขึ้นกับคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันเป็นพิเศษและมีการแลกเปลี่ยนสินค้ากันเพียงไม่กี่อย่างจึงไม่ค่อยเกิดปัญหา ต่อมาเมื่อสังคมเกิดการขยายตัวกระบวนการแลกเปลี่ยนโดยตรงจึงเกิดข้อบกพร่องหลายประการและเป็นระบบที่ยากต่อการใช้งานจริง มนุษย์จึงคิดค้น “สื่อกลางที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ” ขึ้นมา เพื่อจะแก้ไขปัญหาของกระบวนการบาร์เทอร์ โดยสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนนี้ถูกเรียกว่า “เงิน” (Money) ซึ่งเงินจัดว่าเป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่ถูกยอมรับให้ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ โดยในยุคแรกเงินยังเป็นเพียงสิ่งที่คนในชุมชนนั้น ๆ ให้การยอมรับและใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเท่านั้น ยังไม่ใช่เงินตราที่รัฐออกกฎหมายบังคับให้ใช้ ดังนี้ เงินจึงมีรูปลักษณ์แตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ ต่อมาภายหลังรัฐจึงออกกฎหมายบังคับให้ใช้เงินตราที่รัฐออกให้ใช้ โดยแต่ละประเทศจะมีรูปลักษณ์ของเงินตราแตกต่างกันออกไปและวิวัฒนาการไปตามแต่ละยุคสมัย เช่น ประเทศอังกฤษใช้สกุลเงินปอนด์ สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้สกุลเงินหยวน ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้สกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ เป็นต้น

---

[12] Saifedean Ammous, *The Bitcoin Standard: ระบบการเงินทางเลือกใหม่ไร้ศูนย์กลาง* (พิมพ์ครั้งที่ 8, สำนักพิมพ์บริษัท กรีน ไลฟ์ พริ้นติ้ง เฮ้าส์ 2565) 27-28.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สำหรับประเทศไทย ในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 เป็นกฎหมายที่กำกับดูแลเรื่องเงินตรา โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้ความหมายของคำว่า เงินตรา[13] ได้แก่ เหรียญกษาปณและธนบัตร" ดังนี้ เหรียญกษาปณและธนบัตรตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นเงินตราซึ่งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่รัฐบาลไทยออกกฎหมายบังคับให้ใช้ โดยมีหน่วยของเงินตราเรียกว่าบาท[14] แต่อย่างไรก็ดี ในประเทศไทยไม่ได้มีเพียงเงินที่อยู่ในรูปแบบที่กล่าวข้างตนเพียงอย่างเดียว โดยในยุคสมัยหนึ่งในบางพื้นที่ของประเทศไทยก็ได้มีการใช้สิ่งอื่นเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแทนเงินตรา เช่น การอนุญาตให้ใช้เบี้ยกุดชุมซึ่งเป็นเงินตราท้องถิ่นแทนเงินตราที่เป็นเหรียญกษาปณและธนบัตร เป็นต้น ซึ่งทั้งเหรียญกษาปณ ธนบัตร และเบี้ยกุดชุม ล้วนเป็นวัตถุที่มีรูปร่างสามารถสัมผัส จับต้อง และมองเห็นได้ทั้งสิ้น โดยการชำระเงินในรูปแบบดังกล่าวมีข้อดี[15] คือ เป็นการชำระแบบตัวต่อตัวไม่มีบุคคลที่สามเข้ามาเป็นตัวกลาง แต่มีข้อเสียหลัก ๆ คือ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต้องอยู่พร้อมหน้ากันซึ่งในบางครั้งทำให้เกิดความไม่สะดวก ต่อมาเพื่อที่จะตอบสนองความสะดวกสบายในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการยิ่งขึ้นจึงได้มีการคิดค้นเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Money หรือ E-Money) ซึ่งเป็นเงินที่มีลักษณะเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ไม่สามารถสัมผัส จับต้อง หรือมองเห็นได้ แต่ปัญหาหลัก ๆ ของการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว คือ เป็นกลไกการทำงานที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการผ่านตัวกลางหรือบุคคลที่สาม เช่น สถาบันการเงินจึงทำให้เจ้าของเงินต้องยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากบุคคลที่สาม จึงได้มีการคิดค้นคริปโทเคอร์เรนซีขึ้นเพื่อต้องการที่จะตัดตัวกลางหรือบุคคลที่สามออกไปจากการทำธุรกรรมทางการเงิน โดยคริปโทเคอร์เรนซีมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

2.1.1 ลักษณะของคริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency)

เมื่อเทคโนโลยีได้พัฒนาขึ้น มนุษย์ต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นและต้องการที่จะใช้เงินในรูปแบบดิจิทัลโดยไม่ต้องการผ่านตัวกลางหรือบุคคลที่สาม จึงได้คิดค้นเทคโนโลยีที่พัฒนาสื่อกลางที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนขึ้นมาอีกรูปแบบหนึ่ง โดยมีชื่อเรียกว่าคริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) ซึ่งเทคโนโลยีและกลไกของคริปโทเคอร์เรนซีถูกคิดค้นขึ้นในปี ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551) โดยซาโตชิ นากาโมโต (Satoshi Nakamoto)[16] ภายใต้แนวคิดการสร้างเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะการทำงานในรูปแบบ (peer –to – peer คือ บุคคลถึงบุคคลโดยสมบูรณ์) กล่าวคือ เป็นการตัดตัวกลางหรือบุคคลที่สาม เช่น ธนาคาร หรือสถาบันการเงินออกจากการทำธุรกรรม และใช้คอมพิวเตอร์เชื่อมต่อกันเป็นเครือข่ายโดยมีเทคโนโลยีระบบการป้องกันที่เรียกว่าบล็อกเชน (Blockchain) มาทำการตรวจสอบควบคุมแทน ดังนี้ คริปโทเคอร์เรนซีจึงมีลักษณะเป็นเงินดิจิทัลซึ่งเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง ไม่สามารถมองเห็น สัมผัส หรือจับต้องได้ ที่มีพื้นฐานการสร้างลักษณะเดียวกันกับเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-money) แต่มีความแตกต่างกันที่รูปแบบของผลิตภัณฑ์และระบบการควบคุม กล่าวคือ คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินดิจิทัลที่มีรูปแบบการควบคุมที่ไม่ได้ถูกควบคุมจากส่วนกลาง

---

[13] พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 6.

[14] พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 7.

[15] Saifedean Ammous (เชิงอรรถ 12) 307-311.

[16] เพิ่งอ้าง 311-322.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ของผู้คิดค้นผลิตภัณฑ์เหล่านั้นอย่างเช่นเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีตัวกลางหรือบุคคลที่สามเป็นธนาคารหรือสถาบันการเงิน แต่คริปโทเคอร์เรนซีนั้นถูกตรวจสอบควบคุมจากเทคโนโลยีบล็อกเชน

2.1.2 เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain)

บล็อกเชน (Blockchain) เป็นเทคโนโลยีที่ถูกคิดค้นและพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับการทำงานของคริปโท-เคอร์เรนซีให้สามารถที่จะถ่ายโอนได้โดยไม่ต้องผ่านตัวกลางอย่างเช่น ธนคาร หรือสถาบันการเงินต่าง ๆ ซึ่งการทำธุรกรรมเกี่ยวกับบล็อกเชนแต่ละครั้งต้องได้รับการยืนยันจากบุคคลที่เข้าร่วมในระบบทั้งหมดเพื่อเชื่อมต่อกับข้อมูลอื่น ๆ และเพื่อให้ข้อมูลทั้งหมดในบล็อกเชนสอดคล้องกัน โดยบล็อกเชนมีลักษณะเด่น[17] คือ เป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีการกระจายโครงสร้าง (Distributed network) และไม่มีศูนย์กลาง กล่าวคือไม่มีบุคคลหรือองค์กรใดที่มีอำนาจในการกำกับดูแล ตรวจสอบ หรือยืนยันธุรกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เข้าร่วมในบล็อกเชน เนื่องจากข้อมูลที่เกิดขึ้นในบล็อกเชนจะถูกแลกเปลี่ยนโดยอัตโนมัติกับผู้เข้าร่วมอื่น ๆ โดยไม่ผ่านเซิร์ฟเวอร์กลาง เทคโนโลยีดังกล่าวนี้เรียกอีกอย่างว่า Distributed ledger technology (DLT) นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมสามารถเข้าถึงข้อมูลในบล็อกได้แต่ข้อมูลเหล่านั้นไม่สามารถถูกลบหรือเปลี่ยนแปลงได้โดยหากประสงค์จะลบข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งต้องลบบล็อกเชนทั้งหมด แต่อย่างไรก็ดีเทคโนโลยีบล็อกเชนสามารถจัดตั้งขึ้นมาใหม่พร้อมกับข้อมูลเดิมได้

บล็อกเชน มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่ง คือ smart contract[18] หรือ “สัญญาอัจฉริยะ” ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำสัญญาที่มีความปลอดภัยและสะดวกโดยไม่ต้องใช้บุคคลที่สามมาเป็นตัวกลาง ยกตัวอย่างการทำงานที่มีลักษณะคล้ายสัญญาอัจฉริยะ เช่น ตู้เซเว่นที่เราเห็นได้ทั่วไปซึ่งเป็นเครื่องขายสินค้าอัตโนมัติที่จ่ายสินค้าบางอย่างให้ลูกค้า เมื่อลูกค้าเลือกสินค้าแล้วทันทีที่เครื่องขายสินค้าได้รับข้อมูลสินค้าและลูกค้าได้ชำระเงินแล้วเครื่องขายสินค้าก็จะทำการจ่ายสินค้าในลักษณะเดียวกัน สัญญาอัจฉริยะจะก่อให้เกิดการปฏิบัติตามสัญญาเมื่อทุกอย่างถูกทำตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญา สัญญาอัจฉริยะจะดำเนินการปฏิบัติตามสัญญาโดยอัตโนมัติ

2.1.3 ประเภทของเหรียญคริปโทเคอร์เรนซี

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คริปโทเคอร์เรนซีเป็นรูปแบบหนึ่งของสกุลเงินดิจิทัล ซึ่งคริปโทเคอร์เรนซียังสามารถแบ่งประเภทของเหรียญออกได้เป็น 7 ประเภท ดังต่อไปนี้[19]

ประเภทที่ 1 กลุ่มเหรียญรักษามูลค่า (store of value) เป็นเหรียญที่สามารถเพิ่มกำลังซื้อได้เมื่อเวลาผ่านไป และเป็นเหรียญที่มีอุปทานอย่างจำกัด ตัวอย่าง เช่น เหรียญบิทคอยน์ (Bitcoin) ที่มีจำนวน

---

[17] สำนักงานที่ปรึกษาการศุลกากรประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงบรัสเซลส์ ‘ทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับ BLOCKCHAIN’ (พฤศจิกายน 2561) 11 วารสาร CPMU news 1, 1-3.

[18] Earth, ‘Smart Contract คืออะไร: เมื่อบล็อกเชนไม่ได้มีดีแค่บิทคอยน์’ (Siamblockchain, 8 มิถุนายน 2560) <https://shorturl.asia/BSVNo> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[19] planet 46, ‘คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) คืออะไร พามือใหม่เข้าใจครบจบในที่เดียว’ (Finnomena, 21 มีนาคม 2564) <https://shorturl.asia/JjUsY> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

อุปทานอย่างจำกัดเพียง 21 ล้านเหรียญ จึงมีความแตกต่างกับสกุลเงินอื่นที่เป็นคริปโทเคอร์เรนซีเหมือนกัน แต่มีอุปทานไม่มีที่สิ้นสุดซึ่งอาจทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นได้

ประเภทที่ 2 กลุ่มเหรียญสัญญาอัจฉริยะ (smart contract) เป็นเหรียญกลุ่มที่เป็นเครือข่ายบล็อกเชนซึ่งสามารถใช้สัญญาอัจฉริยะได้ โดยกำหนดขั้นตอนการทำธุรกรรมแบบอัตโนมัติไว้ล่วงหน้าและไม่ต้องอาศัยตัวกลาง ตัวอย่าง เช่น เหรียญ Ethereum (ETH), Cardano (ADA), Solana (SOL) และ Kusama (KSM) เป็นต้น

ประเภทที่ 3 กลุ่มเหรียญ stablecoin เป็นเหรียญที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทำให้มูลค่าของเหรียญมีเสถียรภาพมากขึ้นด้วยการอ้างอิงกับมูลค่าของสินทรัพย์บางอย่าง แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ Fiat-Collateralized (อ้างอิงด้วยเงินเฟียต), Commodity-Collateralized (อ้างอิงด้วยสินค้าโภคภัณฑ์), Crypto-Collateralized (อ้างอิงด้วยคริปโทเคอร์เรนซี) และ Non-Collateralized (ไม่อ้างอิงด้วยอะไรเลย) ตัวอย่าง เช่น เหรียญ “USDT” และ “USDC” จัดเป็น Stablecoin ประเภท Fiat-Collateralized ที่อ้างอิงกับมูลค่าของสกุลเงิน Fiat อย่างดอลลาร์สหรัฐฯ (USD) เป็นต้น

ประเภทที่ 4 กลุ่มเหรียญโทเคน (Token) เป็นเหรียญกลุ่มระบบการเงินไร้ตัวกลาง โปรโตคอลและแพลตฟอร์ม (Decentralized Finance (DeFi)) ส่วนใหญ่ถูกสร้างบน Ethereum Blockchain จึงถูกเรียกอีกชื่อว่า “โทเคน” (Token) ซึ่งสามารถใช้งานได้บนแพลตฟอร์มของผู้ออกเหรียญหรือแพลตฟอร์มที่เกี่ยวข้องเท่านั้นซึ่งมูลค่าของเหรียญจะมาจากความนิยมของแพลตฟอร์มผู้ออก รวมถึงความนิยมใน DeFi ด้วย ตัวอย่าง เช่นเหรียญ Maker (MKR), เหรียญ SushiSwap (SUSHI) เหรียญ Uniswap (UNI) เหรียญ Pancakeswap (CAKE) และ เหรียญ Aave (AAVE) เป็นต้น

ประเภทที่ 5 กลุ่มเหรียญส่งต่อมูลค่า (Value Transfer) เป็นเหรียญที่ถูกพัฒนาและออกแบบมาเพื่อส่งต่อมูลค่าผ่านอินเทอร์เน็ต โดยเน้นไปที่ความสามารถในการทำธุรกรรมที่รวดเร็ว และมีค่าธรรมเนียมที่ค่อนข้างต่ำ ตัวอย่าง เช่น เหรียญ “XRP” (Ripple) เหรียญ Stellar (XLM) เหรียญ OMG (OMG Network) และ เหรียญ Velo (VELO) เป็นต้น

ประเภทที่ 6 กลุ่มเหรียญ GameFi เป็นเหรียญที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในเกมหรือโลกเสมือนจริง (Metaverse) โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นเหรียญหลักที่ใช้ในการซื้อไอเทมต่าง ๆ ในเกม ตัวอย่าง เช่น เหรียญ Decentraland (MANA) เหรียญ The Sandbox (SAND) เหรียญ Axie Infinity (AXS) และ เหรียญ My Neighbor Alice (ALICE) เป็นต้น

ประเภทที่ 7 กลุ่มเหรียญมีม (Meme Coins) เป็นเหรียญที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีแรงบันดาลใจมาจากมีม (Meme) ที่เป็นกระแสร้อนแรงบนโลกออนไลน์ซึ่งและมีราคาความผันผวนสูง เหมาะแก่การทำกำไรระยะสั้นตัวอย่าง เช่น เหรียญ “Dogecoin” (DOGE) เหรียญ Shiba Inu (SHIB) เหรียญ Dogelon Mars (ELON) เหรียญDogs of Elon (DOE) และ เหรียญ Samoyedcoin (SAMO) เป็นต้น

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สกุลเงินคริปโทเคอร์เรนซีในประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดคริปโทเคอร์เรนซีไว้ 7 สกุลเงินด้วยกัน ได้แก่[20]

1. Bitcoin (BTC)
2. Bitcoin Cash (BCH)
3. Ethereum (ETH)
4. Ethereum Classic (ETC)
5. Litecoin (LTC)
6. Ripple (XRP) และ
7. Stellar (XLM)

2.1.4 การได้มาซึ่งคริปโทเคอร์เรนซี

การได้มาซึ่งคริปโทเคอร์เรนซีนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน เช่น การได้มาโดยการขุด การได้มาโดยเสน่หา และการได้มาโดยการซื้อขายและเปลี่ยน ดังนี้[21]

(1) การขุด (Mining) คริปโทเคอร์เรนซี คือการประมวลผลธุรกรรมในบล็อกเชน (Blockchain) ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ผู้ที่ยืนยันธุรกรรมเหล่านี้เราเรียกว่า นักขุด (Miner) ซึ่งเหรียญที่ได้รับความนิยมในการขุดมากที่สุดในอดีตได้แก่เหรียญสกุลเงิน Bitcoin (BTC) และ Ethereum (ETH**)** และนอกจากการขุดสินทรัพย์ดิจิทัลกลุ่มคริปโทเคอร์เรนซีแล้วนั้น ยังมีการขุดสินทรัพย์ดิจิทัลกลุ่มโทเคนดิจิทัล (Digital Token) อีกด้วย การขุดคริปโทเคอร์เรนซี คือ การใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลและแก้ไขสมการตัวเลขเพื่อรับสิทธิ์การยืนยันธุรกรรมและเพิ่มบล็อกข้อมูลใหม่ลงไปในบล็อกเชนของคริปโทเคอร์เรนซี โดยผู้ที่แก้สมการได้ก่อนจะได้เหรียญสกุลเงินต่าง ๆ ที่ตนขุดพบเป็นรางวัลตอบแทน นอกจากนี้ การขุดบิทคอยน์ยังมีอีกหนึ่งชื่อเรียกว่า Proof of work (การพิสูจน์ด้วยการลงแรง) กล่าวคือ เป็นการที่บรรดานักขุดเข้ามาแข่งกันแก้ไขสมการบนเครือข่ายบล็อกเชน โดยนักขุดทุกคนที่อยู่ในบล็อกเชนจะได้รับหน้าที่สำคัญ คือ ตรวจสอบธุรกรรมที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อป้องกันไม่ให้นักขุดรายอื่นทำการทุจริตใด ๆ บนเครือข่ายบล็อกเชน และเป็นการสร้างเหรียญขึ้นใหม่เพื่อเป็นรางวัลให้กับนักขุดที่สามารถแก้ไขสมการได้ และเป็นการเพิ่มจำนวนเหรียญเข้าสู่ระบบบล็อกเชน

(2) การได้รับคริปโทเคอร์เรนซีจากการให้โดยเสน่หา หรือได้รับมรดก

(3) การซื้อขายแลกเปลี่ยน เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุด โดยผู้ซื้อสามารถทำได้โดยการใช้เงินตราซึ่งใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายไปซื้อหรือแลกเปลี่ยนเป็นคริปโทเคอร์เรนซีในสกุลเงินต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการ โดย

---

[20] สมพัฒน์ มีมานัส และเสถียรภาพ นาหลวง, ‘มาตรการทางกฎหมายในการจัดเก็บภาษีคริปโทเคอร์เรนซีในประเทศไทย’ (มกราคม – มิถุนายน 2564) 1 วารสารการบริหารปกครอง, 136.

[21] Bitkub, ‘ลงทุน "ขุดคริปโทฯ ทำอย่างไร ขุดตอนนี้ทันไหม ต้องเสียภาษีคริปโทฯ อย่างไร’ (Bitkub) <https://shorturl.asia/y3FC9> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ซื้อขายแลกเปลี่ยนผ่านตัวกลางซึ่งได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยถูกต้องตามกฎหมาย ตามพระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561

2.1.5 กระเป๋าเก็บเงินคริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency wallets)

คริปโทเคอร์เรนซีเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งมีการเก็บรักษาอยู่ในกระระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกว่า กระเป๋าคริปโทเคอร์เรนซี หรือ วอลเล็ท (Wallets) โดยผู้ให้บริการที่เรียกว่า ผู้ให้บริการวอลเล็ท (Wallet provider) เพื่อใช้ในการยึดถือ บันทึกและโอน คริปโทเคอร์เรนซี หรือบิทคอยน์ โดยวอลเล็ทดังกล่าวจะมีกุญแจส่วนตัวของเจ้าของวอลเล็ท และจะอนุญาตให้เฉพาะเจ้าของวอลเล็ทเท่านั้น ที่จะกระทาการโอนคริปโทเคอร์เรนซีที่อยู่ในกระเป๋าไปยังที่อยู่ของคริปโทเคอร์เรนซีที่อยู่ในระบบบล็อกเชนได้โดยในการบันทึกการโอน และรับโอนคริปโทเคอร์เรนซีจะต้องทำผ่านระบบการจัดการด้วยกุญแจส่วนตัว และกุญแจสาธารณะ วอลเล็ทมีหลายชนิดอาจแบ่งประเภทได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ฮอทวอลเล็ท โคลด์วอลเล็ท และเดสก์ท็อปวอลเล็ท ดังต่อไปนี้[22]

(1) ฮอทวอลเล็ท (Hot wallets) เป็นกระเป๋าเงินคริปโทเคอร์เรนซีที่มีการเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต และมีความปลอดภัยน้อยเพราะเจ้าของวอลเล็ทมีความเสี่ยงในการถูกเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลและความปลอดภัยได้จากระบบอินเทอร์เน็ต

(2) โคลด์วอลเล็ท (Cold wallets) เป็นกระเป๋าคริปโทเคอร์เรนซีที่ใช้สำหรับ Cold storage และถูกจัดเก็บไว้แบบออฟไลน์เพื่อความปลอดภัยที่มากขึ้น ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบ USB Paper หรือฮาร์ดแวร์วอลเล็ท (Hardware wallets) ได้ โคลด์วอลเล็ทนี้จะจัดเก็บกุญแจส่วนตัว และกุญแจสาธารณะแบบออฟไลน์ และถึงแม้ว่าจะจัดเก็บแบบออฟไลน์ก็ตาม โคลด์วอลเล็ทก็สามารถรับโอนคริปโทเคอร์เรนซีจากผู้โอนได้โดยอ้างอิงจากที่อยู่ของบล็อกเชน

(3) เดสก์ท็อปวอลเล็ท (Desktop wallet) เป็นวอลเล็ทที่สามารถดาวน์โหลดและติดตั้งไว้บนเครื่องคอมพิวเตอร์ เข้าถึงได้โดยใช้คอมพิวเตอร์เครื่องที่ติดตั้งวอลเล็ทนั้นมาได้เพียงเครื่องเดียว

2.1.6 ความแตกต่างระหว่างคริปโทเคอร์เรนซีกับเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic money หรือ E-Money)

เงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Money หรือ E-Money) จัดว่าเป็นเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเงินรูปแบบหนึ่งที่คิดค้นมาเพื่อตอบสนองความสะดวกสบายในการใช้สอยเงิน ซึ่งปัจจุบันมีพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการในการกำกับ ดูแล ระบบการชำระเงินและบริการการชำระเงินด้วยการอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน รวมทั้งในพระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้กำหนดโทษทางปกครองและโทษอาญา จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในบางกรณี กำหนดหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลทางกฎหมายที่สำคัญของการชำระเงิน ตลอดจนการให้ความคุ้มครองมิให้การชำระเงินมีการยกเลิก เพิกถอน ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการหรือสั่งพิทักษ์ทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย อันจะทำให้ระบบการชำระเงินของประเทศเกิดเสถียรภาพ ความมั่นคง และดำเนินการได้อย่าง

[22] กนกอร ฟองคำ, ‘การบังคับคดีกับคริปโทเคอร์เรนซีในคดรล้มละลาย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2562) 44-47.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ต่อเนื่อง[23] ดังนี้ จะเห็นได้ว่าเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นระบบเทคโนโลยีทางการเงินที่มีพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่ออกมารองรับการใช้งานเงินอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบของสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยเงินอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) ความหมายของเงินอิเล็กทรอนิกส์ พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 ได้ให้ความหมายของเงินอิเล็กทรอนิกส์[24] หมายความว่า “บัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ประกอบธุรกิจออกให้แก่ผู้ใช้บริการซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยมีการชำระเงินให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจไว้ล่วงหน้าเพื่อนำไปใช้ชำระค่าสินค้าค่าบริการหรือค่าอื่นใดแทนการชำระด้วยเงินสด และได้มีการบันทึกมูลค่าหรือจำนวนเงินที่ชำระไว้ล่วงหน้า” ดังนี้ การจะได้มาซึ่งเงินอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นการนำเหรียญกษาปณ์หรือธนบัตรซึ่งเป็นเงินตราที่เป็นวัตถุมีรูปร่างสามารถมองเห็นและสัมผัสได้หรือที่เรียกว่า “เงินสด” ไปชำระให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแลกเปลี่ยนจากเงินสดเป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นเงินในรูปแบบที่ไม่มีรูปร่างไม่สามารถมองเห็นหรือได้มาเพื่อจับจ่ายใช้สอยกับร้านค้าต่าง ๆ ที่ยอมรับการชำระด้วยวิธีการดังกล่าว

(2) ความหมายของบัตรอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อเราทราบแล้วว่าเงินอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะอย่างไร ต่อมาผู้เขียนจะอธิบายถึงความหมายของบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้คำนิยามว่า “บัตรอิเล็กทรอนิกส์”[25] หมายความว่า “บัตรอิเล็กทรอนิกส์ตามประมวลกฎหมายอาญา” และตามประมวลกฎหมายอาญาได้ให้ความหมายของ “บัตรอิเล็กทรอนิกส์”[26] หมายความวา “เอกสารหรือวัตถุอื่นใด ไม่วาจะมีรูปลักษณะใดที่ผู้ออกได้ออกใหแก่ผู้มีสิทธิใช้ซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยบันทึกข้อมูลหรือรหัสไวด้วยการประยุกตใชวิธีการทางอิเล็กตรอน ไฟฟา คลื่นแมเหล็กไฟฟา หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคลายกันซึ่งรวมถึงการประยุกตใชวิธีการทางแสงหรือวิธีการทางแมเหล็กใหปรากฏความหมายด้วยตัวอักษรตัวเลขรหัส หมายเลขบัตรหรือสัญลักษณอื่นใดทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไมเห็นด้วยตาเปลา และหมายความรวมถึงขอมูล รหัสหมายเลขบัญชีหมายเลขชุดทางอิเล็กทรอนิกส หรือเครื่องมือทางตัวเลขใด ๆ ที่ผู้ออกไดออกใหแก่ผูมีสิทธิใชโดยมิไดมีการออกเอกสารหรือวัตถุอื่นใดให แตมีวิธีการใชในทำนองเดียวกับที่กล่าวข้างต้น หรือสิ่งอื่นใดที่ใชประกอบกับขอมูลอิเล็กทรอนิกสเพื่อแสดงความสัมพันธระหว่างบุคคลกับขอมูลอิเล็กทรอนิกสโดยมีวัตถุประสงคเพื่อระบุตัวบุคคลผู้เปนเจาของ” ดังนี้ จะเห็นได้ว่าบัตรอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีหลายรูปแบบแต่มีสาระสำคัญ คือ ได้มีการบันทึกมูลค่าหรือจำนวนเงินที่ชำระไว้ล่วงหน้าแล้วเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้

---

[23] หมายเหตุในการประกาศใช้พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560.

[24] พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 มาตรา 3.

[25] ข่าวสดออนไลน์ (เชิงอรรถ 9).

[26] ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (14).

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(3) ความหมายของมูลค่าเงินที่บันทึกในสื่ออิเล็กทรอนิกส์[27] มูลค่าเงินที่บันทึกในสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นมีตัวอย่างที่เห็นได้เด่นชัด เช่น ชิพคอมพิวเตอร์ในบัตรพลาสติก เครือข่ายโทรศัพท์มือถือหรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บัตรเติมเงิน และเหรียญสำหรับขึ้นรถไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งผู้ใช้บริการได้ชำระเงินล่วงหน้าแก่ผู้ให้บริการและจะได้เป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์มาเพื่อใช้ชำระค่าสินค้าและบริการได้ตามร้านค้าที่รับชำระทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วไม่ต้องพกพาเงินซึ่งเป็นวัตถุที่มีรูปร่างทางกายภาพติดตัวตลอดเวลา

(4) ความหมายของระบบชำระเงิน จากการศึกษาพบว่า ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ระบบการชำระเงิน” ไว้สองความหมายดังต่อไปนี้[28]

ความหมายที่ 1 กระบวนการส่งมอบเงินเพื่อชำระเงินอันเป็นผลมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างผู้จ่ายเงินและผู้รับเงิน ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคลหรือองค์กร นอกจากนั้นยังรวมถึงองค์กรที่เป็นตัวกลางแทนผู้จ่ายเงินและผู้รับเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น

ความหมายที่ 2 กระบวนการส่งมอบหรือโอนสื่อการชำระเงินเพื่อชำระราคา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนดังต่อไปนี้

1. องค์กรและบุคคล หมายถึง ผู้จ่ายเงิน ผู้รับเงิน และองค์กรที่เป็นตัวกลางในการชำระเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน เป็นต้น

2. กระบวนการดำเนินการภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลง กฎเกณฑ์ธรรมเนียมปฏิบัติที่กำหนดบทบาท หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและบุคคลต่าง ๆ รวมถึงกลไกการชำระเงินที่เกี่ยวข้อง

3. สื่อการชำระเงินประเภทต่าง ๆ เช่น เงินสด ตราสารการเงิน บัตรพลาสติก การโอนเงินทางบัญชีตลอดจนถึงการชำระเงินด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ตัวอย่าง บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เช่น บัตรเครดิตบัตรเดบิต บัตร ATM เป็นต้น ซึ่งเงินอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้จะถูกจะเก็บไว้ในกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกว่า E-Wallet ซึ่งเป็นแอพพลิเคชั่นกระเป๋าเงินออนไลน์ ตัวอย่างเช่น True Money Wallet เป็นต้น

การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจรับชำระด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

ในเรื่องของการประกอบธุรกิจรับชำระด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย[29] ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจบริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

---

[27] สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ‘e-Payment การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์’ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์) <https://shorturl.asia/cYVvp> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[28] เสาวนีย์ เหมฤดี, ‘ปัญหาทางกฎหมายของระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2562) 6-8, 45-46.

[29] ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนช.9/2561 เรื่อง หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1. กำหนดหน้าที่และความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจบริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการหรือเจ้าหนี้ที่ตนมีสัญญารับชำระเงินแทนและหน้าที่และความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจบริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผู้ใช้บริการรวมถึงหน้าที่และความรับผิดของตัวแทนที่ผู้ประกอบธุรกิจบริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แต่งตั้งด้วย (หากมี)

2. กำหนดวิธีปฏิบัติในการส่งข้อมูลรายการรับชำระเงินให้แก่ผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการหรือเจ้าหนี้

3. ต้องบันทึกบัญชีเงินที่ได้รับจากการรับชำระเงินไว้ต่างหากจากบัญชีเงินทุนหมุนเวียนอื่นของผู้ประกอบธุรกิจบริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์และต้องจัดทำข้อมูลให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

4. เมื่อได้รับชำระเงินแล้ว ต้องออกหลักฐานการรับชำระเงินเพื่อแสดงว่าได้รับชำระเงินจากผู้ใช้บริการ เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบรับเงิน ใบรับฝากชำระ หรือหลักฐานอื่นใดที่มีข้อความทำนองเดียวกันและจัดส่งให้ผู้ใช้บริการตามวิธีที่ตกลงกับผู้ใช้บริการ โดยต้องมีรายละเอียดอย่างน้อยดังต่อไปนี้

4.1 ชื่อผู้ประกอบธุรกิจบริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์และชื่อผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการหรือเจ้าหน้าที่

4.2 จำนวนเงินและรายละเอียดของสินค้าหรือบริการที่ชำระ โดยอาจระบุเป็นชื่อย่อหรือรหัสก็ได้รวมถึงรายละเอียดที่อ้างอิงถึงผู้ใช้บริการ วัน เดือน ปีและเวลาที่ออกหลักฐานการรับชำระเงิน

5. เมื่อผู้ประกอบธุรกิจบริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ออกหลักฐานการรับชำระเงินแล้ว ให้ถือว่าการชำระเงินของผู้ใช้บริการมีผลเสร็จสิ้นสมบูรณ์ เว้นแต่การรับชำระเงินด้วยเช็คให้ถือว่าการชำระเงินเสร็จสิ้นสมบูรณ์เมื่อเช็คนั้นสามารถเรียกเก็บเงินได้ครบถ้วน

ดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า เงินอิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้ชำระค่าสินค้าและบริการได้โดยที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 แต่อย่างไรก็ดี การชำระเงินผ่านทางช่องทางเงินอิเล็กทรอนิกส์ก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดี คือ คู่สัญญาไม่ต้องมาอยู่พร้อมหน้ากัน แต่มีข้อเสียหลัก ๆ คือ ต้องชำระผ่านตัวกลางและต้องยอมเสี่ยงในการที่ความมั่นคงปลอดภัยของตัวกลางจะถูกทำลายลง และมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าธรรมเนียมในการดำเนินการดังกล่าว ดังนี้ จึงเกิดปัญหาว่าหากคู่สัญญาไม่ต้องการใช้เงินสดในการชำระแต่ต้องการชำระเงินในรูปแบบดิจิทัลก็ต้องยอมตกอยู่ภายใต้การควบคุมและความเสี่ยงจากตัวกลาง ซึ่งการชำระเงินโดยผ่านตัวกลางจะทำให้เงินสูญเสียสภาพคล่องลงและขาดความเป็นเอกภาพไป

2.1.7 ความแตกต่างระหว่างคริปโทเคอร์เรนซีกับสกุลเงินดิจิทัล (Digital currency)

คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) กับสกุลเงินดิจิทัล (Digital currency) หรือที่เรียกอีกชื่อนึงว่าสกุลเงินเสมือน (Virtual currency) เป็นคำที่มักได้ยินควบคู่กันอยู่เสมอ จนเกิดความสับสนว่าสกุลเงินดิจิทัลทุกรูปแบบคือคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากอันที่จริงแล้วคริปโทเคอร์เรนซี

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เป็นเพียงรูปแบบลักษณะหนึ่ง (Form)[30] ของสกุลเงินดิจิทัลเท่านั้น โดยคริปโทเคอร์เรนซีและสกุลเงินดิจิทัลมีความแตกต่างกันดังต่อไปนี้

(1) สกุลเงินดิจิทัลไม่ต้องมีการเข้ารหัส ส่วนคริปโทเคอร์เรนซีมีการเข้ารหัสขั้นสูง

(2) สกุลเงินดิจิทัลต้องมีผู้ใช้ฝ่ายหนึ่งเปิดบัญชีธนาคารโดยไม่มีระบบการรักษาความปลอดภัยใด ๆส่วนคริปโทเคอร์เรนซีต้องมีผู้ใช้ฝ่ายหนึ่งเปิดบัญชีในฟอรัม (FORUM) ที่มีระบบรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อปกป้องสกุลเงินดิจิทัลจากการโจมตีอย่างรุนแรงทางไซเบอร์

(3) สกุลเงินดิจิทัลมีอัตราแลกเปลี่ยนที่ค่อนข้างคงที่และง่ายต่อการจัดการในตลาดโลก ส่วนคริป-โทเคอร์เรนซีมีความผันผวนสูงในตลาดซื้อขายและมีความเสี่ยงสูงต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนของสกุลเงินอย่างกะทันหันภายหลังเสร็จสิ้นการทำธุรกรรม

(4) สกุลเงินดิจิทัลมีความโปร่งใสในการธุรกรรมน้อย เนื่องจากผู้รับหรือผู้ส่งจะได้รับเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรม เช่น จำนวนเงิน ธนาคาร วันที่ และเวลาในการทำธุรกรรม ส่วน คริปโทเคอร์เรนซีจะมีความโปร่งใสในการทำธุรกรรม เนื่องจากเทคโนโลยีบล็อกเชนจะระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการติดต่อทั้งหมดระหว่างผู้ทำธุรกรรมทั้งสองฝ่ายทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยรายละเอียดทั้งหมดจะเป็นความลับระหว่างตัวแทนจำหน่ายและไม่มีผู้ใดสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

(5) สกุลเงินดิจิทัลจะมีธนาคารกลางเป็นผู้ควบคุมระบบการเงินการธนาคารทั้งหมดของประเทศนั้นและมีอำนาจตรวจสอบขั้นตอนการทำธุรกรรมสกุลเงินดิจิทัลอย่างใกล้ชิดทั้งในส่วนของกระเป๋าเงินดิจิทัลหรือกระเป๋าเงินแท้จริง ส่วนคริปโทเคอร์เรนซีเป็นระบบกระจายอำนาจที่ไม่มีบุคคลที่สามที่มีอำนาจเหนือนักลงทุนโดยมีชุมชนที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ออกกฎระเบียบการทำธุรกรรม และ

(6) การทำธุรกรรมสกุลเงินดิจิทัลมีค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมทุกครั้งที่มีการชำระเงินผ่านกระเป๋าเงินดิจิทัล ส่วนคริปโทเคอร์เรนซีไม่มีระบบจัดเก็บค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรม รวมทั้งไม่มีค่าคอมมิชชั่นสำหรับตัวแทนนายหน้า

ดังนี้ จึงสรุปได้ว่า สกุลเงินดิจิทัลนั้นมีหลายรูปแบบซึ่งคริปโทเคอร์เรนซีเป็นรูปแบบหนึ่งของสกุลเงินดิจิทัล ดังนั้น การจะกล่าวว่าคริปโทเคอร์เรนซี คือ สกุลเงินดิจิทัลรูปแบบหนึ่ง จึงเป็นคำกล่าวที่ไม่ผิดแต่อย่างใด แต่การจะกล่าวว่าสกุลเงินดิจิทัล คือ คริปโทเคอร์เรนซีนั้น เป็นคำพูดที่ไม่ถูกต้อง เท่าไหร่นัก เนื่องจากคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของสกุลเงินดิจิทัลเท่านั้น มิใช่ว่าสกุลเงินดิจิทัลทั้งหมด คือ คริปโทเคอร์เรนซี และถึงแม้คริปโทเคอร์เรนซีจะมีความผันผวนของมูลค่าสูงมากก็ตามแต่รูปแบบของคริปโทเคอร์ซีกลับมีลักษณะที่ปลอดภัยในการใช้งานมากกว่าสกุลเงินดิจิทัลรูปแบบอื่น เนื่องจากมีการเข้ารหัสขั้นสูงประกอบกับสามารถตัดตัวกลางออกไปจากการทำธุรรรมได้อย่างสมบูรณ์ คริปโทเคอร์เรนซีจึงเป็นสกุลเงินดิจิทัลที่ได้รับความนิยมมากกว่าสกุลเงินในรูปแบบอื่น

2.1.8 ความแตกต่างระหว่างคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล (Digital Token)

---

[30] สุรภา ศรีเมือง, *กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ Cryptocurrency* (pdf, สำนักกฎหมายสานักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มปป.) 1-2.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

โทเคนดิจิทัล (Digital Token) เป็นคำที่มักได้ยินมาควบคู่กันกับคริปโทเคอร์เรนซีอยู่เสมอ แต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน โดยโทเคนดิจิทัลมีความหมายและลักษณะแตกต่างกับคริปโทเคอร์เรนซี ดังต่อไปนี้

(1) คริปโทเคอร์เรนซี[31] (Cryptocurrency) หมายความว่า “หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีความประสงค์ที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่นใด หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล และให้หมายความรวมถึงหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ประกาศกำหนด” ซึ่งคริปโทเคอร์เรนซี(Cryptocurrency) มีลักษณะเด่นที่สำคัญ[32] คือ เป็นการพัฒนาขึ้นบนบล็อกเชนของตัวเอง หรือมีบล็อกเชนเป็นของตัวเอง และมีโปรเจกต์เพื่อพัฒนาเครือข่ายในอนาคต ทั้งนี้ แต่ละเหรียญจะแตกต่างกันในแง่ของวัตถุประสงค์ของแต่ละเครือข่ายขนาดเครือข่าย ปริมาณเหรียญ และประสิทธิภาพในการทำงานซึ่งราคาของคริปโทเคอร์เรนซีจะมีความผันผวนตามความต้องการของตลาด การลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซีจึงมุ่งเน้นไปที่การเก็งกำไรโดยบางสกุลเงินสามารถนำมาจ่ายเป็นค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมบนเครือข่ายบล็อคเชน (Gas fee) เพื่อใช้งานฟังก์ชันต่าง ๆ ของเครือข่ายบล็อกเชนได้ โดยคริปโทเคอร์เรนซีมี 7 ประเภทดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

(2) โทเคนดิจิทัล (Digital token) หมายความว่า “หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ และกำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ตามที่กำหนดในข้อตกลงระหว่างผู้ออกและผู้ถือ และให้หมายความรวมถึงหน่วยแสดงสิทธิอื่นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต.ประกาศกำหนด” หรืออาจสรุปได้ว่า โทเคนดิจิทัล คือ หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เปิดโอกาสให้บริษัทกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้ถือโทเคนในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ (Utility Token) และสิทธิในการร่วมลงทุน (Investment Token) ซึ่งการขายโทเคนดิจิทัล คือ การระดมทุนแบบ Initial Coin Offering (ICO)ที่อยู่ภายใต้ Smart Contract บนเทคโนโลยีบล็อกเชน ซึ่งเป็นลักษณะของการลงทุนที่ใกล้เคียงกับหุ้นหรือหุ้นกู้ทั่วไปมากกว่าคริปโทเคอร์เรนซี กล่าวคือ ICO เป็นการระดมทุนรูปแบบหนึ่งที่ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนเข้ามาช่วย[33] โดยบริษัทจะเสนอและกำหนดขายโทเคนที่กำหนดสิทธิหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ของผู้ลงทุน

โทเคนดิจิทัล (digital token) แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

---

[31] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 3.

[32] Duangthida Thongterm, ‘Cryptocurrency แตกต่างกับ Digital Token อย่างไร’ (Kubix, 28 มีนาคม 2565) <https://shorturl.asia/udB7N> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[33] สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, *รู้เขา รู้ระวัง รู้เท่ากันสินทรัพย์ดิจิทัล* (pdf, สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มปป.) 5

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1. โทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ (utility token) มีลักษณะเป็นการกำหนดสิทธิประโยชน์ทั้งหมดของผู้ถือโทเคนไว้ เพื่อให้ผู้ถือโทเคนได้รับการบริการหรือแลกเปลี่ยนสินค้าตามเงื่อนไขของเหรียญนั้นๆ เช่นใช้เหรียญโทเคนนี้แลกเปลี่ยนการบริการต่าง ๆ ภายในองค์กรใดองค์กรหนึ่งโดยเฉพาะ

2. โทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (Investment token) โทเคนประเภทนี้จะคล้ายกับการถือหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ หรือหุ้นกู้ โดยผู้ถือโทเคนจะได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ จากการถือโทเคนตามเงื่อนไขที่บริษัทกำหนดไว้เช่น ส่วนแบ่งกำไร หรือผลตอบแทนคงที่

ดังกล่าวที่มาทั้งหมดจึงสรุปได้ว่า ต้นกำเนิด แนวความคิด ตลอดจนคำนิยามของคริปโทเคอร์เรนซี คือ ความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน สินค้า บริการ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของเงิน เพียงแต่คริปโทเคอร์เรนซีมีลักษณะและคุณสมบัติพิเศษบางประการที่แตกต่างออกไปจาก เงินสด (money) และเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-money) เช่น เงินสดและเงินอิเล็กทรอนิกส์นั้นทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ แต่คริปโทเคอร์เรนซีนอกจากจะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการแล้วก็ยังมีคุณสมบัติพิเศษในเรื่องของการลงทุนเก็งกำไรอีกด้วย แต่อย่างไรก็ดี แม้คริปโทเคอร์เรนซีจะมีความหมายเป็นสื่อกลางที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการแต่ก็ยังไม่ใช่เงินตราตามความนัยพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 และปัจจุบันก็ยังไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีให้นำออกใช้แทนเงินตราแต่อย่างใด[34] ประกอบกับคณะกรรมการ ก.ล.ต. ได้ออกประกาศวางหลักเกณฑ์ว่า[35] “ไม่ให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลกระทำการที่เป็นลักษณะสนับสนุนการใช้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าหรือบริการ” โดยประกาศดังกล่าวเป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อเสถียรภาพการเงินของประเทศ ดังนี้จึงสรุปได้ว่า ปัจจุบันในประเทศไทยคริปโทเคอร์เรนซีจึงยังมีสถานะเป็นเพียงการลงทุนและเก็งกำไรเท่านั้น การนำคริปโทเคอร์-เรนซีมาใช้ชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือสิทธิอื่นใดยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐเพื่อให้เป็นไปตามความหมายและวัตถุประสงค์ของคริปโทเคอร์เรนซีอย่างแท้จริงแต่อย่างใด ปัจจุบันคริปโทเคอร์เรนซีจึงไม่ใช่เงินที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย

2.2 การกำกับดูแลคริปโทเคอร์เรนซีตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561

คริปโทเคอร์เรนซีถูกคิดค้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2551 และได้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2556[36] ซึ่งเดิมทีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2559 ในประเทศไทยไม่มีกฎหมายเพื่อกำกับ ดูแล คริปโทเคอร์-

---

[34] พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 6 มาตรา 9 มาตรา 11 มาตรา 15 และมาตรา 35.

[35] ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ กธ. 5/2565 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการให้บริการของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัย์ดิจิทัลที่ต้องไม่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนการใช้สินทรัพย์เป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าหรือบริการ.

[36] TNN Online, ‘เปิด Timeline บิทคอยน์ในไทย จุดเริ่มต้น-จุดสิ้นสุด’ (TNN Online, 3 กันยายน 2562) <https://www.tnnthailand.com/news/wealth/15926/> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เรนซีโดยเฉพาะ ต่อมาภายหลังเมื่อคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลเริ่มแพร่หลายมากขึ้นในประเทศไทย และถูกใช้เป็นเครื่องมือในการระดมทุนผ่านการเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน[37] ตลอดจนถูกใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ รวมถึงนำมาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนในศูนย์ซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล ซึ่งทำให้มีการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงิน ระบบเศรษฐกิจของประเทศและเกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง จึงได้มีการตราพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ขึ้น ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2561 มีผลบังคับใช้นับถัดจากวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป[38] กล่าวคือ มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 เพื่อกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดให้มีการกำกับและควบคุมการประกอบธุรกิจและการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีมาทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนอันจะเป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบธุรกิจที่มีศักยภาพและมีเครื่องมือในการระดมทุนที่หลากหลาย รวมทั้งประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อใช้ในการตัดสินใจ เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ และป้องกันมิให้มีการนำสินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่มีแหล่งที่มาที่ชัดเจนไปใช้ประโยชน์หรือกระทำการใดในลักษณะที่เป็นการหลอกลวงประชาชนหรือที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรม

หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

ในปัจจุบันหน่วยงานที่มีอำนาจควบคุมการออกและเสนอขายโทเคนดิจิทัลและการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลตลอดจนการวางนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนา รวมทั้งกำกับและควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลและผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลตามพระราชกำหนดดังกล่าว คือ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (คณะกรรมการ ก.ล.ต.)[39] ซึ่งเป็นหน่วยงานเดียวกับที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ดังนี้จึงจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการ ก.ล.ต. เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายทั้งสองฉบับ แต่อย่างไรก็ดี มาตรา 5 แห่งพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า “หลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ไม่ให้ถือเป็นคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคน-ดิจิทัลตามพระราชกำหนดนี้”

2.2.1 การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย

การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็นสี่ประเภท ดังต่อไปนี้[40]

---

[37] หมายเหตุในการประกาศใช้พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561.

[38] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 2.

[39] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 10.

[40] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 3.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประเภทที่ 1 ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล กล่าวคือ เป็นศูนย์กลางหรือเครือข่ายใด ๆ ที่จัดให้มีขึ้นเพื่อการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลโดยการจับคู่หรือหาคู่สัญญาให้ หรือการจัดระบบหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้ซึ่งประสงค์จะซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลสามารถทำความตกลงหรือจับคู่กันได้โดยกระทำเป็นทางค้าปกติ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงศูนย์กลางหรือเครือข่ายในลักษณะที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

ประเภทที่ 2 นายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล กล่าวคือ เป็นบุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการเป็นนายหน้าหรือตัวแทน เพื่อซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลให้แก่บุคคลอื่นโดยกระทำเป็นทางค้าปกติและได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น แต่ไม่รวมถึงการเป็นนายหน้าหรือตัวแทนในลักษณะที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

ประเภทที่ 3 ผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล กล่าวคือ เป็นบุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลในนามของตนเองเป็นทางค้าปกติ โดยกระทำนอกศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล แต่ไม่รวมถึงการให้บริการในลักษณะที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

ประเภทที่ 4 กิจการอื่นที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต

ในการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลทั้ง 4 ประเภทนั้น จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. โดยในการยื่นขออนุญาตจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตลอดจนเสียค่าธรรมเนียมการขออนุญาตตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และในการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น ผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดด้วย[41]

จากที่กล่าวทั้งหมดข้างตน จึงสรุปได้ว่า พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดให้การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลจะต้องจดทะเบียนตามที่พระราชกำหนดดังกล่าววางหลักเกณฑ์ไว้จึงจะเป็นการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกต้องตามกฎหมายอันจะส่งผลให้คริปโทเคอร์เรนซีเหล่านั้นเป็นคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่หากเป็นการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยไม่ดำเนินการจดทะเบียนให้ถูกต้องคริปโทเคอร์เรนซีเหล่านั้นก็จะเป็นคริปโทเคอร์เรนซีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนี้คริปโทเคอร์เรนซีจึงมีสองประเภท คือ คริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกต้องตามกฎหมายและคริปโทเคอร์เรนซีที่ผิดกฎหมาย

2.2.2 การเลิกประกอบธุรกิจ การเพิกถอนการอนุญาตประกอบธุรกิจ และการห้ามการทำธุรกรรม

การกระทำที่จะถูกยุติการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลสามารถเกิดได้ขึ้นสามกรณี ดังต่อไปนี้

(1) กรณีที่ 1 กรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลมีความประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจตามประเภทที่ได้รับอนุญาตให้ยื่นขออนุญาตเลิกประกอบธุรกิจต่อรัฐมนตรีผ่านคณะกรรมการ ก.ล.ต. โดยในการอนุญาตนั้นรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ และในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลใดได้เลิก

[41] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 26 มาตรา 30.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประกอบธุรกิจ ให้ผู้ประกอบธุรกิจนั้นทำการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล ชำระราคา ส่งมอบรายการที่ค้างอยู่ หรือดำเนินการใด ๆ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และภายในระยะเวลาที่สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนด[42]

(2) กรณีที่ 2 กรณีการเพิกถอนผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล แบ่งออกได้เป็นสามกรณี ดังนี้

(2.1) กรณีไม่ประกอบธุรกิจภายในเวลาที่กำหนด กล่าวคือ เมื่อปรากฏว่าผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลไม่ประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาตภายในเวลาที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด หรือหยุดประกอบธุรกิจเกินกว่าเวลาที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด ให้รัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. มีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตประกอบธุรกิจของผู้นั้นได้ รัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. มีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของลูกค้าด้วยก็ได้[43]

(2.2) ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลใดมีฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประโยชน์ของประชาชน และผู้ประกอบธุรกิจนั้น “สามารถแก้ไขฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานดังกล่าวได้” กรณีคณะกรรมการ ก.ล.ต. สั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด[44] หากผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลไม่ดำเนินการแก้ไข คณะกรรมการ ก.ล.ต. อาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลระงับการดำเนินงานทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง ในการนี้ คณะกรรมการ ก.ล.ต. จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจนั้นด้วยก็ได้ แต่หากผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลยังคงฝ่าฝืนไม่ดำเนินการแก้ไข หรือกระทำความผิดซ้ำอีก รัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. อาจพิจารณาเพิกถอนการอนุญาตการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลได้ ในการนี้รัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. อาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจที่ถูกเพิกถอนการอนุญาตนั้นต้องปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของลูกค้าก่อนก็ได้

(2.3) กรณีผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลใดมีฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประโยชน์ของประชาชน และผู้ประกอบธุรกิจนั้น “ไม่สามารถแก้ไขฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานดังกล่าวได้” เมื่อปรากฏหลักฐานต่อคณะกรรมการ ก.ล.ต. ว่าผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลใดมีฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประโยชน์ของประชาชน และผู้ประกอบธุรกิจนั้นไม่สามารถแก้ไขฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานดังกล่าวได้ ให้รัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. มีอำนาจสั่งเพิกถอนการอนุญาตได้ ในการนี้ รัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. อาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจที่ถูกเพิกถอนการอนุญาตนั้นต้องปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของลูกค้าด้วยก็ได้[45]

---

[42] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 32 มาตรา 33.

[43] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 32 มาตรา 34.

[44] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 32 มาตรา 35.

[45] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 36.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

กรณีที่ 3 การสั่งระงับการดำเนินกิจการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล กล่าวคือ ในกรณีที่การทำธุรกรรม การดำเนินกิจการ หรือการดำเนินการใดเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินหรือระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบ ของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศห้ามผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลทำธุรกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล หรือสั่งระงับการดำเนินกิจการหรือการดำเนินการทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลได้

2.2.3 การป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล

พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดมาตรการเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ดังนี้

(1) ห้ามมิให้บุคคลใดบอกกล่าว เผยแพร่ หรือให้คำรับรองข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความอันอาจก่อให้เกิดความสำคัญผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน ข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวกับผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล ลักษณะหรือสาระสำคัญของโทเคนดิจิทัล หรือราคาซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล โดยประการที่น่าจะทำให้มีผลกระทบต่อราคาสินทรัพย์ดิจิทัลหรือต่อการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล[46]

(2) ห้ามมิให้บุคคลใดวิเคราะห์หรือคาดการณ์ฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน ข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวกับผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล ลักษณะหรือสาระสำคัญของโทเคนดิจิทัล หรือราคาซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล โดยนำข้อมูลที่รู้ว่าเป็นเท็จหรือไม่ครบถ้วนอันอาจก่อให้เกิดความสำคัญผิดในสาระสำคัญ มาใช้ในการวิเคราะห์หรือคาดการณ์หรือละเลยที่จะพิจารณาความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าว หรือโดยบิดเบือนข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์หรือคาดการณ์ และได้เปิดเผยหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์หรือคาดการณ์นั้นต่อประชาชน โดยประการที่น่าจะทำให้มีผลกระทบต่อราคาสินทรัพย์ดิจิทัลหรือต่อการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล[47]

(3) ห้ามมิให้บุคคลใดซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในที่เกี่ยวกับผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลหรือลักษณะหรือสาระสำคัญของโทเคนดิจิทัล กระทำการดังต่อไปนี้[48]

(3.1) ซื้อหรือขายโทเคนดิจิทัล หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับโทเคน-ดิจิทัลไม่ว่าเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่น เว้นแต่

(ก) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย คำสั่งศาล หรือคำสั่งของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย

(ข) เป็นการปฏิบัติตามภาระผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับโทเคนดิจิทัลที่ทำขึ้นก่อนที่ตนจะรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในที่เกี่ยวกับผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลหรือลักษณะหรือสาระสำคัญของโทเคนดิจิทัล

---

[46] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 40.

[47] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 41.

[48] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 42.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(ค) เป็นการกระทำโดยตนมิได้เป็นผู้รู้เห็นหรือตัดสินใจ แต่ได้มอบหมายให้ผู้ได้รับอนุญาตหรือจดทะเบียนตามกฎหมายให้จัดการเงินทุนหรือการลงทุน ตัดสินใจในการซื้อหรือขายโทเคนดิจิทัลหรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับโทเคนดิจิทัลนั้น หรือ

(ง) เป็นการกระทำในลักษณะที่มิได้เป็นการเอาเปรียบบุคคลอื่นหรือในลักษณะตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

(3.2) เปิดเผยข้อมูลภายในแก่บุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมและไม่ว่าด้วยวิธีใดโดยรู้หรือควรรู้ว่าผู้รับข้อมูลอาจนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ในการซื้อหรือขายโทเคนดิจิทัล หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับโทเคนดิจิทัล ไม่ว่าเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นการกระทำในลักษณะที่มิได้เป็นการเอาเปรียบบุคคลอื่นหรือในลักษณะตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

(4) ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทนายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลรวมทั้งพนักงานหรือลูกจ้างของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว ซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลเกี่ยวกับการสั่งซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัลหรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลของลูกค้ารายใดของผู้ประกอบธุรกิจนั้น กระทำการดังต่อไปนี้ไม่ว่าเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่นในประการที่น่าจะทำให้ลูกค้ารายดังกล่าวเสียประโยชน์[49]

(ก) ส่ง แก้ไข หรือยกเลิกคำสั่งซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัลหรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น โดยใช้โอกาสดำเนินการก่อนที่ตนจะดำเนินการตามคำสั่งของลูกค้ารายดังกล่าวแล้วเสร็จ

(ข) เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคำสั่งของลูกค้ารายดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่น โดยรู้หรือควรรู้ว่าบุคคลนั้นจะอาศัยข้อมูลดังกล่าวเพื่อทำการส่ง แก้ไข หรือยกเลิกคำสั่งซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัลหรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นได้ก่อนที่ตนจะดำเนินการตามคำสั่งของลูกค้ารายดังกล่าวแล้วเสร็จ

(5) ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการ ดังต่อไปนี้[50]

(ก) ส่งคำสั่งซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัล หรือซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัล อันเป็นการทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจผิดเกี่ยวกับราคาหรือปริมาณการซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัล

(ข) ส่งคำสั่งซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัล หรือซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัล ในลักษณะต่อเนื่องกันโดยมุ่งหมายให้ราคาสินทรัพย์ดิจิทัลหรือปริมาณการซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นผิดไปจากสภาพปกติของตลาด

(6) ห้ามมิให้บุคคลใดส่ง แก้ไข หรือยกเลิกคำสั่งซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัลเข้าไปในระบบซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลของศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล โดยรู้หรือควรรู้ว่า การกระทำดังกล่าวนั้นน่าจะทำให้ราคา

---

[49] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 45.

[50] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 3 และ มาตรา 46.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สินทรัพย์ดิจิทัลหรือปริมาณการซื้อหรือขายสินทรัพย์ดิจิทัลผิดไปจากสภาพปกติของตลาดและเป็นเหตุให้ระบบซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลล่าช้าหรือหยุดชะงัก[51]

2.2.4 มาตรการลงโทษทางอาญาและมาตรการลงโทษทางแพ่ง

พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดไว้ทั้งมาตรการที่เป็นการลงโทษทางอาญาและมาตรการทางแพ่ง ดังต่อไปนี้

มาตรการทางอาญา พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรพัย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดความผิดที่มีโทษทางอาญาไว้หลายประการ ซึ่งการกำหนดความผิดที่มีโทษทางอาญาที่เป็นประโยชน์กับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีดังต่อไปนี้

(1) ผู้ใดเสนอขายโทเคนดิจิทัลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 17 วรรคหนึ่งหรือวรรคสองหรือเสนอขายโดยไม่กระทำผ่านผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัลตามมาตรา 19 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของโทเคนดิจิทัลทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้ เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ[52]

(2) ผู้ใดเสนอขายโทเคนดิจิทัลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามมาตรา 17 วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง[53]

(3) ผู้ใดแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งในแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวนตามมาตรา 17 วรรคหนึ่งในสาระสำคัญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของโทเคนดิจิทัลทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้ เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท[54]

(4) ผู้ใดเสนอขายโทเคนดิจิทัลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามมาตรา 19 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ[55]

(5) ผู้ใดเสนอขายหรือขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชนก่อนที่แบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวนที่ยื่นไว้ต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ตามมาตรา 19 มีผลใช้บังคับ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินหนึ่งเท่าของราคาขายของโทเคนดิจิทัลทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้ เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ[56]

---

[51] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 3 และ มาตรา 50.

[52] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 57.

[53] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 58.

[54] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 59.

[55] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 60.

[56] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 61.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(6) ผู้ใดเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชนในระหว่างที่สำนักงาน ก.ล.ต. สั่งระงับการมีผลใช้บังคับของแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวนตามมาตรา 22 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของโทเคนดิจิทัลทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขายแต่ทั้งนี้ เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ[57]

(7) ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 18 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง[58]

(8) ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 25 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขตามมาตรา 25 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง[59]

(9) ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลใดมีหน้าที่จัดทำหรือส่งข้อมูลตามมาตรา 25 แสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งในสาระสำคัญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ[60]

(10) ผู้ใดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยมิได้รับอนุญาตตามมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวนละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่[61]

(11) ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 28 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง มาตรา 31 มาตรา 32 หรือมาตรา 33 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไข หรือคำสั่งหรือประกาศตามมาตรา 27 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 วรรคสอง มาตรา 35 หรือมาตรา 36 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง[62]

(12) ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลใดไม่ปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งตามมาตรา37 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง[63]

(13) ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 9 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือวิธีการตามมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาทเป็นต้น

---

[57] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 62.

[58] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 63.

[59] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 64.

[60] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 65.

[61] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 66.

[62] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 67.

[63] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 68.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ดังกล่าวข้างต้น หากย้อนไปพิจารณาหมายเหตุในการประกาศใช้พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ตอนท้าย ที่กล่าวว่า เพื่อให้ “เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ และป้องกันมิให้มีการนำสินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่มีแหล่งที่มาที่ชัดเจนไปใช้ประโยชน์หรือกระทำการใดในลักษณะที่เป็นการหลอกลวงประชาชน หรือที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรม” แล้ว จะเห็นว่าการฟอกเงินถือเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ดังนั้น แม้พระราชกำหนดดังกล่าวจะไม่ใช่กฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตัดวงจรในการประกอบอาชญากรรมโดยเฉพาะอย่างเช่นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะ ก็ตาม แต่พระราชกำหนดดังกล่าวก็มีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินปรากฏอยู่ด้วย สรุปได้ดังนี้

ประการที่ 1 พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดหลักเกณฑ์โดยให้ถือว่าผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลและผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัลตามพระราชกำหนดนี้เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน[64] ดังนี้ จึงมีผลทำให้การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลและผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัลต้องอยู่ภายใต้มาตรการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ด้วยเช่นกัน

ประการที่ 2 พระราชกำหนดนี้ได้บัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดไว้หลายประการ ซึ่งมีมาตราการที่มีใช้ในการป้องกันการฟอกเงินได้ อาทิเช่น[65]

1. การกำหนดให้ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลที่จะรับคริปโทเคอร์เรนซีเป็นการตอบแทนหรือผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่จะริบคริปโทเคอร์เรนซีจากลูกค้าในการทำธุรกรรมให้รับได้เฉพาะคริปโทเคอร์เรนซีที่ได้จากการซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือฝากไว้กับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลตามพระราชกำหนดนี้เท่านั้น
2. การเสนอขายโทเคนดิจิทัล โดยไม่ได้รับอนุญาต
3. การไม่ยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวน หรือการเสนอขายโดยที่แบบแสดงรายการข้อมูลนั้นยังไม่มีผลบังคับใช้การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยไม่ได้รับอนุญาต
4. การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่กำหนด
5. การยินยอมให้ใช้บัญชี และการแสดงข้อความเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งเป็นความผิดตามพระราชกำหนดดังกล่าว เป็นต้น

มาตรการลงโทษทางแพ่ง

พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดการกระทำที่จะเป็นความผิดที่ต้องได้รับการลงโทษทางแพ่งไว้ว่า ให้การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ เป็นการกระทำความผิดที่อาจดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่งกับผู้กระทำความผิดนั้นได้[66]

---

[64] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 7.

[65] สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (เชิงอรรถ 33) 17.

[66] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 96.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1. แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งในสาระสำคัญอันเป็นความผิดตามมาตรา 59 และมาตรา 65

2. กระทำการอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล อันเป็นความผิดตามมาตรา 70 และมาตรา 71

3. ยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล บัญชีธนาคาร บัญชีที่เปิดไว้กับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล หรือบัญชีอื่นใดที่ใช้ชำระราคาซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล หรือใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล บัญชีธนาคาร บัญชีที่เปิดไว้กับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล หรือบัญชีอื่นใดของบุคคลอื่น อันเป็นความผิดตามมาตรา 73

ซึ่งการลงโทษตามมาตรการลงโทษทางแพ่งนั้น ได้แก่[67]

1. ค่าปรับทางแพ่ง

2. ชดใช้เงินในจำนวนที่เท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับหรือพึงได้รับจากการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 96

3. ห้ามเข้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่เกินห้าปี

4. ห้ามเป็นกรรมการหรือผู้บริหารของผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลหรือผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่เกินสิบปี

5. ชดใช้ค่าใช้จ่ายของสำนักงาน ก.ล.ต. เนื่องจากการตรวจสอบการกระทำความผิดนั้นคืนให้แก่สำนักงาน ก.ล.ต.

2.2.5 มาตรการเข้าถึงคริปโทเคอร์เรนซีตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561

พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ให้คำนิยามของ “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชกำหนดนี้ ซึ่งเจ้าพนักงานดังกล่าวมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา[68] โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจหลายประการดังต่อไปนี้[69]

ประการที่ 1 เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจหรือสถานที่ตั้งของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล หรือสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าวด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใด ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบกิจการ สินทรัพย์และหนี้สินของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล รวมทั้งเอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบตามแล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

---

[67] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 98.

[68] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 3 และ มาตรา 56.

[69] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 51.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประการที่ 2 เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลหรือผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล หรือสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบุคคลดังกล่าวด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใด ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบตามแล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

ประการที่ 3 ตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลหรือผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลเพื่อตรวจสอบหลักฐานหรือข้อมูลอื่นใดเกี่ยวกับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลหรือผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลหรือกิจการของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลหรือผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล

ประการที่ 4 เข้าไปในสถาบันการเงินหรือสถานที่ใดในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อทำการตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชกำหนด เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบตามแล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

ประการที่ 5 ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เอกสาร หลักฐาน หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี ทั้งนี้ การออกคำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวต้องระบุเหตุผล ความจำเป็น และสิทธิของผู้ถูกยึดหรืออายัดนั้น

ประการที่ 6 สั่งให้กรรมการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้สอบบัญชีของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล ผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล หรือผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบุคคลดังกล่าวด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นใด มาให้ถ้อยคำ หรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชีเอกสารดวงตรา หรือหลักฐานอื่นเกี่ยวกับกิจการ การดำเนินงาน สินทรัพย์และหนี้สินของบุคคลดังกล่าว หรือสั่งให้บุคคลดังกล่าวส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้

ประการที่ 7 สั่งให้บุคคลใด ๆ ที่ทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลกับหรือผ่านผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาให้ถ้อยคำ หรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมดังกล่าว การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในข้อนี้จะต้องเป็นการกระทำต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องที่ดำเนินการตรวจสอบ และต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. ก่อน โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องกำหนดระยะเวลาอันสมควรที่จะให้บุคคลดังกล่าวสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้

ประการที่ 8 สั่งให้บุคคลใด ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่มาให้ถ้อยคำหรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในข้อนี้จะต้องเป็นการกระทำต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องที่ดำเนินการตรวจสอบ และต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. ก่อน โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องกำหนดระยะเวลาอันสมควรที่จะให้บุคคลดังกล่าวสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทั้ง 8 ประการข้างต้น บุคคลที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่จะต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร ส่วนข้อมูล ข้อเท็จจริง เอกสาร และหลักฐานต่าง ๆ ที่สำนักงาน ก.ล.ต. ส่งมอบในการกล่าวโทษผู้กระทำผิดนั้นพนักงานสอบสวนอาจนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนคดีอาญาได้

ในกรณีหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือกฎหมายอื่นในทำนองเดียวกันของต่างประเทศร้องขอ[70] ให้สำนักงาน ก.ล.ต. มีอำนาจให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมหรือตรวจสอบข้อมูลหรือหลักฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือกฎหมายอื่นในทำนองเดียวกันของประเทศผู้ร้องขอด้วย และพยานหลักฐานที่ได้มาตามความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างประเทศกับสำนักงาน ก.ล.ต. ให้นำมาใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีทั้งปวงได้

ดังที่กล่าวข้างต้น หน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 256 นี้ เป็นหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานจะปฏิบัติการตามพระราชกำหนดดังกล่าวเท่านั้นไม่ได้หมายความรวมไปถึงว่าเมื่อเกิดการฟอกเงินขึ้นเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะมีอำนาจกระทำการดังที่กล่าวข้างต้น ดังนี้ แม้พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 จะกำหนดหน้าที่และอำนาจของเจ้าหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนในการเข้าถึงคริปโทเคอร์-เรนซีเพื่อควบคุมคริปโทเคอร์เรนซีก็ตาม แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่สามารถนำไปใช้กับในกรณีของกรณีการยึดคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกใช้ในการฟอกเงินได้ เนื่องจากการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

2.3 คริปโทเคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินหรือไม่

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำนิยามของคำว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ดังนี้[71]

2.3.1 เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

2.3.2 เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตามข้อ 1 หรือ

2.3.3 ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม ข้อ 1 หรือ ข้อ 2

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตามข้อ 1 2 หรือ 3 จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

---

[70] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 52 มาตรา 53.

[71] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ดังกล่าวข้างต้น พระราชบัญญัตินี้มิได้ให้ความหมายของคำว่าทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะว่าทรัพย์สินนั้นหมายความว่าอย่างไร ดังนี้ จึงหมายความว่าทรัพย์สินทุกชนิดหากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้วก็จะสามารถยึดได้ทั้งสิ้น แต่ในทางกลับกันก็มีข้อควรพิจารณาว่าหากสิ่งที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินจะสามารถยึดได้หรือไม่ เพราะหากคริปโทเคอร์เรนซีไม่อยู่ในความหมายของทรัพย์สินแล้วจะเกิดปัญหาที่ตามมา เช่น เมื่อเกิดการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีแล้วจะบังคับเอากับคริป-โทเคอร์เรนซีเหล่านั้นในฐานะที่เป็นทรัพย์สินได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งเมื่อพิจารณาตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 อันเป็นกฎหมายที่ใช้กำกับดูแลการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับคริปโท-เคอร์เรนซีโดยเฉพาะแล้วพบว่า กฎหมายดังกล่าวได้วางหลักเกณฑ์ว่า สินทรัพย์ดิจิทัล (Digital assets) หมายถึง คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล[72] ดังนี้ จึงยังไม่พบคำตอบว่าคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นเป็นทรัพย์สินหรือไม่ จึงต้องนำบทบัญญัติที่เป็นบททั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้เพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย โดยเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์[73] ได้ให้คำนิยามว่า ทรัพย์ หมายความว่า “วัตถุมีรูปร่าง” ซึ่งวัตถุที่มีรูปร่างนั้นเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัส จับต้องได้ที่เรารู้จักกันเป็นอย่างดีอยู่แล้วเช่น เงิน รถยนต์โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่วนคำว่า ทรัพย์สิน “หมายความรวมถึงทรัพย์และวัตถุที่ไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้” ดังนี้ คริปโทเคอร์เรนซีซึ่งอยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่างและจับต้องไม่ได้ จึงไม่ใช่ทรัพย์ ส่วนคำว่า “ทรัพย์สิน” ซึ่งหมายความรวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ นั้น จะมีลักษณะเป็นเช่นใร สามารถพิจารณาดังต่อไปนี้

ประการแรก ทรัพย์สิน (Property) มีลักษณะอย่างไร เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า การปฏิสัมพันธ์กันในทางกฎหมายมีหลักการที่เชื่อมโยงกันอยู่สามประการ คือ ประการที่ 1 บุคคล ในฐานะประธานแห่งสิทธิ ประการที่ 2 สิทธิ ประการที่ 3 วัตถุแห่งสิทธิ ซึ่งบุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินย่อมแสวงหาประโยชน์หรือใช้สอยทรัพย์สินของตนโดยไม่ต้องการให้บุคคลอื่นมาแทรกแซง รัฐจึงได้มีกลไกในเรื่องของกฎหมายเพื่อให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้น ดังนี้ ทรัพย์สินจึงเป็นเรื่องในเชิงสิทธิ[74]

ประการที่ 2 เมื่อเราพิจารณาแล้วว่าทรัพย์สินนั้นเป็นเรื่องในเชิงสิทธิ ประการต่อมาจึงมีข้อควรพิจารณาว่าสิทธิมีความหมายว่าอย่างไรและมีกี่ประเภท เพื่อค้นหาว่าสิทธิในคริปโทเคอร์เรนซีเป็นสิทธิประเภทใดและมีกฎหมายรับรองสิทธิหรือไม่ ซึ่งคำว่า “สิทธิ” หมายความว่า อำนาจอันชอบธรรมหรือความชอบธรรมที่บุคคลสามารถใช้ยันต่อผู้อื่นเพื่อคุ้มครองหรือรักษาผลประโยชน์อันเป็นส่วนที่พึงมีพึงได้ของบุคคลนั้นกล่าว

---

[72] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 3.

[73] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 มาตรา 138.

[74] อานนท์ มาเม้า, *กฎหมายทรัพย์สิน ความรู้พื้นฐานทางความคิด หลักทั่วไป และบทเบ็ดเสร็จทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 4 (แก้ไขเพิ่มเติม), สำนักพิมพ์วิญญูชน 2564) 30-31.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

อีกนัยหนึ่ง “สิทธิ” คือ ประโยชน์ที่บุคคลมีความชอบธรรมที่จะได้รับและยืนยันต่อผู้อื่นได้หรือประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้[75] ซึ่งประเภทของสิทธิในทางทรัพย์สินนั้นแบ่งได้ 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 ทรัพยสิทธิ เป็นสิทธิที่ก่อตั้งโดยกฎหมายและมีวัตถุแห่งสิทธิเป็นทรัพย์หรือสิ่งที่เป็นวัตถุมีรูปร่าง ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แบ่งทรัพยสิทธิออกเป็นสองประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ กรรมสิทธิ์ กล่าวคือ ความเป็นเจ้าของในวัตถุที่เรียกว่าทรัพย์หรือที่เรียกว่าสิทธิความเป็นเจ้าของ

ประเภทที่สอง ได้แก่ สิทธิเหนือทรัพย์ของบุคคลอื่น กรรมสิทธิ์ที่กล่าวในประการที่หนึ่งเป็นสิทธิเหนือทรัพย์สินของตนเอง ส่วนสิทธิในประการที่สองนี้เป็นสิทธิเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ได่แก่ ภาระจำยอม สิทธิเก็บกิน สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ หรือจำนำ จำนอง ซึ่งสิทธิประเภทนี้สามารถใช้ยันต่อบุคคลภายนอกได้

ประเภทที่ 2 สิทธิเสมือนทรัพยสิทธิ เป็นสิทธิที่มีลักษณะเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางทรัพย์สินบางประการ ซึ่งจะมีลักษณะเป็นการกีดกันผู้อื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าของสิทธินั้นให้ได้รับประโยชน์เหล่านั้น ตัวอย่างเช่น กรณีของการสัมปทานเหมือนแร่ ซึ่งผู้ที่สัมปทานเหมืองแร่ได้นั้นไม่ใช่เจ้าของเหมืองแร่แต่อย่างใด แต่มีสิทธิเข้าไปหาประโยชน์โดยการขุดแร่ได้และมีสิทธิหวงกันไม่ให้ผู้อื่นเข้าไปขุดแร่ในบริเวณดังกล่าวได้

ประเภทที่ 3 สิทธิในสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง เป็นกรณีที่กฎหมายให้สิทธิหวงกันไม่ให้คนอื่นมารับประโยชน์เพราะเป็นผลผลิตในทางความคิดของบุคคลกฎหมายจึงให้ความคุ้มครองทำให้สิ่งนี้มีลักษณะคล้ายเป็นสิ่งของชนิดหนึ่งเป็นทรัพย์สินเพราะหวงกันไม่ให้คนอื่นมายุ่งเกี่ยวได้ และเจ้าของสิทธิสามารถได้รับประโยชน์จากสิ่งนั้นได้ เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า เป็นต้น หรือที่เรารู้จักกันในชื่อของทรัพย์สินทางปัญญา

ประเภทที่ 4 สิทธิในทางหนี้ คือ สิทธิที่เกิดขึ้นจากนิติสัมพันธ์ตามกฎหมายหนี้ ซึ่งจะมีสองฝ่าย คือ เจ้าหนี้และลูกหนี้ โดยเจ้าหนี้จะมีสิทธิซึ่งเรียกว่า สิทธิทางหนี้ ที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ หรือเมื่อลูกหนี้ไม่ปฏิบัติชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้อง ก็ต้องใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน ซึ่งสิทธิทางหนี้นั้นจะก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้อง กล่าวคือ เป็นสิทธิที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการแต่สิทธิในทางหนี้นั้นอาจเกิดขึ้นได้หลายประการไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นสิทธิทางหนี้แต่ประการเดียว สิทธิเรียกร้องในบางกรณีอาจจะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ในครอบครัวก็ได้ เป็นต้น

ดังที่กล่าวข้างต้น สิทธิของคริปโทเคอร์เรนซีจึงอาจเป็นได้ทั้งสิทธิในสิ่งที่ไม่มีรูปร่างและสิทธิในทางหนี้ ขึ้นอยู่กับว่าเป็นการพิจารณาตามข้อเท็จจริงในแง่มุมไหน ประกอบกับมีพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล 2561 เป็นกฎหมายที่รับรองสถานะของคริปโทเคอร์เรนซีด้วย ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คริปโท-เคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินตามความนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งหมายความว่าหากอาชญากรก่ออาชญากรรมโดยการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซี คริปโทเคอร์เรนซีจะกลายเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันจะพึงถูกยึดได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

---

[75] สมยศ เชื้อไทย, *ความรู้กฎหมายทั่วไป คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 30 (แก้ไขเพิ่มเติม), สำนักพิมพ์วิญญูชน 2566) 129, 139-140.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2.4 การฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซี

ปัญหาการฟอกเงินนี้เริ่มเกิดขึ้นในสมัยใดไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอน แต่มีข้อสันนิษฐานว่าการฟอกเงินน่าจะเริ่มต้นมีในประเทศจีนเมื่อราว 2000 ปี ก่อนคริสตกาลโดยเกิดจากการที่พ่อค้าชาวจีนซึ่งมีฐานะร่ำรวยในยุคนั้นจะใช้วิธีการซุกซ่อนทรัพย์สินโดยการนำเอาทรัพย์สินของตนที่ได้มาไปลงทุนทำธุรกิจในต่างแดนเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ต้องชำระภาษีให้แก่ทางภาครัฐ ต่อมาการฟอกเงินได้กลายเป็นเครื่องมือของผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอย่างอื่นที่นอกเหนือจากการหลบเลี่ยงภาษี เช่นการพนันและลักลอบค้าของหนีภาษีเป็นต้น[76]

2.4.1 ความหมายของการฟอกเงิน

การฟอกเงินนั้นไม่มีความหมายหรือคำนิยามปรากฏในกฎหมายฉบับใดเป็นการเฉพาะ[77] แต่นักวิชาการได้พยายามให้คำนิยามของการฟอกเงินไว้หลายประการ ดังนี้

ไชยยศ เหมะรัชตะ กล่าวว่า การฟอกเงินมิได้จำกัดแต่เฉพาะการกระทำแก่เงินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการดำเนินการใด ๆ แก่ทรัพย์สินต่าง ๆ อันได้มาจากการกระทำความผิดด้วยเช่นกันด้วย เหตุนี้โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงคำว่า “ฟอกเงิน” ย่อมเป็นที่เข้าใจว่ามิใช่จำกัดเฉพาะการฟอก “เงิน”เท่านั้น แต่รวมถึงการฟอก“ทรัพย์สิน” ด้วย แต่มักเรียกรวม ๆ ว่า “ฟอกเงิน” ดังนั้น จึงอาจสรุปคำจำกัดความของคำว่า “การฟอกเงิน” หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้เงินหรือทรัพย์สินใด ๆ ซึ่งมีที่มาจากการกระทำความผิดใด ๆ เปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย[78]

วีระพงษ์ บุญโญภาส กล่าวว่า การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนแปลงเงินที่ได้มาโดยไม่ถูกกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยสุจริต หรือพิสูจน์ว่าไม่ได้ทุจริต กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่ทำให้เงินสกปรกกลายเป็นเงินสะอาดหรือกลายเป็นเงินที่สามารถอ้างอิงได้ว่าได้มาอย่างไร สาเหตุที่ต้องมีการฟอกเงินเพราะว่าเงินที่ได้มาจากธุรกิจผิดกฎหมายนั้นไม่สามารถอ้างอิงแหล่งที่มาหรือไม่ได้รับการยอมรับในสังคม ดังนั้น โดยความหมายของการฟอกเงินจึงไม่ได้ผูกติดกับกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยทั่วไปการฟอกเงินจึงให้ความหมายถึงการนำเงินสกปรกจากกิจกรรมที่ถือว่าเป็นอาชญากรรมร้ายแรงต่างๆ มาทำให้เป็นเงินสะอาด[79]

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้ความหมายของการฟอกเงินว่า หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เงินสกปรกหรือเงินที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้ดูเหมือน

---

[76] วีระพงษ์ บุญโญภาส, *กระบวนการยุติธรรมกบักฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน* (พิมพ์ครั้งที่2, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2542) 32-33.

[77] อัญรัตน์ แม้นพยัคฆ์, *ความรู้เกี่ยวกับการฟอกเงิน* (pdf, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มปป.) 1-2.

[78] ไชยยศ เหมะรัชตะ, *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน* (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2540).

[79] วีระพงษ์ บุญโญ (เชิงอรรถ 76) 34.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เป็นเงินสะอาดหรือเงินที่ได้มาจากการทำมาหากินหรือธุรกิจที่สุจริตอันเป็นการปกปิดซ่อนเร้นแหล่งที่มาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเงินหรือทรัพย์สินนั้น[80]

ดังกล่าวทั้งหมดจึงสรุปได้ว่า การฟอกเงิน คือ การนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือที่เรียกว่า เงินสกปรก (Dirty money) มาดำเนินการผ่านกระบวนการ ขั้นตอน หรือกลวิธี ต่าง ๆ โดยไม่จำกัดรูปแบบ เพื่อทำให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นกลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่เรียกว่าเงินสะอาด (Clean money) เช่น การนำไปซื้อทรัพย์สินราคาแพง หรือการนำเงินไปลงทุนในกิจการต่าง ๆ ด้วยตนเองหรืออาจโอนให้บุคคลอื่นนำเงินดังกล่าวไปลงทุนเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเส้นทางทางการเงินที่แท้จริง ซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดตามกฎหมายต่าง ๆ เพื่อไม่ให้รัฐสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายมายึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ไปจากตนได้

2.4.2 ขั้นตอนการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซี

กระบวนการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซี เมื่อพิจารณาตามขั้นตอนของการฟอกเงินโดยทั่วไปแล้วสามารถสรุปขั้นตอนของการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีได้ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การยักย้าย (Placement หรือ Conversion) กล่าวคือ เป็นการที่ผู้กระทำความผิดจะดำเนินการปกปิดหรือซ่อนเร้นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด โดยอาจเป็นการย้ายทรัพย์สินดังกล่าวไปไว้ในที่ที่ไม่ให้ใครหาเจอ หรืออาจนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดนั้นไปทำการปกปิด ซ่อนเร้น โดยการนำไปฝากธนาคาร ลงทุนในหุ้น หรืออาจเป็นการยักย้ายผ่านช่องทางของคริปโทเคอร์-เรนซี โดยมีวิธีการ คือ นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเข้าสู่ระบบของคริปโทเคอร์เรนซี อันถือว่าเป็นการยักย้ายทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามขั้นตอนที่ 1 แล้ว แม้การซื้อขายและเปลี่ยนจะยังไม่สำเร็จเสร็จสิ้นก็ตาม

ขั้นตอนที่ 2 การปกปิด (Layering หรือ Concealment) กล่าวคือ เป็นกระบวนการพยามปกปิดซ่อนเร้นแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดโดยการทำธุรกรรมที่มีความซับซ้อนเพื่อปกปิดเส้นทางทางการเงินและแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบจากภาครัฐ ตัวอย่างที่พบได้บ่อย คือ การนำเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวไปซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่นที่มีมูลค่ามาก เช่น เพชร พลอย ทองคำ รถยนต์ บ้าน คอนโด อัญมณี หรือทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มีมูลค่าราคาสูง ซึ่งเป็นกลวิธีที่มีมาแต่ดั้งเดิม ต่อมาเมื่อมีคริปโทเคอร์เรนซีเกิดขึ้นจึงมีการปกปิดซ่อนเร้นแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยการทำธุรกรรมผ่านคริปโทเคอร์เรนซี กล่าวคือ เป็นการนำทรัพย์สินดังกล่าวมาทำการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน เป็นคริปโทเคอร์เรนซี ทั้งที่ระบุตัวตนของตัวเองและระบุตัวตนของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตนเองเพื่อทำธุรกรรมการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน กันเป็นทอด ๆ หรืออาจเป็นการโอนคริปโทเคอร์เรนซีเข้าสู่กระเป๋าอิเล็กทรอนิกส์หลายใบ หรือบางกรณีอาจมีการโอนออกนอกประเทศ หรืออาจมีการแปรสภาพคริปโทเคอร์เรนซีผ่านศูนย์บริการแปรสภาพสกุลเงินเข้ารหัส

---

[80] สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, *คู่มือประชาชน: การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน* (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 2543) 1.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(Cryptocurrency Mixer or Tumbler) ซึ่งให้บริการรับแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตราปกติและสกุลเงินเข้ารหัส โดยผู้กระทำความผิดมีจุดประสงค์เพื่อผสมปนเหรียญคริปโทเคอร์เรนซีหลายกสกลุเงินเข้าด้วยกัน และทยอยโอนคริปโทเคอร์เรนซีสกุลเงินต่าง ๆ ไปสู่กระเป๋าอิเล็กทรอนิกส์หลายใบ กระจายกันไปในช่วงเวลาที่ต่างกัน จึงทำให้ผู้รับโอนคริปโทเคอร์เรนซีได้รับการโอนคริปโทเอคร์เรนซีจากผู้ที่สามารถระบุตัวตนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และผู้รับโอนไม่สามารถเชื่อมโยงเส้นทางทางการเงินไปถึงผู้โอนต้นทางได้เพื่ออำพรางการทำนิติกรรม เป็นต้น ขั้นตอนที่ 2 นี้จะแตกต่างกับขั้นตอนแรก คือ เมื่อมีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเข้าสู่ระบบของอคริปโทเคอร์เรนซีแล้วได้มีการทำธุรกรรมต่อไปอีก

ขั้นตอน 3 การนำกลับมาใช้ใหม่ (Integration หรือ Creation of perception of legitimacy) ผู้กระทำผิดจะนำคริปโทเคอร์เรนซีที่สามารถระบุแหล่งที่มาได้ชัดเจนไปผ่านกระบวนการใช้ประโยชน์หมุนเวียนธุรกรรมในระบบคริปโทเคอร์เรนซี หรืออาจทำการเก็บรักษาไว้ในกระเป๋าเงินประเภท Cold Wallet ซึ่งไม่ได้เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต เช่น USB Drive หรือผู้กระทำความผิดอาจนำคริปโทเคอร์เรนซีเหล่านั้นไปใช้ซื้อสินค้าหรือบริการโดยตรง หรืออาจนำคริปโทเคอร์เรนซีเหล่านั้นมาแลกเปลี่ยนกลับเป็นเงินตราที่ชอบด้วยกฎหมายผ่านระบบเครือข่ายที่เชื่อมต่อกับระบบสถาบันการเงิน ซึ่งเรียกขั้นตอนนี้ว่า “Cash Out Strategy” เช่น การใช้ศูนย์บริการแลกเปลี่ยนเงินสกุลเข้ารหัส (Cryptocurrency Exchangers) ที่ให้บริการแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลเข้ารหัสอื่น หรือเงินตราทั่วไป รวมถึงการใช้บริการกับศูนย์บริการโอนเงิน Paypal ซึ่งไม่ต้องระบุตัวตนของผู้โอน เป็นต้น

2.4.3 สถานที่ที่นิยมใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงิน

การฟอกเงินนั้นสามารถกระทำได้ทุกช่องทางที่อาชญากรเห็นว่าสารถที่ใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินเพื่อหลบหนีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ ซึ่งสถานที่ที่อาชญากรนิยมใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงินนั้นมีดังต่อไปนี้[81]

(1) ธนาคาร ธนาคารถือเป็นสถานบันการเงินที่มีในทุกประเทศ ซึ่งโดยส่วนมากแล้วในแต่ละประเทศมักจะมีกฎหมายที่กำหนดให้ธนาคารต้องรักษาความลับของลูกค้า ดังนั้น การที่จะให้ธนาคารเปิดเผยข้อมูล บางประการจึงเป็นไปได้ยาก ประกอบกับเทคโนโลยีระบบทางการเงินของธนาคารมีความสะดวกรวดเร็ว สามารถโอนเงินย้ายบัญชีจากสถานที่ใดก็ได้พายในพริบตา จึงทำให้ธนาคารเป็นแหล่งที่อาชญากรมักใช้ในการฟอกเงิน

(2) สถานบันการเงินในหมู่เกาะแคริบเบียน เมื่อพูดถึงสถานบันการเงินในหมู่เกาะแคริบเบียนหลายคนอาจจะเคยได้ยินมาบ้างไม่มากก็น้อยเนื่องจากเป็นสถานที่ที่นิยมใช้เป็นแหล่งฟอกเงินมายาวนาน หมู่เกาะนี้ตั้งอยู่ใกล้กับสถาบันการเงินที่ใหญ่ที่สุดในโลกอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา เดิมทีชาวบ้านบนเกาะนี้มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ต่อมาภายหลังผลผลิตตกต่ำจึงเปลี่ยนแปลงเป็นแหล่งในการฟอกเงินหรือเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจผิดกฎหมาย

---

[81] อัญรัตน์ แม้นพยัคฆ์ (เชิงอรรถ 77) 2-3.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(3) ประเทศเล็ก ๆ ในแถบยุโรปที่ไม่มีรายได้หลักที่แน่นอน ประเทศเหล่านี้เป็นประเทศขนาดเล็ก บางครั้งการฟอกเงินในประเทศเหล่านี้เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายเพียงแต่มีการปิดบังแหล่งที่มาของผู้ฝากและจำนวนเงินเท่านั้น ไม่ใช่การฟอกเงินอย่างจริงจัง ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุที่ประเทศเหล่านี้เป็นประเทศที่เล็กจนไม่สามารถสร้างเศรษฐกิจเพื่อบำรุงประเทศได้อย่างเพียงพอ จึงเปลี่ยนแปลงกลายเป็นแหล่งในการฟอกเงิน

(4) ประเทศที่เป็นศูนย์กลางการเงินข้ามชาติ ประเทศที่เป็นศูนย์กลางทางการเงินอาจมีจำนวนมากกว่าที่เราทราบแต่จากการค้นขว้าพบว่าประเทศที่เป็นศูนย์กลางทางการเงินอย่างแปซิฟิกตอนใต้มีหมู่เกาะสำหรับบริการการเงินที่ต้องการฟอกเงินทั้งจากทางเอเชีย ออสเตรเลีย และทางยุโรป โดยมีหมู่เกาะเล็ก ๆ หลายแหล่งที่อยู่นอกเกาะฝรั่งเศสหรืออังกฤษ (เกาะไอซ์แลนด์ออฟมันต์) เกาะในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนบางเกาะ หรือประเทศบางประเทศที่มีสถานะเป็นอิสระจากเดิมที่เคยเป็นอณานิคม เช่น ยิบรอลตาร์ มอลต้า และประเทศต่าง ๆ ตามหมู่เกาะน้อยใหญ่

(5) บ่อนการพนันที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย บ่อนการพนันนั้นมักเกิดขึ้นเนื่องจากไม่สามารถพัฒนาสถานที่นั้นให้มีความเจริญทางเศรษฐกิจได้ หรือเป็นสถานที่ที่มีเศรษฐกิจซบเซา ซึ่งบ่อนการพนันนี้จะเป็นทั้งแหล่งล้างเงินให้ทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายในเวลาเดียวกัน ซึ่งกรณีบ่อนการพนัน นั้นเห็นว่าปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาไปมากจึงเกิดการคิดค้นโปแกรมการพนันออนไลน์ขึ้น ดังนี้ ในปัจจุบันการฟอกเงินผ่านการพนันจึงมักจะเป็นการฟอกเงินผ่านการพนันออนไลน์ เนื่องจากมีความสะดวกรวดเร็วกว่าการเดินทางไปที่บ่อนการพนัน

(6) ตลาดหุ้น หุ้นเป็นตราสารทางการเงินที่เปลี่ยนมือได้ง่ายและมีสภาพคล่องสูง สามารถซื้อขายกันได้อย่างมหาศาล ซึ่งผู้ลงทุนในหุ้นมักไม่สนว่าผู้ขายหุ้นเป็นใคร ดังนี้ ผู้ซื้อจึงมักขาดความสังเกตในตัวผู้ขาย จึงเกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้ง่าย รวมถึงการฟอกเงินโดยการซื้อหุ้นเพื่อเก็งกำไรด้วย

(7) การซื้อขายที่ดิน การฟอกเงินโดยการซื้อที่ดินนั้นเป็นอีกแหล่งนึงที่อาชญากรนิยมใช้ในการฟอกเงิน เนื่องจากที่ดินเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่มีราคาสูง และสามารถเก็งกำไรในอนาคตจากทำเลของที่ดินได้ ประกอบกับที่ดินนั้นไม่เหมือนทรัพย์ประเภทอื่นที่สามารถถูกขโมยได้ ดังนี้ ถึงแม้ว่าการฟอกเงินผ่านที่ดินค่อนข้างจะต้องใช้เวลาพอสมควรแต่ก็มีความคุ้มค่าที่จะใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน

(8) ทรัพย์สินที่มีมูลค่าทุกชนิด ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า การฟอกเงินจะกระทำผ่านช่องทางใดก็ได้เพื่อหลบเลี่ยงการตรวจสอบจากทางภาครัฐ การฟอกเงินผ่านทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่อาชญากรนิยมใช้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการฟอกเงินผ่าน บ้าน รถยนต์ เครื่องเพชร ทองคำ หรือการลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซี ก็ถือว่าเป็นการฟอกเงินผ่านช่องทางของการซื้อทรัพย์สินที่มีมูลค่าเช่นกัน

(9) การแลกเปลี่ยนเงินตรา การฟอกเงินผ่านการแลกเปลี่ยนเงินตราเกิดจากการเปิดเสรีภาพทางการเงินของประเทศต่าง ๆ จึงทำให้การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราลดลง การฟอกเงินโดยการแลกเปลี่ยนเงินตราเพื่อส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ จึงทำได้ง่าย

(10) การฟอกเงินโดยให้ผู้อื่นถือสินทรัพย์และรับเงินแทน การฟอกเงินโดยวิธีนี้ คือ การส่งมอบทรัพย์สินให้แก่คนที่ไว้ใจถือครองทรัพย์สินแทนซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งการให้ถือครองแทนเนื่องจากความไม่

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สะดวกในด้านต่าง ๆ หรืออาจจะเป็นเพื่อปกปิดความเป็นเจ้าของที่แท้จริงของทรัพย์สิน แต่อย่างไรก็ตามต่อมาเมื่อเจ้าของที่แท้จริงเสียชีวิตลง เงินหรือทรัพย์สินจำนวนนั้นจะถูกนำมาฟอกเพื่อให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมายของผู้ครอบครองแทนต่อไป

2.5 การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ในสมัยก่อนประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะอันเป็นเครื่องไม้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาการฟอกเงิน จึงทำให้ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการจัดการกับเงินหรือทรัพย์สินของอาชญากรซึ่งได้มาจากการก่ออาชญากรรมและนำมาทำการฟอกเงินในรูปแบบต่าง ๆ ต่อมาเมื่อปัญหาดังกล่าวเริ่มรุกรามหนักขึ้นผู้ประกอบอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภท ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว รัฐจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ขึ้นบังคับใช้ เพื่อกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2542 และมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป[82]

<u>หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแล</u>

ในปัจจุบันหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบและดำเนินการเกี่ยวกับการฟอกเงิน คือ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสำนักงาน ปปง. เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจ[83] เกี่ยวกับการเสนอแนะและให้ความเห็นแก่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง รวมทั้งการกำกับ ตรวจสอบ ดำเนินคดี และดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายร้ายสูง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบูรณาการให้ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้[84]

(1) ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ คณะกรรมการธุรกรรมและปฏิบัติงานธุรการอื่น

---

[82] หมายเหตุในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

[83] กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2565 ข้อ 2.

[84] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 40.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(2) รับรายงานการทำธุรกรรมที่ส่งให้ตามหมวด 2 และแจ้งตอบการรับรายงาน รวมทั้ง การรับรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่ได้มาโดยทางอื่น

(3) รับหรือส่งรายงานหรือข้อมูลเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามข้อตกลงที่ได้จัดทำขึ้นระหว่างหน่วยงานในประเทศหรือต่างประเทศ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(3.1) กำหนดแนวทางปฏิบัติกำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานตามหลักเกณฑ์วิธีการ และแนวปฏิบัติ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(3.2) ประเมินความเสี่ยงระดับชาติที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเพื่อจัดทำนโยบายและกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเสนอต่อคณะกรรมการและคณะรัฐมนตรี รวมทั้งแจ้งผลการประเมินความเสี่ยงดังกล่าวไปยังหน่วยงานกำกับดูแลผู้มีหน้าที่รายงานตามมาตรา 13 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการใดๆ ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

(3.3) จัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกับส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

(3.4) แจ้งรายชื่อผู้มีหน้าที่รายงานตามมาตรา 13 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ไปยังหน่วยงานกำกับดูแลผู้มีหน้าที่รายงานตามมาตรา 13 และมาตรา 16 เพื่อพิจารณาดำเนินการ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

(3.5) ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

(4) เก็บ รวบรวมข้อมูล สถิติตรวจสอบ และติดตามประเมินผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้และวิเคราะห์รายงานหรือข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรม และประเมินความเสี่ยง ที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

(5) เก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(6) จัดให้มีโครงการที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การให้การศึกษา และฝึกอบรม ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือช่วยเหลือหรือสนับสนุนทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชนให้มีการจัดโครงการดังกล่าว

(7) ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น

2.5.1 การรายงานและการแสดงตนตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ในเรื่องของการรายงานและการแสดงตนตามกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่ต้องรายงานและแสดงตนเอาไว้หลายกรณีไม่ว่าจะเป็นกรณีของสถาบันการเงิน กรณีสำนักงานที่ดิน กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร และกรณีผู้ประกอบอาชีพตามที่กำหนด ประกอบกับกำหนดธุรกรรมที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรายงานเอาไว้ด้วย โดยการรายงานและการแสดงตนมาที่มีความเกี่ยวข้องกับคริปโทเคอร์เรนซีมี 2 ประการ คือ การรายงานตนและแสดงตนของสถาบันการเงิน และการรายงานและแสดงตนของผู้ประกอบอาชีพ โดยมีเนื้อหาสำคัญดังต่อไปนี้

ประการที่ 1. การรายงานและการแสดงตนของสถาบันการเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่าสถาบันการเงินเอาไว้ ดังต่อไปนี้

(1) ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ

(2) บริษัทหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์

(3) ตลาดหลักทรัพย์บริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต

(4) บริษัทประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย

(5) สหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์เฉพาะสหกรณ์ที่มีทุนดำเนินการซึ่งมีมูลค่าหุ้นรวมตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไปและมีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการรับฝากเงิน ให้กู้ ให้สินเชื่อ รับจำนอง หรือรับจำนำทรัพย์สิน หรือจัดให้ได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินต่าง ๆ โดยวิธีใด ๆ

(6) นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเงินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ดังนี้ จะเห็นว่าผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีไม่ได้ถูกกำหนดให้อยู่ในความหมายของคำว่าสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีโดยเฉพาะแล้ว ปรากฏว่าในพระกำหนดดังกล่าวได้วางหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลและผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัลเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย[85] ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีจึงเป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีหน้าที่จะต้องรายงานธุรกรรมในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ด้วย โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินไว้ ดังต่อไปนี้[86]

---

[85] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 7.

[86] สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แนวทางปฏิบัติ เรื่อง การรายงานธุรกรรมสำหรับสถาบันการเงินประเภทธนาคาร ประกอบกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 13.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงาน[87] เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

1. ธุรกรรมที่ใช้เงินสด[88] มีจำนวนตั้งแต่ 2,000,000 บาท[89]

2. ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ 5,000,000 บาทขึ้นไป[90]

3. ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย[91] ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมตาม (1) หรือ (2) หรือไม่ก็ตามและในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าธุรกรรมใดที่ได้กระทำไปแล้วโดยมิได้มีการทำรายงานตามธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ให้สถาบันการเงินรายงานให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า[92]

การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยดังกล่าวข้างต้นแบ่งเป็น 2 กรณีดังนี้

1. การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเมื่อผู้มีหน้าที่รายงานพบเหตุอันควรสงสัยเอง กล่าวคือ เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินและพบว่าเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยให้สถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยการส่งแบบรายงานไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง) ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มีเหตุอันควรสงสัย

2. การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเมื่อผู้มีหน้าที่รายงานได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานซึ่งแบ่งเป็น 2 กรณีดังนี้

2.1 กรณีได้รับแจ้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจาก สำนักงาน ปปง. สำนักงานตำรวจ หรือสถานีตำรวจ สถาบันการเงินสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณา โดยอาจตรวจสอบการทำธุรกรรมของลูกค้ารายที่มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นย้อนหลังนับตั้งแต่วันที่ได้รับคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวโดยใช้กระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงเหตุอันควรสงสัยในการทำธุรกรรมของลูกค้ารวมตลอดถึงผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้าหรือผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับลูกค้าที่เกิดขึ้นก่อนได้รับคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากสำนักงาน ปปง. หากพบว่าการทำธุรกรรมใดก่อนนั้น หรือธุรกรรมที่

---

[87] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

[88] กฎกระทรวง ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2554) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แบบรายงานการทำธุรกรรมที่ใชเงินสด คำอธิบายข้อ 1 “ธุรกรรมที่ใช้เงินสด” หมายความว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรม สัญญา หรือการดำเนินการใด ๆ กับสถาบันการเงินที่กระทำโดยใช้เงินสด.

[89] กฎกระทรวง ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2554) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 วิธีการกรอกแบบรายงานการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด ข้อ 1.

[90] กฎกระทรวง ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2554) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 วิธีกรอกแบบรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ข้อ 1 “ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย”[90]

[91] กฎกระทรวง ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2554) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แบบรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย คำอธิบายข้อ 1.

[92] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 14.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เกี่ยวข้องมีเหตุอันควรสงสัย ให้สถาบันการเงินพิจารณารายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยการส่งแบบรายงานไปยังสำนักงาน ปปง. ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มีเหตุอันควรสงสัย

2.2 กรณีได้รับแจ้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากหน่วยงานของรัฐอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช).สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ(สำนักงาน ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ให้สถาบันการเงินพิจารณารายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยการส่งแบบรายงานไปยังสำนักงาน ปปง. ภายใน7 วัน นับแต่วันที่มีเหตุอันควรสงสัย

ดังนั้น การเริ่มนับระยะเวลา 7 วัน ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้บริหารระดับสูงหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ การตรวจสอบวินิจฉัยและอนุมัติควรต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้า อย่างไรก็ดีสถาบันการเงินต้องกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการพิจารณาตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและทำความเห็นเสนอผู้บริหารระดับสูงเพื่อพิจารณาอนุมัติการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว (ทั้งนี้ไม่ควรเกิน 7 วัน)

ประการที่ 2 การรายงานและการแสดงตนของผู้ประกอบอาชีพ

ในกรณีของผู้ประกอบอาชีพ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542ได้กำหนดหลักเกณฑ์การรายงานและการแสดงตนเอาไว้ โดยให้ผู้ประกอบอาชีพดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานในกรณีเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ ผู้ประกอบอาชีพตามข้อ (2) (3) (4) และ (5) ต้องเป็นนิติบุคคลเว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยที่มีพยานหลักฐานอันสมควรว่ามีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินกับผู้ประกอบอาชีพตามข้อ (2) (3) (4) และ (5) ที่มิได้เป็นนิติบุคคล ให้สำนักงานมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงาน[93]

1. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13

2. ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ

3. ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่าซื้อรถยนต์

4. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

5. ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า

---

[93] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

6. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มิใช่สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

7. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มิใช่สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

8. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มิใช่สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

9. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

10. ผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินที่มิใช่เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งปรากฏผลจากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายว่ามีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่ได้รายงานไปตามที่กล่าวแล้ว ให้บุคคลดังกล่าวรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า

ให้นำความในมาตรา 14 มาใช้บังคับกับผู้มีหน้าที่รายงานดังกล่าวข้างต้นด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่กรณีผู้มีหน้าที่รายงานดังกล่าว เป็นผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินเสียเอง

ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าตามหลักเกณฑ์การรายงานธุรกรรมและแสดงตนของผู้ประกอบอาชีพไม่มีข้อกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลจะต้องรายงานธุรกรรมด้วย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าหลักเกณฑ์ในการรายงานและแสดงตนในกรณีเป็นผู้ประกอบอาชีพตามที่กล่าวในข้อ (1) นั้น ได้กำหนดไว้ว่าให้ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13 ต้องรายงานธุรกรรมและต้องแสดงตน ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นถือว่าเป็นสถาบันการเงินที่ต้องรายงานธุรกรรมและแสดงตนตามมาตรา 13 อยู่แล้ว จึงไม่ต้องรายงานธุรกรรมหรือแสดงตนตามมาตรา 16 นี้อีก

ธุรกรรมที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรายงาน

สำหรับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับธุรกรรมที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรายงานนั้นเป็นไปตามข้อบัญญัติในกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2543) และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งมีเนื้อหาโดยสรุปดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ธุรกรรมที่บุคคลหรือองค์กรต่อไปนี้เป็นคู่กรณีได้รับยกเว้น ไม่ต้องรายงาน

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1.1 พระมหากษัตริย์พระบรมราชินีนาถ พระรัชทายาท หรือพระบรมวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไปจนถึงชั้นเจ้าฟ้า

1.2 รัฐบาล ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจองค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

1.3 มูลนิธิดังต่อไปนี้

1.4 มูลนิธิชัยพัฒนา

1.5 มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

1.6 มูลนิธิสายใจไทย

ข้อ 2. ธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน ประเภทอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการได้มาโดยการครอบครองตามมาตรา 1382 (การครอบครองปรปักษ์) หรือมาตรา 1401 (ภาระจำยอม) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อ 3 ธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภท สังหาริมทรัพย์อื่น ที่ไม่ใช่ เรือกำปั่น เรือที่มีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ ยานพาหนะ เครื่องมือหรือเครื่องจักรกล และธุรกรรมที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล

ข้อ 4. ธุรกรรมที่เป็นการทำสัญญาประกันวินาศภัย ที่คาดว่าสถาบันการเงินจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาน้อยกว่าสิบล้านบาท กล่าวคือ เมื่อทรัพย์อันเป็นวัตถุแห่งสัญญาประกันเกิดความเสียหาย และมีมูลค่าในการชดใช้ค่าสินไหมน้อยกว่าสิบล้านบาท

ข้อ 5. ธุรกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินการดังต่อไปนี้

5.1 ธุรกรรมการให้บริการเครือข่ายบัตรเครดิตซึ่งสถาบันการเงินเป็นผู้ใช้บริการจากผู้ดำเนินกิจการเครือข่ายบัตรเครดิต และธุรกรรมที่ผู้ประกอบธุรกิจหรือร้านค้า ใช้บริการเครือข่ายบัตรเครดิตที่สถาบันการเงินดำเนินการบริหารจัดการ

5.2 ธุรกรรมเกี่ยวกับการดำเนินการในเครือข่าย อีดีซี การสวิตช์ชิ่งในการชำระเงิน การหักบัญชีการชำระดุล ซึ่งกระทำขึ้นระหว่างสถาบันการเงินด้วยกัน หรือระหว่างสถาบันการเงินกับหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลเครือข่ายหรือระบบดังกล่าว

ข้อ 6. ธุรกรรมที่ลูกค้าชำระค่าสินค้าและบริการ ที่สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (9) เป็นตัวแทนรับชำระ เฉพาะที่มีมูลค่าน้อยกว่าเจ็ดแสนบาท

ข้อ 7. การให้บริการหักบัญชีเช็ค ดราฟต์ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และตราสารทางการเงิน ซึ่งต้องไม่ใช่ธุรกรรมเงินสด

ข้อ 8. ธุรกรรมที่ลูกค้าดำเนินการธุรกรรมผ่านเครื่องถอนเงินอัตโนมัติหรือผ่านเครื่องฝากเงินอัตโนมัติ

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ข้อ 9. การโอนเงินหรือการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ภายในสถาบันการเงิน หรือระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะที่ทำขึ้นเพื่อสถาบันการเงินเท่านั้น เช่น กระทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของสถาบันการเงินในการลงทุน/เพิ่มทุนลดความเสี่ยงในการบริหารกิจการ

ข้อ 10. ธุรกรรมที่ธนาคารดำเนินการ เพื่อวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการกิจการภายในของธนาคารที่ไม่ใช่เป็นการให้บริการกับลูกค้า

ข้อ 11. การโอนเงินหรือการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ภายในสถาบันการเงินภายในประเทศเฉพาะที่ทำขึ้นเพื่อลูกค้ารายเดียวกันเท่านั้น

ข้อ 12. ธุรกรรมการให้สินเชื่อและธุรกรรมคล้ายการให้สินเชื่อต่างๆ ที่ทำขึ้นระหว่างธนาคารกับลูกค้าโดยการโอนมูลค่าเงินเข้าบัญชีของลูกค้าอันเป็นการส่งมอบเงินกู้ยืม หรือหักมูลค่าเงินจากบัญชีของลูกค้าภายในธนาคารเพื่อชำระหนี้ให้กับธนาคารเอง เว้นแต่เป็นกรณีที่ธนาคารจ่ายเงิน (แทนลูกค้า) ตามใบเรียกเก็บเงินเพื่อชำระค่าสินค้าแทนลูกค้า ให้กับคู่ค้าของลูกค้าซึ่งมีบัญชีอยู่ในสถาบันการเงินต่างประเทศ

ข้อ 13. ธุรกรรมที่ธนาคารเป็น “ธนาคารตัวกลาง” ในการรับและส่งคำสั่งโอนมูลค่าเงินไปยังธนาคารผู้รับโอนปลายทาง

ระยะเวลาในการรายงาน

การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ตามมาตรา 13 (3) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ประกอบข้อ 2 (2) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดว่า เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินและพบว่าเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง (3) ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยการส่งแบบรายงานไปยังสำนักงาน ปปง. ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีเหตุอันควรสงสัย

สถาบันการเงินต้องกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการพิจารณาตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและทำความเห็นเสนอผู้บริหารระดับสูงเพื่อพิจารณาอนุมัติการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

2.5.2 ความผิดมูลฐานตามตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความผิดมูลฐาน เอาไว้ 21 มูลฐานความผิด[94] ดังต่อไปนี้

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์หรือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปพาไป หรือรับไว้เพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือความผิดฐานพรากเด็กและ

[94] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้เยาว์ เฉพาะที่เกี่ยวกับการกระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่ออนาจาร หรือโดยทุจริต ซื้อ จำหน่าย หรือรับตัวเด็กหรือผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากนั้น หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือที่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(4) ความผิดเกี่ยวกับการยักยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือซ่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไปหรือเป็นการจัดให้มีการเล่นการพนันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด

(11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่าย ซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์ที่ได้มาโดยการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า

(12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋วตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า

(13) ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอม หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า

(14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า

(16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน

(17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

(18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ

(19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด

(20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมที่มีผลกระทบต่อราคาการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าหรือเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

(21) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน เฉพาะที่เป็นการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เฉพาะที่เป็นการค้ายุทธภัณฑ์เพื่อนำไปใช้ในการก่อการร้าย การรบ หรือการสงคราม

นอกจากที่กล่าวข้างต้น ความผิดมูลฐานยังหมายความรวมถึงการกระทำความผิดอาญานอกราชอาณาจักรซึ่งหากการกระทำความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรจะเป็นความผิดมูลฐานด้วยและไม่เพียงเท่านี้ ความผิด 21 มูลฐานที่ผู้เขียนได้กล่าวข้างต้นนั้นเป็นเพียงความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วความผิดมูลฐานยังได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับอื่นด้วย เช่น ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนการทางการเงินแก่การก่อการร้ายและแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 มาตรา 25 หรือความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 22 เป็นต้น

2.5.3 การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การกระทำความผิดที่จะเป็นการฟอกเงินนั้นจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนด โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้[95]

(1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้งการจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

(3) ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

ตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาลเกี่ยวกับพฤติการณ์ที่เป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

1. ตัวอย่างคำวินิจฉัย กรณีการโอน การรับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน[96]

1.1 การนำเงินบรรจุพลาสติกเป็นมัด ๆ หลายห่อ แล้วนำไปซุกซ่อนในรถยนต์กระบะแล้วขับรถยนต์ดังกล่าวออกไป เป็นการรับโอนทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น เป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

1.2 การนำเงินที่ได้มาจากการจำหน่ายยาเสพติด มาซื้อโทรศัพท์มือถือและรถจักยานยนต์โดยจำเลยใช้ชื่อของบุคคลอื่นเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ แต่จำเลยยังเป็นผู้ใช้และครอบครองรถจักรยานยนต์ และโทรศัพท์มือถือดังกล่าว หรือการซื้อที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง การทำสัญญาประกันชีวิต ทั้งของตนเองและของบุคคลอื่นซื้อทองรูปพรรณ เป็นการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อน ปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น เป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

2. ตัวอย่างคำวินิจฉัย กรณีกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพราง

2.1 การโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร เป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เป็นความผิดฐานฟอกเงิน

ดังนี้ เมื่อนำมาปรับกับกรณีของการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีแล้ว จึงสรุปได้ว่า การฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซี มีลักษณะการดำเนินการที่เป็นการนำเงิน ทรัพย์สินอื่น หรือคริปโทเคอร์เรนซีที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานที่ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น เช่น ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ

---

[95] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5.

[96] อัญรัตน์ แม้นพยัคฆ์ (เชิงอรรถ 77) 8-9.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 มาตรา 25 หรือความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 22 เป็นต้น มาดำเนินการ (1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ (2) กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้งการจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด (3) ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด อันเป็นความผิดฐานฟอกเงิน แต่ทว่า การฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซีจะแตกต่างกับกรณีของทรัพย์สินประเภทอื่น กล่าวคือ การฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซีอาจเกิดขึ้นได้ 2 กรณี กรณีที่ 1 คริปโทเคอร์-เรนซีเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานโดยตรงและนำมาผ่านกระบวนการฟอกเงิน กรณีที่ 2 อาชญากรนำทรัพย์สินอื่นที่ได้จากการกระทำความผิดมาดำเนินการฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์-เรนซี

ตัวอย่าง กรณีที่ 1 กรณีได้รับคริปโทเคอร์เรนซีมาจากการกระทำความมูลฐานโดยตรง

กรณีนี้เป็นกรณีที่อาชญากรได้ดำเนินการก่ออาชญากรรมที่ถูกกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานและได้รับคริปโทเคอร์เรนซีมาจากการก่ออาชญากรรมนั้นโดยตรง ได้ดำเนินการโอนคริปโทเคอร์เรนซีเหล่านั้นให้แก่บุคคลอื่นไม่ว่าผู้รับโอนนั้นจะรู้หรือไม่รู้ก็ตามว่าคริปโทเคอร์เรนซีที่รับโอนนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็ถือว่าอาชญากรได้โอนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้นอันเป็นความผิดฐานฟอกเงินแล้ว แต่หากว่าผู้รับโอนทราบว่าคริปโทเคอร์เรนซีนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแต่ผู้รับโอนก็ได้รับโอนมาเพื่อช่วยเหลืออาชญากรนั้น ไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน ผู้รับโอนก็จะตกเป็นผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินไปด้วย ส่วนในกรณีของการแปลงสภาพคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น เป็นการที่ผู้โอน หรือผู้รับโอน นำคริปโทเคอร์เรนซีอันเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมาดำเนินการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน เป็นทรัพย์สินอื่น เช่น การขายคริปโทเคอร์เรนซีเพื่อแปลงเป็นเงินสด หรือนำคริปโทเคอร์เรนซีไปซื้อหรือแลกเปลี่ยนเป็นอสังหาริมทรัพย์ บ้าน ที่ดิน หรือทรัพย์สินอื่น เป็นต้น

ตัวอย่างกรณีที่ 2 อาชญากรนำทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมาดำเนินการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซี

กรณีที่ 2 นี้ เป็นกรณีที่อาชญากรได้รับเงินหรือทรัพย์สินอื่นที่นอกเหนือจากคริปโทเคอร์เรนซีมาจากการกระทำความผิดมูลฐาน และดำเนินการนำเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นมาดำเนินการแปลงสภาพเป็นคริปโท-เคอร์เรนซี เช่น การที่อาชญากรได้รับทรัพย์สินมาจากการฉ้อโกงประชาชนเป็นเงินหรือทรัพย์สินอื่น และ

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมาทำการ ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนเป็นคริปโทเคอร์เรนซี เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น เป็นต้น

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่า การฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซีนั้นมีลักษณะของการกระทำที่ค่อนข้างจะหลากหลาย เป็นเพราะว่าคริปโทเคอร์เรนซีมีมุมมองหลายมิติ หลายบริบท ประกอบกับหลักเกณฑ์การกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้นไม่ได้กำหนดเอาไว้ว่าจะต้องเป็นการฟอกเงินผ่านทรัพย์สินที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น ดังนี้ คริปโทเคอร์เรนซีซึ่งอาจจะมีทั้งคริปโทเคอร์เรนซีที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายและคริปโทเคอร์เรนซีที่ไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายจึงเป็นคริปโทเคอร์เรนซีที่ผิดกฎหมายก็ตาม หากมีการนำทรัพย์สินที่ได้จากความผิดมูลฐานมาฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีไม่ว่าจะเป็นคริปโทเคอร์เรนซีประเภทใดก็ย่อมเป็นความผิดฐานฟอกเงินทั้งสิ้น

2.5.4 กระบวนการการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด[97] นั้น หมายถึง

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่ายโอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวตาม ข้อ (1) และ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินที่กล่าวมาทั้งหมดจะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

ตามหลักเกณฑ์ข้างต้น เมื่อผู้เขียนนำมาปรับใช้กับกรณีของคริปโทเคอร์เรนซีแล้วพบว่า การที่คริปโทเคอร์เรนจะกลายเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้นั้นมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. กรณีที่ได้คริปโทเคอร์เรนซีมาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงคริปโทเคอร์เรนซีที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

2. เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่ายโอนคริปโทเคอร์เรนซีดังกล่าวในข้อ (1) ด้วยประการใด ๆ และ

3. ดอกผลของคริปโทเคอร์เรนซีหรือเงิน หรือทรัพย์สิน ดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นจะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใดโอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

---

[97] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

คริปโทเคอร์เรนซีนั้นมีความพิเศษกว่าทรัพย์สินชนิดอื่น กล่าวคือ มีหลายมุมมอง ในบางประเทศอาจเป็นเงินตรา แต่สำหรับประเทศไทยนั้นยังเป็นเพียงธุรกิจการลงทุน ดังนี้ การลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซีก็อาจจะมีการได้กำไรจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนเช่นกัน ดังนั้น ผลกำไรที่ได้จากการ ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนคริป-โทเคอร์เรนซีนั้นจึงเป็นดอกผลของคริปโทเคอร์เรนซี ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ไม่ว่าคริปโทเคอร์เรนซีเหล่านั้นจะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใดก็ตามก็เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

หลักเกณฑ์การยึด อายัด ทรัพย์สิน

ประการที่ 1 ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม[98] หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว มีกำหนดไม่เกิน 90 วัน

ประการที่ 2 ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการ[99] จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม โดยการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ประการที่ 3 ในกรณีที่ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ประการที่ 4 เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณีสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ[100]

ประการที่ 5 เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณีได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดแล้ว[101] ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่งแล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว โดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และเมื่อได้ดำเนินการยึดหรืออายัดมาแล้วหากปรากฏหลักฐานอันเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว[102]

การขอเข้าถึงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน

---

[98] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48.

[99] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

[100] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

[101] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 56.

[102] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49 วรรค 1.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอเข้าถึงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงินเอาไว้ว่า ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อถือได้ว่าบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่ง เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชีข้อมูลทางการสื่อสารหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวนั้นก็ได้ โดยในการนี้ศาลจะสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำขอดำเนินการโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ แต่ทั้งนี้ ให้อนุญาตได้คราวละไม่เกิน 90 วัน เมื่อศาลได้สั่งอนุญาตแล้ว ผู้เกี่ยวข้องกับบัญชีข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือด้วย

ตามที่กล่าวข้างต้นเป็นเพียงการขออนุญาตเข้าถึงบัญชีของลูกค้าเพื่อทราบข้อมูลบางอย่างเท่านั้น ถึงแม้ว่าผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลจะถูกจัดให้เป็นสถาบันการเงินซึ่งทางภาครัฐอาจสามารถใช้หลักเกณฑ์นี้ในการเข้าถึงข้อมูลของลูกค้าได้ก็ตาม แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวก็ไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยึดคริปโทเคอร์เรนซีไว้ว่า รายการใดเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีที่สามารถถูกยึด อายัด ได้บ้าง

การยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

กรณีนี้แบ่งออกเป็นสองกรณี คือ กรณีที่คำร้องสมบูรณ์กับคำร้องไม่สมบูรณ์ ดังนี้

กรณีแรก คำร้องไม่สมบุรณ์ ไม่อาจยื่นคำร้องได้

ในกรณีที่ไม่อาจยื่นคำร้องขอได้ เนื่องจากพนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์[103] พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน และเมื่อเลขาธิการได้รับเรื่องแล้วจะต้องดำเนินการ ดังนี้

1. ให้เลขาธิการรีบดำเนินการแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่งหากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนด 30 วัน นับแต่ได้รับเรื่องจากเลขาธิการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขาธิการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

2. เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้อง[104] หรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลาและได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญ ซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

---

[103] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49 วรรค 2.

[104] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49 วรรค 4.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2.1 ในกรณีที่ไม่มีผู้มาขอรับทรัพย์สินคืนภายในสองปีนับแต่วันที่คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา ให้สำนักงานดำเนินการนำทรัพย์สินนั้นส่งเข้ากองทุน[105]

2.2 ในกรณีที่มีผู้มาขอรับทรัพย์สินคืน โดยใช้สิทธิขอรับคืนตามกฎหมายอื่นซึ่งสามารถทำได้ถึงแม้จะเกินกว่ากำหนด 2 ปี ให้สำนักงานส่งคืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้มาขอรับคืน หากไม่อาจส่งคืนทรัพย์สินได้ให้คืนเป็นเงินจากกองทุนแทน และหากยังไม่มีผู้มารับคืนเมื่อล่วงพ้น 5 ปี ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของกองทุนทั้งนี้ หลักเกณฑ์วิธีการ การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินหรือเงินในระหว่างที่ยังไม่มีผู้มารับคืน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ดังนี้จึงเห็นว่า แม้พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาแล้วก็ตามก็อาจเกิดกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่า เรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ และคณะกรรมการก็ได้มีคำวินิจฉัยไม่ให้ยื่นคำร้องดังกล่าว จึงมีผลทำให้พนักงานอัยการไม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลได้ และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินสามารถมาขอรับทรัพย์สินคืนได้ภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด

กรณีที่สอง คำร้องสมบูรณ์ ยื่นคำร้องได้

ในกรณีที่เรื่องดังกล่าวสมบูรณ์ และพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลและศาลรับคำร้องไว้แล้ว ศาลจะดำเนินการ ดังต่อไปนี้[106]

ประการที่ 1. สั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาล นั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่ง

ประการที่ 2. ให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งหลังสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ประการที่ 3. ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้นำทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไปคืนหรือชดใช้คืนให้แก่ผู้เสียหายแทนการสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินด้วยในคราวเดียวกัน และเมื่อศาลมีคำสั่งให้คืนทรัพย์สินหรือชดใช้ให้ผู้เสียหายแล้ว ให้สำนักงานดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลโดยเร็ว โดยในการยื่นคำร้องขอ ผู้ยื่นคำร้องขอต้องดำเนินการดังต่อไปนี้[107]

---

[105] พระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

[106] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49 วรรค 5.

[107] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 50.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1. ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

1.1 ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

1.2 ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ประการที่ 4 เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการแล้ว[108] หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และภายหลังที่ศาลได้มีคำสั่งดังกล่าวแล้วทรัพย์สินที่เป็นเงินสดและเงินที่เกิดจากการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ ให้ส่งเข้ากองทุน[109]กึ่งหนึ่ง และส่งเข้ากระทรวงการคลังอีกกึ่งหนึ่ง ถ้าเป็นทรัพย์สินอื่นให้ดำเนินการตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ประการที่ 5 ในกรณีที่ศาลเห็นว่าทรัพย์สินตามคำร้องไม่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด[110] ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้น และในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าไม่มีผู้ใดขอรับคืนทรัพย์สินภายในสองปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าว ให้สำนักงานนำทรัพย์สินนั้นส่งเข้ากองทุน

ดังนี้ จึงสรุปได้ว่า การยึด อายัด ทรัพย์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราวสามารถกระทำได้โดยคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี โดยเป็นการยึด อายัด ไว้ชั่วคราวโดยไม่ต้องอาศัยคำสั่งศาล ต่อมาเมื่อได้มีการยึด อายัด ทรัพย์สินไว้ชั่วคราวแล้ว ประการต่อมาจะต้องมีการส่งเรื่องให้แก่พนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน กล่าวคือ เป็นการยึดอย่างถาวร

2.6 การฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซีในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

การฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซีนั้นกระทำได้หลายรูปแบบ แต่โดยส่วนมากแล้วมักจะเป็นการกระทำร่วมกันเป็นเครือข่ายเกี่ยวพันกันหลายประการในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม (Organized crime) หรือกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Organized criminal group) ซึ่งอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรได้ให้ความหมายของคำว่า องค์กรอาชญากรรม หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลตั้งแต่สามคนหรือมากกว่า ที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและมีการ

---

[108] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51.

[109] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

[110] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51/1.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่า เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมโดยอาชญากรรมร้ายแรงนั้น ซึ่งการกระทำความผิดที่ร้ายแรงนั้น หมายความว่า เป็นการกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกขั้นสูงเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือมากกว่า[111]

รูปแบบขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ยังได้กล่าวถึงลักษณะความผิดต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นอาชญากรรมข้ามชาติเอาไว้ 4 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

ลักษณะที่ 1. ความผิดนั้นกระทำลงในประเทศมากกว่าหนึ่งประเทศ

ลักษณะที่ 2. ความผิดนั้นกระทำลงในประเทศหนึ่งแต่ส่วนสำคัญของการตระเตรียมการการวางแผน การสั่งการ หรือการควบคุมได้กระทำในอีก ประเทศหนึ่ง

ลักษณะที่ 3. ความผิดนั้นกระทำลงในประเทศหนึ่งแต่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญาในอาณาเขตของประเทศมากกว่าหนึ่งประเทศ หรือ

ลักษณะที่ 4. ความผิดนั้นกระทำลงในประเทศหนึ่งแต่มีผลกระทบที่สำคัญเกิดขึ้นในอีกประเทศหนึ่ง

และนอกจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว อนุสัญญาดังกล่างยังได้จำแนกประเภทของอาชญากรรมเอาไว้อีก 18 ประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 การฟอกเงิน

ประเภทที่ 2 การก่อการร้าย

ประเภทที่ 3 การโจรกรรมงานศิลปะและผลงานทางวัฒนธรรม

ประเภทที่ 4 การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

ประเภทที่ 5 การค้าอาวุธเถื่อน

ประเภทที่ 6 โจรสลัดในทะเล โจรสลัดบนบก

ประเภทที่ 7 การหลอกลวงในธุรกิจประกัน

ประเภทที่ 8 อาชญากรรมคอมพิวเตอร์

ประเภทที่ 9 อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

ประเภทที่ 10 การค้ามนุษย์

ประเภทที่ 11 การค้าอวัยวะมนุษย์

ประเภทที่ 12 การค้ายาเสพติด

ประเภทที่ 13 การหลอกเรื่องล้มละลาย

ประเภทที่ 14 การแทรกซึม

---

[111] สักกรินทร์ นิยมศิลปะ, ‘อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามไทยและอาเซียน’ *ใน* สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, *ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558* (pdf, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 2558) 236-237.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประเภทที่ 15 องค์กรธุรกิจ

ประเภทที่ 16 การคอรัปชั่น

ประเภทที่ 17 การให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐ และ

ประเภทที่ 18 ความผิดอื่น ๆ

ส่วนในประเทศไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกคำสั่งระบุประเภทของอาชญากรรมข้ามชาติไว้ 11 ประเภท ดังนี้

ประภเทที่ 1 การก่อการร้ายข้ามชาติ (International terrorism)

ประเภทที่ 2 การปลอมแปลงหลักฐานเกี่ยวกับตัวบุคคล (Identity fraud)

ประเภทที่ 3 การลักลอบค้าอาวุธ (Arms smuggling)

ประเภทที่ 4 การลักลอบขนคนข้ามชาติหรือแรงงานต่างด้าว (People smuggling or illegal labour)

ประเภทที่ 5 การฟอกเงิน (Money laundering)

ประเภทที่ 6 การลักลอบค้ายาเสพติด (Drug trafficking)

ประเภทที่ 7 การลักลอบค้ามนุษย์หรือการประพฤติผิดทางเพศต่อเด็ก (Human trafficking or pedophile)

ปรพเภทที่ 8 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและคอมพิวเตอร์ (Financial crime and cyber crime)

ประเภทที่ 9 อาชญากรรมร้ายแรงหรือเหตุการณ์ร้ายแรงอื่น ๆ ในต่างประเทศ (International violent crimes or referrals)

ประเภทที่ 10 อาชญากรรมร้ายแรงหรือเหตุการณ์ร้ายแรงอื่น ๆ ในประเทศไทย (Thailand's other violent crimes or incidents) และ

ประเภทที่ 11 อาชญากรรมอื่น ๆ (Other crimes)

ส่วนในเรื่องของการป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ขึ้น เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้าม ชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมากแต่ปรากฏว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถใช้บังคับเพื่อดำเนินคดีกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรจึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าว รวมทั้งกำหนดวิธีการสืบสวน สอบสวน การกระทำความผิดดังกล่าวนั้นด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีกลไกการป้องกันและปราบปรามความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยการกำหนดคำนิยามที่สำคัญไว้ เช่น คำว่า "องค์กรอาชญากรรม" "องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ" "ความผิดร้ายแรง" ไว้ดังนี้

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

“องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม[112]

“องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” หมายความว่า องค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. ความผิดที่กระทำในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ
2. ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การตระเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง
3. ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ
4. ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

“ความผิดร้ายแรง” หมายความว่า ความผิดอาญาที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

นอกจากนี้พระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้กำหนดองค์ประกอบความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ความผิดอาญาฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและกำหนดโทษทางอาญา รวมทั้งมีการสืบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และการใช้ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีโดยการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกิจกรรมและการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอีกด้วย แต่ความผิดที่ถูกกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินนั้น คือ ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้[113]

การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การกระทำความผิดที่มีลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเอาไว้ว่า

ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้[114]

1. เป็นสมาชิกหรือเป็นเครือข่ายดำเนินงานขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ
2. สมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดร้ายแรงอันเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

---

[112] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 3.

[113] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 22.

[114] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 5.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

3. มีส่วนร่วมกระทำการใด ๆ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในกิจกรรมหรือการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรมหรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว

4. จัดการ สั่งการ ช่วยเหลือ ยุยง อำนวยความสะดวก หรือให้คำปรึกษาในการกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรม หรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวนี้ไม่ว่าจะได้กระทำในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักรก็จะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้[115]

ดังนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะของการก่ออาชญากรรมในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและลักษณะของคริปโทเคอร์เรนซีแล้ว การก่ออาชญากรรมโดยการฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซีในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจึงอาจเกิดได้หลายลักษณะ ตัวอย่าง เช่น

1. กระทำความผิดฐานฟอกเงิน โดยฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซี ได้กระทำในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ เช่น การที่ผู้โอนได้โอนคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงินจากประเทศไทยไปยังผู้รับโอนปลายทางซึ่งอยู่ในประเทศอื่น เป็นต้น ซึ่งการฟอกเงินนั้นนอกจากจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว ยังถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงตามพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 อีกด้วย ดังนั้น

2. การฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซีได้กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การตระเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง เช่น การฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซีในประเทศอังกฤษ แต่ได้มีการวางแผน การตระเตรียมการ หรือการสั่งการ การสนับสนุน ในประเทศไทย หรืออาจเป็นการ การฟอกเงินคริปโทเคอร์เรนซีในประเทศไทย แต่ได้มีการวางแผน การตระเตรียมการ หรือการสั่งการ การสนับสนุน ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ดังกล่าวข้างต้นเป็นการกระทำความผิดที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ดังนั้น หากมีการดำเนินการใด ๆ กับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานข้างต้น เช่น การนำไปแปลงสภาพโดยการนำไปซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน เป็นคริปโทเคอร์เรนซี อันเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน คริปโทเคอร์เรนซีเหล่านั้นก็จะตกเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

---

[115] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 6.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2.7 การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงผ่านคริปโทเคอร์เรนซี

ปัจจุบันการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงเริ่มมีมีการสนับสนุนผ่านคริปโทเคอร์เรนซีมากขึ้น ตัวอย่างเช่น กรณีของประเทศอิสราเอลที่มีการก่อนการร้ายเกิดขึ้นและใช้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเครื่องมือในการก่อการร้าย เป็นต้น[116] สำหรับประเทศไทยนั้น จากการศึกษาพบว่า เดิมทีประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2556 ขึ้น ใช้บังคับเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย แต่มาตรการดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ซึ่งต้องใช้มาตรการในลักษณะเดียวกันกับพระราชบัญญัติดังกล่าว เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการดำเนินการเพื่อรองรับมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายตามที่คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Financial Action Task Force on Money Laundering: FATF) กำหนด ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นในการตรากฎหมายและความเป็นเอกภาพของกฎหมาย จึงได้บัญญัติบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและมาตรการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงมากำหนดรวมไว้ในพระราชบัญญัติเดียวกัน

คำนิยามที่สำคัญและน่าสนใจในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 มีดังต่อไปนี้[117]

ทรัพย์สิน หมายความว่า “เงินทรัพย์ หรือวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้รวมทั้งดอกผลของเงิน ทรัพย์ หรือวัตถุดังกล่าวเอกสารทางกฎหมาย หรือตราสารในรูปแบบใด ๆ ทั้งที่ปรากฏในสื่ออื่นใดกระดาษ หรือรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง สิทธิเรียกร้อง หรือประโยชน์อื่นใดในทรัพย์สินนั้น” ดังนี้ จะเห็นว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้นิยามของคำว่าทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะและมีความหมายที่ค่อนข้างกว้างจึงไม่ค่อยเกิดปัญหาการเรื่องการตีความในคำว่าทรัพย์สินขึ้นซึ่งเป็นข้อแตกต่างกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่ไม่ได้บัญญัติคำนิยามของคำว่าทรัพย์สินไว้ว่าหมายความว่าอย่างไร จึงมีความจำเป็นต้องตีความความหมายของคำว่าทรัพย์สินเพื่อที่จะโยงไปยังความหมายของคำว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อที่จะดำเนินการยึดหรืออายัด

---

[116] Chaiyatorn Buthsoontorn, ‘อิสราเอลรายงานว่าได้ค้นพบ Wallet Stablecoin ลึกลับมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้ายฮามาส’ (Siamblockchain, 12 ตุลาคม 2566) <https://siamblockchain.com/2023/10/16/israel-alleges-mysterious-stablecoin-whales-are-islamist-groups/> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

[117] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 มาตรา 3.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การก่อการร้าย หมายความว่า “การกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตของอนุสัญญาและพิธีสารระหว่างประเทศเกี่ยวกับการก่อการร้ายที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือรับรอง ทั้งนี้ ไม่ว่าการกระทำที่เป็นความผิดนั้นได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร” ดังนี้ เมื่อนำมาวิเคราะห์ตามการสืบค้นของผู้เขียนแล้วพบว่า วัตถุประสงค์ในการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีนั้นเกิดขึ้นได้หลายกรณีรวมถึงกรณีของการสนับสนุนการก่อการร้ายด้วย

ผู้มีหน้าที่รายงาน หมายความว่า “ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” ดังนี้ เมื่อนำมาพิจารณาถึงผู้ที่มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ประกอบกับพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2562 ที่วางหลักเกณฑ์ว่าให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายฟอกเงินแล้ว จึงสรุปได้ว่า ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลจะต้องรายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ด้วย

ระงับการดำเนินการกับทรัพย์สิน หมายความว่า “การห้ามโอน ขาย ยักย้าย หรือจำหน่ายซึ่งทรัพย์สินหรือเปลี่ยนสภาพใช้ประโยชน์หรือกระทำการใด ๆ ต่อทรัพย์สินอันจะส่งผลเปลี่ยนแปลงต่อจำนวน มูลค่าปริมาณ ทำเลที่ตั้ง หรือลักษณะของทรัพย์สินนั้น”

ความผิดฐานจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงินหรือทรัพย์สินหรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการก่อการร้าย

ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ที่ถูกกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น คือ ความผิดฐานจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงินหรือทรัพย์สินหรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการก่อการร้าย ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้[118]

1. ผู้ใดจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงินหรือทรัพย์สินหรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการก่อการร้าย หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับประโยชน์ทางการเงินหรือทรัพย์สินหรือจากการดำเนินการนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สินหรือการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนดหรือของบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

---

[118] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 มาตรา 25.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2. ผู้ใดจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงินหรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับประโยชน์ทางการเงินหรือทรัพย์สินหรือจากการดำเนินการนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สินหรือการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนดหรือของบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ผู้สนับสนุนหรือผู้สมคบกันในการกระทำความผิดตามข้อ 1 และข้อ 2 ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในการกระทำความผิดนั้น

4. นิติบุคคลใดกระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดตามข้อ 1 หรือ ข้อ 2 หรือเป็นผู้สนับสนุนหรือผู้สมคบในการกระทำความผิดตามข้อ 1 หรือ ข้อ 2 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาท

5. ในกรณีที่การกระทำความผิดของนิติบุคคลตามเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.8 แนวคิดทฤษฎีการริบทรัพย์สิน

แนวคิดการริบทรัพย์สินของ John L. Worrall (2016) กล่าวเกี่ยวกับแนวคิดของการริบทรัพย์สินเอาไว้ว่าจะต้องเป็นทรัพย์สินดังต่อไปนี้

1. สิ่งของหรือสินค้าต้องห้ามตามกฎหมาย เนื่องจากสิ่งของเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายดังนั้นการครอบครองจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น จึงไม่มีผู้ใดได้รับประโยชน์ทางกฎหมายในสิ่งต้องห้ามดังกล่าว

2. ทรัพย์ที่ได้จากการกระทำผิดทางอาญา กล่าวคือ ผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น เงิน หรือทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ตัวอย่างเช่น การค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด เป็นต้น เหล่านี้ เมื่อได้เงินมาแล้วอาชญากรก็จะนำดำเนินการเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงินโดยการนำเงินไปซื้อทรัพย์สินอย่างอื่น ดังนี้ ทรัพย์สินที่นำเงินไปซื้อนั้นก็คือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดอาญา แต่อย่างไรก็ดี รัฐเป็นผู้มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์สินดังกล่าวเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกระทำอย่างความผิดอย่างไร ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมหรืออย่างชัดเจน (substantial connection)

3. ทรัพย์ที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรม กล่าวคือ เป็นทรัพย์ที่ก่อให้เกิดความสะดวกในการประกอบอาชญากรรม หรือทำให้การประกอบอาชญากรรมนั้นสำเร็จลุล่วง ไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการริบเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้กระทำความผิด (instrumentality forfeiture)”

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

4. ทรัพย์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับองค์กรของผู้กระทำผิด เป็นการริบเอาประโยชน์ของผู้กระทำผิดที่มีอยู่ในองค์กรนั้น

แนวคิดการริบทรัพย์สินของ จุฬา อินอิว (2557) กล่าวเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินไว้ว่า ปัจจุบันมาตรการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง กล่าวคือ เป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่มุ่งเน้นกระทำต่อตัวทรัพย์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นหลัก ไม่ได้มุ่งเน้นที่จะกระทำต่อเจ้าของทรัพย์สิน โดยมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งนี้ถือว่าตัวทรัพย์สินนั้นตกเป็นของรัฐตั้งแต่กระทำความผิดแล้ว การโอนในทอดไปจึงไม่มีผล ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์หลักฐานจนปราศจากข้อสงสัยเหมือนในคดีอาญา ดังนั้น ผู้รับโอนจะอ้างว่าตนได้รับทรัพย์สินมาโดยสุจริตไม่ได้

ประเภทที่ 2 มาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา กล่าวคือ เป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่มุ่งเน้นกระทำต่อบุคคลที่กระทำความผิดเป็นหลัก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญา เช่น คดียาเสพติดหากมีทรัพย์สินใดที่ได้มาจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ควรจะริบ พนักงานอัยการก็ต้องระบุไว้ในคำฟ้องด้วยเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์นั้น

ประเภทที่ 3 มาตรการริบทรัพย์สินทางบริหาร กล่าวคือ เป็นกระบวนการทางแพ่งผสมกับกระบวนการทางการปกครองหรือการบริหารที่ยกเว้นขั้นตอนการพิจารณาในชั้นศาล ในบางกรณีที่การริบทรัพย์สินในคดีนั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินคดีไปถึงชั้นศาลได้ เช่น การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 32 วรรคสอง ซึ่งกำหนดว่าในกรณีที่ไม่อาจดำเนินคดีได้ภายใน 2 ปี นับแต่วันที่การกระทำความผิดเกิดและไม่อาจจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ให้ทรัพย์ที่ยึดหรืออายัดไว้เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นตกเป็นกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นต้น[119]

2.8.1 แนวคิดทฤษฎีการริบทรัพย์สินในระบบกฎหมาย Civil Law

ต่อไปผู้เขียนจะกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีการยึดหรือการริบทรัพย์สินที่ปรากฏทั้งในระบบกฎหมาย Civil Law และระบบกฎหมาย Common Law[120] โดยจะเริ่มอธิบายถึงแนวคิดทฤษฎีการริบทรัพย์สินในระบบกฎหมาย Civil Law ก่อน เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายดังกล่าว โดยตัวอย่างแนวคิดแนวคิดทฤษฎีการริบทรัพย์สินในระบบกฎหมาย Civil Law ที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด คือ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันที่มีความมุ่งหมายในการริบทรัพย์สินแบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 การริบทรัพย์สินเพื่อเป็นการลงโทษ (Strafcharakter) การริบกรณีนี้จะต้องปรากฏการกระทำที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด โดยไม่จำเป็นจะต้องมีผู้ถูกลงโทษ และไม่จำต้องพิจารณาว่าเป็นการ

---

[119] ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, *การริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดกับความเป็นธรรมและมนุษยธรรม* (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม 2559) 71-74.

[120] วรนารี สิงห์สุวงษ์, 'การริบทรัพย์สินตามมูลค่า' (krisdika, 2559) <www.krisdika.go.th> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

กระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเป็นความผิดที่กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายซึ่งเป็นประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนบุคคลหรือไม่ โดยทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นจะเป็นทรัพย์สินที่เป็นของตัวผู้กระทำความผิดเอง ผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด หรือบุคคลที่สามซึ่งได้ทรัพย์มาโดยไม่เสียค่าตอบแทน ไม่มีมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ หรือควรจะรู้ได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

กรณีที่ 2 การริบทรัพย์สินที่เสมือนเป็นการลงโทษ (strafähnliche Dritteinziehung) กรณีนี้เป็นการริบทรัพย์สินของบุคคลที่สามซึ่งประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงทำให้ทรัพย์สินนั้นถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิด หรือถูกนำไปเพื่อตระเตรียมการกระทำความผิด หรือเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิด หรือบุคคลที่สามกระทำโดยมิชอบเพื่อให้ได้ทรัพย์สินนั้นไปโดยรู้อยู่แล้วว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ในข่ายที่จะต้องถูกริบ

กรณีที่ 3 การริบทรัพย์สินที่เป็นมาตรการป้องกัน (Sicherungscharakter) กรณีนี้เป็นการริบทรัพย์สินที่มีลักษณะ หรือสภาพ เป็นอันตรายต่อประชาชน หรือมีความเสี่ยงที่อาจถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิด เมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นศาลจะมีอำนาจออกคำสั่งให้ริบทรัพย์สินนั้น แม้ว่าผู้กระทำหรือผู้มีส่วนร่วมในการกระทำนั้นจะไม่มีความผิดหรือเป็นทรัพย์สินของบุคคลที่สามก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี อาจมีการชดเชยการริบทรัพย์สินดังกล่าวเป็นเงินตามสัดส่วนให้แก่บุคคลที่สามซึ่งถูกกระทบสิทธิ ยกเว้นกรณีที่บุคคลที่สามกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงส่งผลให้ทรัพย์สินนั้นถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิด หรือนำไปใช้เพื่อตระเตรียมการกระทำความผิดหรือเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิด หรือบุคคลที่สามกระทำโดยมิชอบเพื่อให้ได้ทรัพย์สินนั้นไปโดยรู้อยู่แล้วว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ในข่ายที่จะต้องถูกริบ

2.8.2 แนวคิดทฤษฎีการริบทรัพย์สินในระบบกฎหมาย Common Law

การริบทรัพย์สินในระบบกฎหมาย Common Law นั้น แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 การริบทรัพย์สินทางอาญา (criminal forfeiture) ซึ่งรัฐสภาของสหรัฐอเมริกานำการริบทรัพย์ที่เป็นโทษ ทางอาญามาใช้เพื่อแก้ปัญหาองค์กรอาชญากรรม โดยกำหนดโทษของผู้กระทำความผิดไว้อย่างรุนแรง และเป็นเงื่อนไขการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นโดยตรง เนื่องจากอาชญากรรมที่กระทำลงมุ่งหมาย หาผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จึงต้องนำโทษริบทรัพย์สินที่รุนแรงมาใช้เพื่อยับยั้งการกระทำความผิด โดยการริบทรัพย์สินทางอาญาจะต้องมีการฟ้องร้องจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีอาญา (action in personam) เพื่อริบทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดโดยตรง หรือเครื่องมือหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือจะใช้เพื่อกระทำความผิด โดยพนักงานอัยการต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยว่าบุคคล ดังกล่าวกระทำผิดจริง พร้อมกับร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แต่การริบทรัพย์สินทางอาญามีข้อจำกัดว่าจะต้องเป็นทรัพย์เฉพาะสิ่งที่ได้มาหรือได้ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรง หากมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้ว การริบทรัพย์สินก็ไม่อาจกระทำได้ แต่ศาลอาจจะสั่งให้จำเลยชำระราคาแทนเท่ากับมูลค่าทรัพย์สินที่จะถูกริบได้ในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวสูญหาย หรือไม่สามารถติดตามได้ และ

กรณีที่ 2 กระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (civil forfeiture) กรณีนี้เป็นการริบที่มุ่งเน้นกระทำต่อทรัพย์สิน (in rem proceeding) เป็นหลักไม่ได้มุ่งเน้นกระทำต่อเจ้าของทรัพย์สินเหมือนการริบทรัพย์สิน

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ทางอาญาที่กล่าวในกรณีที่ 1 โดยการริบทรัพย์สินทางแย่งนี้ถือหลักเกณฑ์ว่าทรัพย์สินนั้นมีความผิด ส่วนตัวเจ้าของทรัพย์สินเองซึ่งไม่ได้กระทำความผิดจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าตนไม่ได้ใช้ทรัพย์สินดังกล่าวปในทางที่ผิดกฎหมาย

การริบทรัพย์สินทางแพ่งนั้นแม้จะเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาและบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะกำหนดให้มีการริบทรัพย์สินทางแพ่งและการริบทรัพย์สินทางอาญาควบคู่กัน แต่กระบวนการริบทางแพ่งและทางอาญานั้นต่างเป็นอิสระจากกัน กล่าวคือ การลงโทษทางอาญาไม่เป็นเงื่อนไขในการริบทรัพย์สินทางแพ่งและการริบทรัพย์สินทางแพ่งไม่เป็นเงื่อนไขในการลงโทษทางอาญา การริบทรัพย์สินทางแพ่งไม่จำต้องเป็นมีการฟ้องคดีเพื่อให้มีคำพิพากษาก่อนไม่ว่าทางอาญาหรือทางแพ่ง แต่สามารถมีคำสั่งริบทรัพย์สินโดยไม่มีการพิพากษาว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าตนได้ทรัพย์สินมาโดยถูกต้องตามกฎหมาย อันเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้กับเจ้าของทรัพย์สิน

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการฟ้องคดีเพื่อริบทรัพย์สินทางแพ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการฟ้องร้องเพื่อริบทรัพย์สินทางอาญาได้หลายประการ เช่น ในกรณีผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตายทำให้คดีอาญาระงับลง หรือผู้กระทำความผิดหลบหนีไปพร้อมกับนำทรัพย์สิน ติดตัวไปด้วย หรือผู้กระทำความผิดได้รับความคุ้มกันการฟ้องร้องคดีอาญา หรือกรณีไม่มีพยานหลักฐานดำเนินคดีอาญาได้ ด้วยนั้น กระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่งจึงสิ่งที่ใช้ในการกำจัดสิทธิประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิด ซึ่งกระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่งเป็นการฟ้องร้องเอากับตัวทรัพย์สิน พนักงานอัยการจึงมีหน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นน่าเชื่อว่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งจะมีมาตรฐานการพิสูจน์ ที่เรียกว่า preponderance standard กล่าวคือ ไม่ต้องพิสูจน์จนปราศจากสงสัยว่ามีผู้กระทำความผิด และทรัพย์สินนั้นได้จากการกระทำความผิดจริง เพียงแต่น่าเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับ การกระทำความผิดหรือได้มาโดยไม่ถูกต้อง

2.8.3 แนวคิดการริบทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน

พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยตรงได้กำหนดมาตรการเอาไว้สองส่วน กล่าวคือ มีทั้งมาตรการทางอาญาและมาตรการทางแพ่ง มาตรการทางอาญา คือ มาตรการที่มุ่งเน้นนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด เช่น การกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินจะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น ส่วนมาตรการทางแพ่งนั้น เช่น การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เป็นต้น ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น มีความหมายดังต่อไปนี้[121]

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

[121] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตามข้อ 1. หรือ

(3) ดอกผลตามข้อ 1. หรือข้อ 2.

ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินตามข้อ 1 2 หรือ 3 จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

ดังนี้ มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งดังกล่าวจึงเป็นมาตรการที่มุ่งเน้นกระทำต่อตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดข้างต้นให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยไม่คำนึงว่าจะมีการดำเนินการลงโทษตัวบุคคลผู้กระทำความผิดหรือไม่อีกทั้งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังกำหนดให้นำมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งตามกฎหมายฟอกเงินไปใช้ควบคู่กับการดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้ด้วยโดยกำหนดให้ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้ แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินดังกล่าวตามกฎหมายนั้น หรือมีการดำเนินการแล้วแต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์กับทางราชการมากว่าก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน[122]

2.9 ลักษณะของการบังคับคดีกับคริปโทเคอร์เรนซีในทางแพ่ง

การบังคับยึด อายัด คริปโทเคอร์เรนซีในทางแพ่งมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกับการยึด อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน โดยการยึด อายัด ทางแพ่งนั้นเป็นการบังคับคดีกับทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ชำระคืนแก่เจ้าหนี้ แต่การยึด อายัด ตามกฎหมายฟอกเงินนั้นมีจุดประสงค์เพื่อให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน อย่างไรก็ดี แม้จะมีจุดประสงค์ในการยึด อายัดทรัพย์สินที่แตกต่างกัน แต่วิธีการยึด อายัด ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่บังคับเอากับตัวทรัพย์สินนั้นสามารถเป็นแนวทางในการยึด อายัด คริปโทเคอร์เรนซี ตามกฎหมายฟอกเงินได้

การบังคับคดีกับคริปโทเคอร์เรนซีตามกฎหมายแพ่ง มีลักษณะเป็นการที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดอายัด ไพรเวทคีย์ (private key) และยึดอายัดเงินเสมือนหรือคริปโทเคอร์เรนซีดังกล่าวไว้ในกระเป๋าวอลเล็ทของรัฐ ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถที่จะใช้ไพรเวทคีย์โอนเงินเสมือนเข้าไปที่วอลเล็ทอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐเพื่อรับเอาเงินเสมือนดังกล่าวมาอยู่ในความครอบครองของตน[123] หลังจากที่ได้ไพรเวทคีย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องทำการเก็บรักษาไพรเวทคีย์หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวกับวอลเล็ทอิเล็กทรอนิกส์เอาไว้ที่ปลอดภัย และอาจต้องพิจารณาต่อไปว่าจะโอนเงินเสมือนของลูกหนี้มาเก็บรักษาไว้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้มีการโอนเงินเสมือนออกไปจากวอลเล็ทดังกล่าว กรณีนี้มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างวอลเล็ทอิเล็กทรอนิกส์ของศาลหรือที่ถูกควบคุมโดยรัฐบาลขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่

---

[122] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 58.

[123] กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 279 และมาตรา 282.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ของเจ้าพนักงานบังคับคดีตามมาตรา 279 วรรคหนึ่ง กรณีนี้กรมบังคับคดีสามารถดำเนินการได้ตามอำนาจหน้าที่ของกรมต่อไป[124]

แต่อย่างไรก็ดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรื่องการบังคับคดีก็ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการบังคับคดีกับคริปโทเคอร์เรนซีไว้เช่นกัน จึงมีปัญหาควรพิจารณาว่า รายการใดบ้างที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือคริปโทเคอร์เรนซีที่สามารถบังคับได้ หน่วยงานใดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการรับโอนคริปโทเคอร์เรนซีเพื่อรักษาไว้ในกระเป๋าวอลเล็ทของรัฐ เป็นต้น ประกอบกับคริปโทเคอร์เรนซีมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ หากไม่มีบทกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบังคับยึดคริปโทเคอร์เรนซี การกระทำของจ้าหน้าที่ก็อาจจะเป็นการละเมิดกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งได้

[124] กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม, *โครงการศึกษาเรื่องการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล* (pdf, ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2561).

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บทที่ 3
มาตรการของต่างประเทศที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การจะกำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมีความจำเป็นต้องศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางสากล โดยจากการศึกษาพบว่ามีมาตรการของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังต่อไปนี้

3.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 หรือ อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 (UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST ILLICIT TRAFFIC IN NARCOTIC DRUGS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES)

จากการศึกษาพบว่า อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 เป็นอนุสัญญาที่ใช้บังคับจัดการกับปัญหายาเสพติดโดยเฉพาะ โดยอนุสัญญาดังกล่าวมีแนวคิดว่า การผลิต การค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อันก่อให้เกิดภัยคุกคามอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพและสวัสดิภาพของมนุษย์และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อรากฐานทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง และสังคม ประกอบกับการค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเริ่มมีการรุกรามแทรกซึมเข้าไปในกลุ่มสังคมต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มสังคมที่เป็นเด็ก อีกทั้งการลักลอบค้ายาเสพติดยังถือเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างผลกำไรอย่างมหาศาล และมีผลทำให้องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสามารถแทรกซึม สร้างความเสื่อมเสีย และบั่นทอนโครงสร้างของรัฐบาลธุรกิจการค้าและการเงินอันชอบด้วยกฎหมายของสังคมในทุกระดับชั้น อันเป็นการคุกคามเสถียรภาพ ความมั่นคง และอธิปไตยของรัฐต่าง ๆ นานาประเทศจึงควรให้ความสำคัญเรื่องการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดในลำดับสูงสุด ดังนี้ อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 จึงเป็นอนุสัญญาที่มีวัตถุประสงค์มุ่งหมายเป็นการตัดผลตอบแทนอันเกิดจากอาชญากรรมของผู้ดำเนินการลักลอบค้ายาเสพติดเพื่อขจัดแรงจูงใจสำคัญของการกระทำเช่นว่านั้น โดยปรารถนาที่จะขจัดรากเหง้าของปัญหาการใช้ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยผิดวัตถุประสงค์ รวมทั้งความต้องการที่ผิดกฎหมายที่มีต่อยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ดังกล่าวและรายได้อันมหาศาลที่ได้จากการลักลอบค้ายาเสพติด[125]

มาตรการที่ใช้ในการดำเนินการเพื่อตัดผลกำไรของการประกอบอาชญากรรมการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 เป็นมาตรการที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและได้ถูกนำมาปรับใช้เป็นต้นแบบของกฎหมายฟอกเงินด้วย ดังนี้ การจะศึกษาแนวคิด

---

[125] อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ของกฎหมายฟอกเงินจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1988 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการยึด อายัด คริปโทเคอร์เรนซีต่อไปด้วย

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของบุคคลซึ่งเป็นคณะกรรมาธิการและคณะกรรมการไว้ดังต่อไปนี้

1. “คณะกรรมาธิการ” หมายถึง คณะกรรมาธิการว่าด้วยยาเสพติดของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ[126] ซึ่งคณะกรรมาธิการมีอำนาจพิจารณาเรื่องทั้งมวลที่เกี่ยวกับความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง[127]

1.1 คณะกรรมาธิการจะต้องทบทวนการปฏิบัติงานตามอนุสัญญานี้ บนพื้นฐานของข้อมูลที่ภาคีส่งให้ตามข้อ 20[128]

1.2 คณะกรรมาธิการอาจให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะทั่วไป โดยอิงกับการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากภาคี

1.3 คณะกรรมาธิการอาจขอให้คณะกรรมการพิจารณาเรื่องใด ๆ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของคณะกรรมการ

1.4 คณะกรรมาธิการจะต้องดำเนินการตามที่เห็นว่าเหมาะสม ในเรื่องใด ๆ ที่คณะกรรมการส่งมาให้ตามข้อ 22 วรรค 1 อนุวรรค (ข)

1.5 คณะกรรมาธิการอาจแก้ไขบัญชี I และบัญชี II ได้ โดยสอดคล้องกับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในข้อ 12

1.6 คณะกรรมาธิการอาจขอให้ผู้ที่มิใช่ภาคีพิจารณาถึงค่าวินิจฉัยและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่คณะกรรมาธิการรับเอาภายใต้อนุสัญญานี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่มิใช่ภาคีเหล่านั้นพิจารณาดำเนินการตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะดังกล่าว

2. “คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นโดยอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ค.ศ. 1961 และตามอนุสัญญาดังกล่าวที่ได้รับการแก้ไขโดยพิธีสาร ค.ศ. 1972[129] โดยคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

---

[126] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 1 (จ).

[127] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 21.

[128] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 20.

1. ภาคีจะต้องจัดข้อมูลให้คณะกรรมาธิการเกี่ยวกับการดำเนินงานของอนุสัญญานี้ในดินแดนของตนโดยผ่านเลขาธิการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(ก) ตัวบทกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ประกาศใช้เพื่อให้อนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับ

(ข) รายละเอียดแห่งคดีการลักลอบค้าภายในเขตอำนาจของตนซึ่งเห็นว่าสำคัญเนื่องจากแสดงถึงแนวโน้มใหม่ๆ ปริมาณสารที่เกี่ยวข้อง แหล่งที่มาของสารนั้น หรือวิธีการลักลอบค้าซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้อง.

[129] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 1 (ก).

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2.1 คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่โดยไม่กระทบต่อหน้าที่ของคณะกรรมาธิการตามข้อ 21 และไม่กระทบต่อหน้าที่ของคณะกรรมการ และอนุสัญญาภายใต้อนุสัญญา ค.ศ. 1961 อนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข และอนุสัญญา ค.ศ. 1971[130]

(ก) โดยอาศัยการตรวจสอบข้อมูลที่คณะกรรมการ เลขาธิการ หรือคณะกรรมาธิการมีอยู่ หรือข้อมูลที่องค์กรของสหประชาชาติจัดส่งให้ ถ้าคณะกรรมการมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนั้นไม่สัมฤทธิ์ผล คณะกรรมการอาจขอให้ภาคีหนึ่งหรือหลายภาคีจัดข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ด้วย

(ข) ในส่วนของข้อ 12, 13 และ 16 นั้น

1. ภายหลังการดำเนินการภายใต้อนุวรรค (ก) ของข้อนี้ คณะกรรมการอาจเรียกร้องให้ภาคีที่เกี่ยวข้องรับเอามาตรการแก้ไขซึ่งเห็นว่าจำเป็นในสภาพการณ์นั้น เพื่อการปฏิบัติตามบทบัญญัติของข้อ 12, 13 และ 16 หากพิจารณาว่าจำเป็นที่จะกระทำเช่นนั้น

2. ก่อนการดำเนินการตาม (3) ข้างล่างนี้ คณะกรรมการจะต้องให้การติดต่อในเรื่องเกี่ยวกับอนุวรรคข้างต้นกับภาคีที่เกี่ยวข้องเป็นความลับ

3. หากคณะกรรมการพบว่าภาคีที่เกี่ยวข้องมิได้ดำเนินมาตรการแก้ไขที่ได้รับการเรียกร้องให้ดำเนินการภายใต้อนุวรรคนี้ คณะกรรมการอาจขอให้ภาคี คณะมนตรี และคณะกรรมาธิการพิจารณาเรื่องนี้ รายงานใด ๆ ที่คณะกรรมการพิมพ์เผยแพร่ภายใต้อนุวรรคนี้จะต้องประกอบด้วยข้อคิดเห็นของภาคีที่เกี่ยวข้อง หากภาคีที่เกี่ยวข้องร้องขอเช่นนั้น

2.2 ภาคีจะได้รับเชิญให้เข้าร่วมในการประชุมของคณะกรรมการ ซึ่งจะมีการพิจารณาปัญหาที่ภาคีนั้นมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องโดยตรงภายใต้ข้อนี้

2.3 ถ้าในกรณีใดๆ ที่คำวินิจฉัยของคณะกรรมการซึ่งรับเอาภายใต้ข้อนี้ไม่เป็นเอกฉันท์ จะต้องระบุข้อคิดเห็นของเสียงข้างน้อยไว้ด้วย

2.4 คำวินิจฉัยของคณะกรรมการภายใต้ข้อนี้จะต้องถือเสียงข้างมาก ๒ ใน ๓ ของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด

2.5 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามอนุวรรค ๑ (ก) ของข้อนี้ คณะกรรมการจะต้องรักษาเป็นความลับซึ่งข้อมูลทั้งมวลที่ตนได้รับมา

2.6 ความรับผิดชอบของคณะกรรมการภายใต้ข้อนี้จะไม่นำมาใช้บังคับกับการปฏิบัติตามสนธิสัญญาหรือความตกลงที่บรรดาภาคีเข้าเป็นภาคีตามบทบัญญัติของอนุสัญญานี้

2.7 บทบัญญัติของข้อนี้จะไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับข้อพิพาทระหว่างภาคีที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติของข้อ 32

นอกจากที่กล่าวข้างต้นแล้วคณะกรรมการยังมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย[131]

---

[130] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 22.

[131] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 23.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1. คณะกรรมการจะต้องจัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการทำงานของตน โดยมีบทวิเคราะห์ข้อมูลที่ตนมีอยู่และในกรณีที่เหมาะสม ให้มีรายละเอียดของคำชี้แจงที่ภาคีได้ให้หรือต้องการจากภาคี หากมีพร้อมด้วยข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่คณะกรรมการประสงค์ที่จะให้ไว้ อนึ่ง คณะกรรมการอาจจัดทำรายงานเพิ่มเติมตามที่พิจารณาว่าจำเป็น คณะกรรมการจะต้องยื่นรายงานนี้ต่อคณะมนตรีโดยผ่านคณะกรรมาธิการซึ่งอาจจัดท่าข้อคิดเห็นตามที่เห็นเหมาะสม

2. รายงานของคณะกรรมการจะต้องถูกจัดส่งให้แก่ภาคี และจากนั้น เลขาธิการจะต้องจัดพิมพ์เผยแพร่รายงานดังกล่าว อนึ่ง บรรดาภาคีจะต้องอนุญาตให้มีการแจกจ่ายโดยไม่มีข้อจำกัดด้วย

ความผิดและบทลงโทษตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988

ในเรื่องของความผิดและบทลงโทษ อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดเอาไว้หลายประการ โดยกำหนดให้ประเทศที่เป็นสมาชิกของอนุสัญญาจะต้องมีมาตรการที่จำเป็นเพื่อบังคับการกระทำโดยเจตนาในการประกอบอาชญากรรมตามที่อนุสัญญานี้กำหนดซึ่งตามอนุสัญญาดังกล่าวมีความผิดบางฐานที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับความผิดฐานการฟอกเงินดังต่อไปนี้

1. การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สิน[132] โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดที่เกี่ยวกับ[133]การทำขึ้น ผลิต สกัด ปรุง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบ ไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใด

2. เป็นนายหน้าจัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้าหรือส่งออก ซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทใด ๆ อันขัดต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1961 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรืออนุสัญญา ค.ศ. 1971 หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดดังกล่าวข้างต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดหรืออำพรางแหล่งกำเนิดซึ่งผิดกฎหมายของทรัพย์สินหรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใด ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดดังกล่าวให้หลบเลี่ยงผลตามกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของตน

3. ปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริง[134] แหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การจำหน่ายการเคลื่อนย้ายสิทธิที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 (ก) หรือที่ได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดดังกล่าวด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สามนั้นอนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดให้ การได้มา[135] การครอบครองหรือการใช้ทรัพย์สิน โดยในขณะที่รับทรัพย์สินนั้นรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเดียวหรือ

---

[132] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 3 1 (ข) (1).

[133] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 3 1 (ก) (1).

[134] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 3 1 (ข) (2).

[135] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 3 1 (ค) (1).

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

หลายความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 (ก) หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดดังกล่าวเป็นความผิดด้วย แต่ทั้งนี้ ในเรื่องของการริบทรัพย์จะต้องไม่ตีความให้กระทบต่อสิทธิของบุคคลที่สามผู้สุจริต[136] ส่วนการพิจารณาเจตนาในการกระทำความผิดตามอนุสัญญาฉบับนี้ [137]สามารถพิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมในการกระทำความผิดได้ และนอกจากนั้น องค์ประกอบความผิดตามอนุสัญญานี้อาจพิจารณาจากการประกอบอาชญากรรมรูปแบบอื่น ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติประเภทอื่น ๆ
2. การใช้กำลังโดยใช้อาวุธ
3. การกระทำทารุณกรรมกับผู้เยาว์
4. มีการฝึกอบรมการประกอบอาชญากรรมโดยผ่านสถาบันทางกฎหมายหรือสถานการศึกษาของรัฐ
5. กิจกรรมอื่น ๆ ตามที่ Commission Offence กำหนด

การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988

อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ได้ให้คำนิยามของคำว่า การริบ[138] หมายความว่า “ซึ่งรวมถึงการถูกตัดกรรมสิทธิ์ ถ้าหากมี หมายถึง การทำให้สิ้นกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นอย่างถาวร โดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นที่มีอำนาจ” ส่วนคำว่า การอายัด หรือการยึด[139] หมายถึง “การห้ามเป็นการชั่วคราวมิให้มีการโอน แปรสภาพ จำหน่าย หรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน หรือ การยึดถือหรือควบคุมทรัพย์สินเป็นการชั่วคราวตามคำสั่งศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ” จากที่กล่าวข้างต้น ผู้เขียนมีข้อสังเกตุว่าอนุสัญญาดังกล่าวได้ให้ความหมายของคำว่าการริบกับการยึดที่แตกต่างกัน จึงทำให้เราเข้าใจบริบทของการริบและการยึดได้อย่างชัดเจน

การริบทรัพย์สินตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988

การริบทรัพย์สิน (confiscation) อนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดไว้ให้ภาคีแต่ละฝ่ายจะต้องปรับใช้มาตรการที่อาจจำเป็น เพื่อให้สามารถริบทรัพย์สินได้ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้สามารถริบผลตอบแทนที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 หรือทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าเท่าเทียมสอดคล้องกับผลตอบแทนดังกล่าวนั้น[140]

---

[136] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 5 และข้อ 8.

[137] จิรวุฒิ ลิปิพันธ์, *มาตรการป้องกันและปราบปรามเงินนอกระบบ ศึกษากรณีการใช้โพยก๊วน* (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

[138] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 1 (ฉ).

[139] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 1 (ฏ).

[140] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 5 1 (ก).

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2. แต่ละภาคีจะต้องปรับใช้มาตรการตามที่อาจจำเป็น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนสามารถระบุสืบหาแหล่งที่มา อายัด หรือยึดผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นใดที่อ้างถึงในข้อ 5 วรรค 1 เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะริบทรัพย์สินในที่สุด[141]

3. แต่ละภาคีจะต้องให้อำนาจแก่ศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่นของตนในการสั่งให้จัดหาหลักฐานทางการพาณิชย์ ทางการเงิน หรือทางธนาคาร หรือสั่งให้ยึดหลักฐานเหล่านั้นภาคีใดจะต้องไม่ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติของข้อนี้โดยอ้างว่าเป็นการรักษาความลับทางธนาคาร[142]

กรณีที่ความผิดเกิดขึ้นในรัฐภาคีรัฐอื่น ภาคีสมาชิกอาจร้องขอจากภาคีสมาชิกซึ่งมีเขตอำนาจเหนือความผิดตามอนุสัญญานี้[143] และภาคีซึ่งมีผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นใดตามที่อนุสัญญานี้กำหนดอยู่ในดินแดนของตน จะต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้นำมาซึ่งคำสั่งริบทรัพย์สินและหากได้รับคำสั่งดังกล่าวแล้ว ให้ดำเนินการบังคับตามคำสั่งนั้น หรือยื่นคำสั่งริบทรัพย์สินซึ่งออกโดยภาคีผู้ร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การริบทรัพย์สินมีผลบังคับเท่าที่ได้รับการร้องขอและเท่าที่การริบทรัพย์สินดังกล่าวเกี่ยวข้องกับผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นใดตามที่อนุสัญญานี้กำหนดซึ่งอยู่ในดินแดนของภาคีผู้ได้รับการร้องขอ และหลังจากที่มีการร้องขอแล้ว ภาคีผู้ได้รับการร้องขอจะต้องดำเนินมาตรการที่จะระบุสืบหาแหล่งที่มาของทรัพย์สินและอายัด หรือยึดผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นใดตามที่อนุสัญญานี้กำหนดเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้มีการริบทรัพย์สินในที่สุด

กรณีที่ผลตอบแทนจากการกระทำความผิดถูกเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพเป็นทรัพย์สินอื่นแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องถูกดำเนินการตามมาตรการในอนุสัญญานี้แทนผลตอบแทนนั้น[144] โดยหากผลตอบแทนถูกนำมารวมกับทรัพย์สินอื่นที่ได้มาจากแหล่งที่มาซึ่งชอบด้วยกฎหมายทรัพย์สินดังกล่าว จะต้องถูกริบไม่เกินมูลค่าอันประเมินแล้วของผลตอบแทนที่ถูกนำมารวมไว้นั้น ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่ออำนาจ ใด ๆ ที่เกี่ยวกับการยึดหรืออายัด ในกรณีที่เป็นรายได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้มาจากผลตอบแทน หรือทรัพย์สินที่เกิดจากการเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพของผลตอบแทน รวมทั้งทรัพย์สินที่มีผลตอบแทนรวมอยู่ด้วยจะต้องถูกดำเนินการตามมาตรการตามอนุสัญญานี้ในลักษณะและขอบเขตเดียวกันกับผลตอบแทน

ดังนี้ จะเห็นได้ว่าอนุสัญญากรุงเวียนนาได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการริบทรัพย์สินเอาไว้ค่อนข้างครอบคลุม และไม่เพียงเท่านี้อนุสัญญาดังกล่าวยังกำหนดให้ประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาจะต้องสร้างความร่วมมือตามอนุสัญญาและให้ความร่วมมือในทางอาญา (Mutual Assistance) โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้[145]

---

[141] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 5 2.

[142] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 5 3.

[143] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 4 (ก) (ข).

[144] อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ข้อ 6.

[145] จิรวุฒิ ลิปิพันธ์ (เชิงอรรถ 137) 31-35.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1. ความร่วมมือในเรื่องการแลกเปลี่ยนพยานหลักฐานในคดี
2. ความร่วมมือในเรื่องการแลกเปลี่ยนเอกสารสำคัญระหว่างศาล
3. ความร่วมมือในเรื่องการใช้มาตรการยึด อายัด ค้น จับ ฯลฯ
4. ความร่วมมือในการตรวจสอบพยานหลักฐานที่อยู่ในเขตอำนาจของตน
5. ความร่วมมือในเรื่องข้อมูลทั่ว ๆ ไป
6. ความร่วมมือในเรื่องการส่งเอกสารและสำเนาเกี่ยวกับรายงานของสถาบันการเงินหรือบริษัท
7. ความร่วมมือในเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาพยานหลักฐานและการใช้มาตรการบังคับกับทรัพย์สิน

เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 แล้ว จะเห็นได้ว่าอนุสัญญาดังกล่าวมีความเกี่ยวโยงกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทยหลายประการ ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 ประเทศไทยเป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงเวียนนา จึงมีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา

ประการที่ 2 แม้อนุสัญญากรุงเวียนนาจะเป็นอนุสัญญาที่ใช้ป้องกันและปรามปรามยาเสพติดโดยเฉพาะก็ตาม แต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ก็ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าวซึ่งเป็นการนำมาตรการดังกล่าวมาปรับใช้

ประการที่ 3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้หลายมูลฐาน เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การค้ามนุษย์ การก่อการร้าย การปลอมหรือแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋วตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า เป็นต้น ดังนี้ หากอาชญากรใช้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นช่องทางในการฟอกเงิน คริปโทเคอร์เรนซีก็จะตกอยู่ในสถานะของ ทรัพยสินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด[146] ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และหากคริปโทเคอร์เรนซีถูกใช้ฟอกเงินในความผิดมูลฐานที่เกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกตามอนุสัญญากรุงเวียนนา คริปโทเคอร์เรนซีนั้นก็จะตกเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามอนุสัญญากรุงเวียนนาด้วยเช่นกัน ซึ่งประเทศไทยก็มีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือตามอนุสัญญาดังกล่าวด้วย

ดังกล่าวข้างต้น เมื่อคำนึงถึงหลักเกณฑ์ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาที่กำหนดให้ประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกต้องปฏิบัติแล้วนั้น เห็นว่า สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันเรื่องของการใช้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นช่องทางในการฟอกเงินยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจนว่าเจ้าหน้าที่จะดำเนินการเพื่อให้เกิดการริบคริปโทเคอร์เรนซีได้หรือไม่ และมีวิธีการริบอย่างไร ดังนั้น การกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการริบคริปโทเคอร์เรนซีขึ้นนอกจากจะเป็นการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ยังเป็นการปฏิบัติตามอนุสัญญากรุงเวียนนาในส่วนที่

---

[146] พระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เกี่ยวข้องอีกนัยหนึ่งด้วย และเมื่อพิจารณาจากมาตรการตามอนุสัญญากรุงเวียนนาแล้วเห็นว่า เป็นมาตรการที่มีหลักการที่ครอบคลุมในเรื่องของการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด จึงสามารถนำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้ได้กับกรณีของการฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซีได้ แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากคริปโท-เคอร์เรนซีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังการตราอนุสัญญาดังกล่าว การจะนำมาตรการตามอนุสัญญากรุงเวียนนามาปรับใช้อาจจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความครอบคลุม ทันสมัย และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2 ข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตราการทางการเงิน Financial Action Task Force (FATF) update 2023

ต่อมาหลังจากที่มีอนุสัญญากรุงเวียนนา 1988 แล้ว ในปี ค.ศ.1989 ที่ประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกจึงตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจขึ้นมีชื่อว่า Financial Action Task Force หรือ (FATF)[147] เพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน กำหนดมาตรฐานด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการด้านการกำกับดูแล และมาตรการด้านปฏิบัติการ เพื่อต่อต้านการฟอกเงินการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธ ตลอดจนภัยอื่น ๆ ที่จะกระทบต่อระบบการเงินระหว่างประเทศ นอกจากนี้ คณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF) ยังร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อระบุจุดอ่อนด้านต่าง ๆ ในระดับชาติโดยมีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองไม่ให้มีการนำระบบการเงินระหว่างประเทศไปใช้กระทำความผิด เนื่องจากประเทศต่าง ๆ นั้น มีแนวทางปฏิบัติทางกฎหมาย การบริหาร การปฏิบัติการ และระบบการเงินที่แตกต่างกันจึงไม่สามารถใช้มาตรการอย่างเดียวกันได้ คณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF) จึงได้กำหนดข้อแนะนำซึ่งเป็นมาตรฐานสากลขึ้นมาเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ นำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตลอดจนการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่การเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจลำลายล้างสูง

จากข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF) ได้ปรากฏข้อแนะนำเรื่องการฟอกเงินและการริบทรัพย์ (MONEY LAUNDERING AND CONFISCATION) ว่า แต่ละประเทศต้องกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาตามอนุสัญญากรุงเวียนนาและอนุสัญญาพาเลอโม[148] และต้องกำหนดให้ความผิดร้ายแรงทุกประเภทเป็นความผิดฐานฟอกเงิน โดยมีเจตนาเพื่อกำหนดความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมขอบเขตกว้างขวางที่สุด ส่วนเรื่องการริบทรัพย์และมาตรการชั่วคราวนั้นได้ให้ข้อกำหนดไว้ว่า แต่ละประเทศต้องใช้มาตรการที่คล้ายคลึงกับมาตรการทั้งหลายที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาเวียนนาและอนุสัญญาพาเลอโม และอนุสัญญาว่าด้วยการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย รวมถึงมาตรการทางนิติบัญญัติเพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจของตนสามารถอายัดหรือยึดและริบสิ่งต่อไปนี้ได้ โดยไม่ทำให้สิทธิโดยสุจริตของบุคคลที่สามที่เสียหาย คือ

---

[147] INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCICG OF TERRORISM & PROLIFIERATION THE FATF RECOMMENDATIONS

[148] อนุสัญญาพาเลอโม คือ อนุสัญญาเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1. ทรัพย์สินที่ได้มาจากการฟอกเงิน

2. รายได้จากฟอกเงิน หรือความผิดมูลฐานหรือตราสารต่าง ๆ ที่ใช้หรือมีเจตนาจะใช้ในฟอกเงิน หรือความผิดมูลฐาน

3. ทรัพย์สินที่ได้ หรือใช้ หรือมีเจตนาจะใช้ หรือจัดสรร เพื่อใช้ในการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือการกระทำอันเป็นการก่อการร้าย หรือองค์กรก่อการร้ายหรือ

4. ทรัพย์สินที่มีมูลค่าเท่ากัน ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะต้องรวมถึงอำนาจในการที่จะ

4.1 ระบุ ติดตาม ร่อยรอง และประเมินทรัพย์สินที่ตกอยู่ในข่ายจะถูกริบ

4.2 ใช้มาตรการชั่วคราว เช่น ยึดและอายัดเพื่อป้องกันการซื้อขาย การโอน หรือการจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวออกไป

4.3 ดำเนินการป้องกันหรือยกเลิกการกระทำที่จะเป็นอุปสรรคในอันที่จะยึด หรืออายัด หรือกอบกู้ทรัพย์สินที่ตกอยู่ในข่ายจะถูกริบนั้นกลับคืนมาและ

4.4 มาตรการสืบสวนที่เหมาะสม แต่ละประเทศจะต้องพิจารณาให้ใช้มาตรการที่อนุญาตให้ริบรายได้หรือตราสารต่าง ๆ โดยไม่ต้องกำหนดให้มีคำพิพากษาว่ามีความผิดทางอาญาก่อน (กล่าวคือ เป็นการริบทางแพ่ง) หรือใช้มาตรการที่กำหนดให้จำเลยมีหน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่จะถูกริบนั้นเป็นทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ตราบเท่าที่ข้อกำหนดดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับหลักการของกฎหมายภายในประเทศ

ส่วนการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาเกี่ยวกับการอายัดและการริบ คณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF) ได้ให้ข้อแนะนำไว้ว่า แต่ละประเทศต้องดำเนินการให้มั่นใจว่าประเทศของตนมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการได้ทันทีอย่างมีประสิทธิภายในการตอบสนองคำร้องขอจากต่างประเทศที่ร้องขอให้ระบุอายัด ยึด และริบทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงิน ตลอดจนทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงิน และจากความผิดมูลฐาน รวมทั้งการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตราสารที่ใช้หรือตั้งใจจะนำมาใช้ในการกระทำความผิดเหล่านี้ หรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเท่ากัน อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้ต้องจะรวมถึงความสามารถในการตอบสนองต่อคำร้องขอที่ส่งมาโดยอาศัยกระบวนการพิจารณาคดีเพื่อริบทรัพย์ทางแพ่ง และมาตรการชั่วคราวที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก เว้นเสียแต่ว่าการกระทำดังกล่าวนี้จะไม่สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในประเทศของตน แต่ละประเทศต้องมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวตลอดจนตราสารหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเท่ากัน และการจัดการตกลงกันให้มีการประสานงานด้านการพิจารณาคดีเพื่อการยึดและริบทรัพย์ ซึ่งจะต้องรวมถึงการประสานงานเพื่อการแบ่งปันทรัพย์สินที่ถูกริบด้วย

คำแนะนำของ Financial Action Task Force (FATF) ที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์เสมือน

เดิมทีคำแนะนำของ Financial Action Task Force (FATF) ไม่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือสินทรัพย์เสมือนไว้เป็นการเฉพาะ แต่ต่อมาภายหลังก็ได้มีการกล่าวถึงสินทรัพย์เสมือนด้วย โดยมีคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการนำสินทรัพย์ดิจิทัลมาใช้ในทางที่ผิดกฎหมายดังต่อไปนี้

ในกรณีของการบริการโอนเงินหรือมูลค่าประเทศต่าง ๆ ควรดำเนินการ ดังนี้[149]

[149] Financial Action Task Force (FATF) ข้อ 14.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1. ควรใช้มาตรการเพื่อให้แน่ใจว่าบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ให้บริการโอนเงินหรือมูลค่า (Money or Value Transfer Services (MVTS) - Anti Money) ได้รับอนุญาตหรือจดทะเบียน และอยู่ภายใต้ระบบที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบและประกันการปฏิบัติตามมาตรการที่เกี่ยวข้องซึ่งเรียกร้องในคำแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF)

2. ควรดำเนินการเพื่อระบุตัวบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ดำเนินการให้บริการโอนเงินหรือมูลค่าที่ไม่มีใบอนุญาตหรือการลงทะเบียน และใช้มาตรการคว่ำบาตรที่เหมาะสมบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ทำงานเป็นตัวแทนที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือจดทะเบียนโดยหน่วยงานที่มีอำนาจ

3. ผู้ให้บริการให้บริการโอนเงินหรือมูลค่าควรรักษารายชื่อปัจจุบันของตัวแทนที่สามารถเข้าถึงได้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจในประเทศที่ผู้ให้บริการให้บริการโอนเงินหรือมูลค่าและตัวแทนดำเนินการอยู่ รวมทั้งควรใช้มาตรการเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ให้บริการให้บริการโอนเงินหรือมูลค่าที่ใช้ตัวแทนรวมพวกเขาไว้ในโปรแกรม AML/CFT ตามข้อแนะนำที่ 33 เรื่อง สถิติ รวมถึงข้อมูลสถิติและข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในรายงานการประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของประเทศไทย ฉบับเดือนธันวาคม 2560 และแนวทางการจัดเก็บสถิติของ FATF เรื่อง AML/CFT-RELATED DATA AND STATISTICS ฉบับปี พ.ศ. 2558 โดยเสนอข้อมูลสถิติที่สอดคล้องกับการประเมินด้านประสิทธิผล หรือประเมินผลลัพธ์ระยะสั้น (Immediate Outcome (IO))[150] ของตน และตรวจสอบการปฏิบัติตามโปรแกรมเหล่านี้

การประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินหรือการจัดหาเงินทุนของผู้ก่อการร้าย

นอกจากที่กล่าวมานี้ ในเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และสินทรัพย์เสมือน (virtual assets) คณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF) ยังได้กำหนดให้ประเทศต่าง ๆ และสถาบันการเงินควรระบุและประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินหรือการจัดหาเงินทุนของผู้ก่อการร้ายที่อาจเกิดขึ้นดังต่อไปนี้[151]

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และการดำเนินธุรกิจใหม่ รวมถึงกลไกการส่งมอบใหม่ และ

2. การใช้เทคโนโลยีใหม่หรือที่กำลังพัฒนาสำหรับทั้งสินค้าใหม่ และสินค้าที่มีอยู่แล้ว ในกรณีของสถาบันการเงิน การประเมินความเสี่ยงดังกล่าวควรเกิดขึ้นก่อนการเปิดตัวผลิตภัณฑ์ใหม่

ในด้านของการดำเนินธุรกิจหรือการใช้เทคโนโลยีใหม่หรือที่กำลังพัฒนาควรใช้มาตรการที่เหมาะสมในการจัดการและลดความเสียงเหล่านั้น เพื่อจัดการและลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากสินทรัพย์เสมือน โดยควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้ให้บริการสินทรัพย์เสมือนได้รับการควบคุม สำหรับวัตถุประสงค์ AML/CFT และได้รับอนุญาตหรือลงทะเบียนและอยู่ภายใต้ระบบที่มีประสิทธิภาพสำหรับการตรวจสอบและรับรองการปฏิบัติตามมาตรการที่เกี่ยวข้องตามคำแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF)

---

[150] AML/CFT หมายถึง ข้อมูลสถิติที่ระบุในระเบียบวิธีเพื่อการประเมินการปฏิบัติตามข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (Financial Action Task Force (FATF)) <https://amlo.gdcatalog.go.th/>

[151] Financial Action Task Force (FATF) ข้อ 15.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การควบคุมการโอนเงินผ่านธนาคาร[152] คณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF) ได้ให้คำแนะนำว่าประเทศต่าง ๆ ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าสถาบันการเงินมีข้อมูลผู้ริเริ่มที่จำเป็นและถูกต้อง และข้อมูลผู้รับผลประโยชน์ที่จำเป็นในการโอนเงินผ่านธนาคารและข้อความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลยังคงอยู่กับการโอนเงินผ่านธนาคารหรือข้อความที่เกี่ยวข้องตลอดการชำระเงิน

2. ควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าสถาบันการเงินตรวจสอบการโอนเงินผ่านธนาคารเพื่อจุดประสงค์ในการตรวจจับการโอนเงินที่ขาดข้อมูลผู้ริเริ่มและ/หรือผู้รับผลประโยชน์ที่จำเป็นและใช้มาตรการที่เหมาะสม

3. ควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าในบริบทของการประมวลผลการโอนเงินผ่านธนาคาร สถาบันการเงินดำเนินการระงับ และควรให้มีการทำธุรกรรมกับบุคคลและหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย ตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องมติต่างๆ เช่น มติ 1267 (1999) และมติที่ตามมา และมติ 1373 (2544) ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายและการสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ก่อการร้าย

ในกรณีที่สถาบันการเงินสงสัยหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเงินทุนเป็นรายได้ จากกิจกรรมทางอาญาหรือเกี่ยวข้องกับการให้เงินแก่ผู้ก่อการร้าย ควรรายงานข้อสงสัยต่อหน่วยข่าวกรองทางการเงิน (Financial Intelligence Unit (FIU)) โดยทันที

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า มาตรการตามข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF) เป็นข้อแนะนำที่ออกโดยมีความสอดคล้องกับอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ซึ่งเดิมทีไม่มีการกำหนดข้อแนะนำเกี่ยวกับสินทรัพย์เสมือนเอาไว้ แต่ต่อมาภายหลังก็ได้มีการกำหนดเพิ่มเติมข้อแนะนำเกี่ยวกับสินทรัพย์เสมือนเข้าไปในข้อแนะนำด้วย ดังที่ปรากฏในข้อ 15 ฉะนั้น คริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นสินทรัพย์เสมือนประเภทหนึ่งจึงอยู่ภายใต้คำแนะนำในการควบคุมตรวจสอบของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF) ด้วยเช่นกัน ประกอบกับการนำคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นสินทรัพย์เสมือนไปใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินก็เป็นช่องทางของอาชกรในการกลบเกลื่อนเปลี่ยนแปลงเส้นทางทางการเงินรูปแบบหนึ่งตามข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF) ที่เกี่ยวกับการฟอกเงินและริบทรัพย์ ดังนี้ ข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจฯ (FATF) จึงสามารถนำมาใช้กับกรณีของคริปโทเคอร์เรนซีได้ ซึ่งภายหลังจากที่มีการกำหนดข้อแนะนำเกี่ยวกับสินทรัพย์เสมือนแล้ว ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นภาคีสมาชิก เช่น ประเทศญี่ปุ่น ก็ได้เริ่มมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในประเทศของตนเพื่อให้สอดรับกับข้อแนะนำดังกล่าว

3.3 การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหราชอาณาจักร

[152] Financial Action Task Force (FATF) ข้อ 16.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สหราชอาณาจักรประกอบด้วยดินแดนสี่ส่วน ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศไอร์แลนด์เหนือ ประเทศสกอตแลนด์ และประเทศเวลส์ ส่วนกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหราชอาณาจักรนั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (Proceeds of Crime Act 2002) (POCA) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยตรง เดิมทีก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 ขึ้น มาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการค้ายาเสพติด ค.ศ. 1994 (the Drug Trafficking Act 1994) และพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1988 (the Criminal Justice Act 1988) ต่อมาภายหลังจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 ขึ้นใช้บังคับแทน โดยมีความเป็นมาในการตราพระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002[153] สืบเนื่องมาจากครั้งนึงเคยเกิดกรณีที่สหราชอาณาจักรประสบกับความล้มเหลวในการใช้อำนาจริบหรือยึดทรัพย์จากจำเลยที่ถูกตัดสินว่าได้รับผลประโยชน์จากการก่ออาชญากรรมในคดีค้ายาเสพติด ซึ่งจำเลยมีรายได้จากการค้ายาเสพติดจำนวน 750,000 ปอนด์ แต่สหราชอาณาจักรไม่สามารถยึดเงินเหล่านี้ได้เนื่องจากสภาขุนนางเห็นว่า อำนาจที่มีอยู่ในการยึดสิ่งของที่ใช้ในการกระทำความผิดนั้นไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีดังกล่าวได้ ดังนี้ เพื่อจะตัดผลกำไรทั้งหมดที่ได้จากกิจการที่ผิดกฎหมายของผู้ค้ายาเสพติด สหราชอาณาจักรจึงได้นำกฎเกณฑ์การยึดทรัพย์มาใช้โดยในตอนแรกการยึดทรัพย์นั้นถูกนำมาใช้เฉพาะในคดีเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด ต่อมาภายหลังได้มีการขยายขอบเขตออกไปเพื่อให้ครอบคลุมความผิดที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วย

พระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (POCA) เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งหน่วยงานเรียกคืนทรัพย์สินอันได้จากการก่ออาชญากรรม โดยมีเป้าหมายของการยึดเป็นการนำรายได้จากการก่ออาชญากรรมมาเป็นรายได้ของรัฐโดยไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษาลงโทษจำเลย (Non – Conviction Based Forfeiture) กล่าวคือ เป็นการใช้มาตราการเรียกคืนทางแพ่ง (Civil recoverry) เพื่อเป็นการตัดวงจรไม่ให้อาชญากรสามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ประโยชน์หรือนำไปก่ออาชญากรรมได้ต่อไป ซึ่งเนื้อหาในพระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (POCA) ได้กำหนดบทบัญญัติสำคัญไว้หลายประการ เช่น การแต่งตั้งผู้อำนวยการหรือกรรมการ (Director) หน้าที่และอำนาจของบุคคลดังกล่าวการกำหนดให้มีคำสั่งยึดทรัพย์ของบุคคลผู้ได้รับประโยชน์จากการก่ออาชญากรรม คำสั่งยับยั้งเพื่อห้ามการจัดการหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น การกำหนดอนุญาตให้เรียกคืนทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือการฟอกเงิน ทรัพย์สินที่เป็นตัวแทนของทรัพย์สินดังกล่าว รวมถึงทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การกำหนดให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟอกเงิน รวมทั้งกำหนดให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้มาจากการก่ออาชญากรรมหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือการฟอกเงินทรัพย์สินที่เป็นตัวแทนของทรัพย์สินดังกล่าว และกำหนดบทบัญญัติเพื่อให้มีผลบังคับต่อคำขอและคำสั่งในต่างประเทศที่ดำเนินการเมื่อทรัพย์สินถูกพบหรือเชื่อว่าได้มาจากการก่ออาชญากรรมและเพื่อวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวโยงกัน เป็นต้น ปัจจุบันหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจบังคับใช้มาตรการการรายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติรายได้จาก

[153] POCA 2002 CHAPTER 29.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

อาชญากรรม ค.ศ. 2002 (POCA)) คือ สำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ (The National Crime Agency) อัยการสูงสุด (The Director of Public Prosecutions) อัยการสูงสุดแห่งไอร์แลนด์เหนือ (The Director of Public Prosecutions for Northern Ireland) ผู้อำนวยการสำนักงานการปราบปรามการทุจริตที่ร้ายแรง (The Director of the Serious Fraud Office) สำนักงานรายได้และศุลกากรของพระมหากษัตริย์

พระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 ได้ให้ความหมายของการฟอกเงินว่า “เป็นกระบวนการที่นำรายได้จากการก่ออาชญากรรมมาเปลี่ยนแปลงเป็นทรัพย์สิน ให้ดูเสมือนว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้สามารถเก็บรักษาไว้อย่างถาวรหรือนำไปดำเนินการใด ๆ เพื่อให้สามารถนำไปก่ออาชญากรรมต่อไป (Recycle)” ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของนักวิชาการไทยที่ให้ความหมายของการฟอกเงินว่า “การฟอกเงิน คือกระบวนการหรือวิธีการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือที่เรียกว่า เงินสกปรก (Dirty money) มาผ่านกระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ โดยไม่จำกัดรูปแบบ เพื่อทำให้เงินนั้นกลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่เรียกว่า เงินสะอาด (Clean money) กระบวนการหรือวิธีการในการฟอกเงินนี้ อาจจะกระทำในรูปแบบของการนำเงินไปลงทุนในกิจการต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรืออาจโอนให้บุคคลอื่นนำเงินดังกล่าวไปลงทุนเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเส้นทางทางการเงินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดตามกฎหมายต่าง ๆ เพื่อไม่ให้รัฐสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายมายึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ไปจากตนได้...” ดังนี้ จะเห็นว่าพระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (POCA) เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย มาตรการบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยึด อายัด คริปโทเคอร์เรนซีจึงอาจนำมาเป็นแนวคิดทางกฎหมายฟอกเงินสำหรับประเทศไทยได้

พระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (POCA) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” หมายความว่า ทรัพย์สินทั้งหมดไม่ว่าจะอยู่ที่ใด และรวมถึงเงินอสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินส่วนบุคคลทุกรูปแบบ สิ่งที่กำลังดำเนินการอยู่ และทรัพย์สินที่ไม่มีตัวตนไม่รูปร่าง อื่น ๆ โดยคำว่าทรัพย์สินดังกล่าวยังมีความหมายรวมไปถึงทรัพย์สินที่ถูกถือครองโดยบุคคลอื่นซึ่งเขามีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้น ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้รับมาถ้าเขาได้รับผลประโยชน์ และทรัพย์สินซึ่งถูกโอนโดยบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งหากผู้รับโอนได้ให้ผลประโยชน์แก่ผู้โอน เป็นต้น ทั้งนี้ตามความนัยมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

พระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (POCA) ได้กล่าวถึงทรัพย์สินที่พึงยึดได้อยู่หลายประการ สรุปโดยสังเขปได้ว่า ทรัพย์สินที่พึงยึดได้ ได้แก่ การยึดและการเรียกคืนเงินทุน และทรัพย์สินที่ได้มาอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งรวมถึงคำสั่งยึดทรัพย์ต่อบุคคลที่ถูกศาลตัดสินว่ามีความผิด การเรียกคืนรายได้ทางแพ่งจากอาชญากรหรือจากบุคคลที่ไม่ได้ถูกตัดสิน การเก็บภาษีจากกำไร ที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรม กฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน ตลอดจนการสืบสวนรายได้ที่ต้องสงสัยว่าได้มาจากการกระทำความผิดและความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการปฏิบัติการของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของสหราชอาณาจักรในการต่อต้านการฟอกเงิน ซึ่งในการยึดนี้สามารถยึดได้ทั้งผลประโยชน์และจำนวนเงินที่มีอยู่ เป็นต้น ทั้งนี้ตามมาตรา 9 และนอกจากที่กล่าวมานี้ พระราชบัญญัติดังกล่าวยังเอาผิดต่อกรณีที่บุคคลที่ทำงานในภาคส่วนที่ได้รับการควบคุม

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เช่น การธนาคารหรือบริการทางการเงินอื่น ๆ เพิกเฉยไม่เปิดเผยการฟอกเงินหากมีเหตุอันควรให้ทราบหรือสงสัยว่ากำลังเกิดขึ้นในสถานที่ของตนอีกด้วย

การรายงานธุรกรรมที่ต้องสงสัย (make the required disclosure)[154] พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบธุรกิจที่อยู่ในภาคการควบคุมต้องเปิดเผยหรือรายงานธุรกรรมที่ต้องสงสัยว่ามีการฟอกเงินในการประกอบธุรกิจของตน ดังนั้น หากผู้ประกอบธุรกิจที่อยู่ในภาคการควบคุม ไม่เปิดเผย (Failure to disclose) หรือไม่รายงานธุรกรรมต่อรัฐจะมีความผิด โดยการเปิดเผยนั้นจะต้องเป็นการเปิดเผยเกี่ยวกับตัวตนของบุคคลที่สงสัยว่ามีการฟอกเงินที่อยู่ของทรัพย์สินที่ถูกฟอกและเหตุผลหรือข้อมูลที่ทำให้เกิดการสงสัย ประกอบกับได้กำหนดให้มีการคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูลหรือผู้รายงานธุรกรรมไม่ให้ต้องรับผิดอีกด้วย ทั้งนี้ตามมาตรา 330 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

ดังกล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จึงเห็นว่าพระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (POCA) เป็นกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยตรง แต่อย่างไรก็ดีในพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บัญญัติกรณีของการยึด อายัด หรือเรียกคืนคริปโทเคอร์เรนซีไว้เป็นการเฉพาะ ต่อมาภายหลัง เมื่อเกิดปัญหาการฟอกเงินและการสนับสนุนการก่อการร้ายผ่านคริปโทเคอร์เรนซีมากขึ้นสหราชอาณาจักร ประเทศอังกฤษ จึงได้ตราพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสขององค์กร ค.ศ. 2023 (Economic Crime and corporate Transparency Act 2023) ขึ้น เพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าว โดยมีเนื้อหาสำคัญกล่าวดังต่อไปนี้

3.3.1 พระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (Proceeds of Crime Act 2002) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสขององค์กร ค.ศ. 2023 (Economic Crime and corporate Transparency Act 2023)

พระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสขององค์กร ค.ศ. 2023 (Economic Crime and corporate Transparency 2023) (ECCTA) ของสหราชอาณาจักร ประกาศใช้ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2023 มีผลบังคับใช้ในประเทศอังกฤษ ประเทศไอร์แลนด์เหนือ ประเทศสกอตแลนด์ และประเทศเวลส์ มีสาเหตุในการตรากฎหมายขึ้นเพื่อตอบโต้การรุกรานยูเครนจากรัสเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะตรวจสอบป้องกันกลุ่มอาชญากรทางเศรษฐกิจ ผู้ที่มีความร่ำรวยผิดปกติ และการก่อการร้ายจากการใช้บริษัทและองค์กรอื่น ๆในทางที่ผิดต่อระบบเศรษฐกิจแบบเปิดของสหราชอาณาจักรเสริมความแข็งแกร่งในการตอบสนองในวงกว้างของสหราชอาณาจักรต่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดแก้ไขกฎหมายต่าง ๆรวมถึงแก้ไขพระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (Proceeds of Crime

[154] POCA section 40 section 41 section 47 section 245 A.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Act 2002) (POCA) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการยึด อายัด สินทรัพย์ดิจิทัลด้วย โดยมีวัตถุประสงค์จะเพิ่มมาตราการ ดังต่อไปนี้[155]

1. จะดำเนินการแก้ไขเพื่อใช้อำนาจกู้คืนทรัพย์สินทางอาญาและทางแพ่งอย่างชัดเจนกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือคริปโทเคอร์เรนซี
2. จะยกเลิกข้อกำหนดในบางกรณีที่บุคคลต้องถูกจับกุมก่อนจึงจะสามารถยึดทรัพย์สินได้
3. ทำการเปลี่ยนแปลงอำนาจในการค้นหา การยึด และกักขังเพื่อให้ชัดเจนว่านำไปใช้ในกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์อย่างไร
4. ให้อำนาจแก่ศาลผู้พิพากษาเพื่อจัดการกับสินทรัพย์ดิจิทัล
5. จัดให้มีการทำลายคริปโทเคอร์เรนซีในบางสถานการณ์
6. ให้อำนาจในการตรวจค้นและยึดทรัพย์ในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซี
7. เปิดใช้งานการบังคับใช้กฎหมายเพื่อเรียกคืนคริปโทเคอร์เรนซีจากบุคลที่สาม
8. จัดให้มีการอายัดกระเป๋าเงินคริปโท และ
9. เปิดใช้งานคริปโทเคอร์เรนซีเพื่อแปลงเป็นเงินสดหรือทำลายในบางรายการสถานการณ์

ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า แม้พระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (POCA) จะเป็นกฎหมายที่ใช้จัดการกับการฟอกเงินโดยตรงก็ตาม แต่ก็ไม่ได้กำหนดมาตรการที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลไว้โดยเฉพาะ ต่อมาภายหลังเมื่อสหราชอาณาจักรได้ตระหนักถึงภัยจากสินทรัพย์ดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการฟอกเงินผ่านสินทรัพย์ดิจิทัล จึงได้ตราพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสขององค์กร ค.ศ. 2023 (ECCTA) และแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่และขอบเขตในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ดังต่อไปนี้

เงื่อนไขการใช้อำนาจยึดทรัพย์สิน

เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่และอำนาจในการยึดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (POCA) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้มีความเหมาะสม (appropriate officer) ซึ่งหมายถึง ผู้ตรวจสอบทางการเงินที่ได้รับการรับรอง ตำรวจ เจ้าหน้าที่สรรพากรและและเจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่สำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ พนักงานของผู้อำนวยการ (Director) ที่เกี่ยวข้อง (ตามความหมายของมาตรา 352 (5A)) โดยการที่เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะใช้อำนาจในการยึดทรัพย์สินนั้นอาจเป็นกรณีที่ได้รับมอบหมายให้กระทำหรืออาจเป็นกรณีที่อาศัยอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 47C[156] โดยการจะใช้อำนาจตามมาตรา 47C นั้น จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขการใช้อำนาจยึดทรัพย์สินที่กำหนดไว้ในมาตรา

---

[155] Ali Shalchi, Steve Browning and Joanna Dawson, ‘Economic Crime and Corporate Transparency Bill 2022-23: Progress of the Bill’ (The House of Commons Library, 20 January 2023) <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9625/6> สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2566.

[156] POCA section 47A.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

47B ซึ่งปัจจุบันทั้งสองมาตรานี้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสของนิติบุคคล ค.ศ.2023 (ECCTA) สรุปได้ดังต่อไปนี้

เงื่อนไขการใช้อำนาจยึดทรัพย์สินตามมาตรา 47B กำหนดว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีความเหมาะสม อาจใช้อำนาจตามมาตรา 47C เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้[157]

เงื่อนไขที่ 1

1. การสอบสวนทางอาญาได้เริ่มต้นขึ้นในอังกฤษและเวลส์เกี่ยวกับความผิดที่สามารถฟ้องร้องได้
2. บุคคลถูกจับกุมในข้อหากระทำความผิด (ข้อนี้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสของนิติบุคคล ค.ศ. 2023 (ECCTA))
3. ยังไม่มีการเริ่มกระบวนพิจารณาคดีต่อบุคคลในความผิดนั้นในอังกฤษและเวลส์
4. มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้รับประโยชน์จากการกระทำอันเป็นความผิด และ
5. คำสั่งคำสั่งงดเว้นกระทำการ (restraint order) ไม่มีผลบังคับใช้ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ ที่จะได้รับคืน (realisable property)

เงื่อนไขที่ 2

1. การสอบสวนทางอาญาได้เริ่มต้นขึ้นในอังกฤษและเวลส์เกี่ยวกับความผิดที่สามารถฟ้องร้องได้
2. บุคคลถูกจับกุมในข้อหากระทำความผิด (ข้อนี้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสของนิติบุคคล ค.ศ.2023 (ECCTA))
3. ยังไม่มีการเริ่มกระบวนพิจารณาคดีต่อบุคคลในความผิดนั้นในอังกฤษและเวลส์
4. คำสั่งคำสั่งงดเว้นกระทำการมีผลใช้บังคับในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ ที่จะได้รับคืน

เงื่อนไขที่ 3

1. การสอบสวนทางอาญาได้เริ่มต้นขึ้นในอังกฤษและเวลส์เกี่ยวกับความผิดที่สามารถฟ้องร้องได้
2. บุคคลถูกจับกุมในข้อหากระทำความผิด
3. ยังไม่มีการเริ่มกระบวนพิจารณาคดีต่อบุคคลในความผิดนั้นในอังกฤษและเวลส์ และ
4. คำสั่งคำสั่งงดเว้นกระทำการมีผลใช้บังคับในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ ที่จะได้รับคืน

เงื่อนไขที่ 4

1. การดำเนินคดีสำหรับความผิดที่สามารถฟ้องร้องได้เริ่มต้นขึ้นในอังกฤษและเวลส์และยังไม่ได้ข้อสรุป
2. มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจำเลยได้รับประโยชน์จากการกระทำอันเป็นความผิด และ
3. คำสั่งคำสั่งงดเว้นกระทำการไม่มีผลบังคับใช้ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ ที่จะได้รับคืน

เงื่อนไขที่ 5

1. การดำเนินคดีสำหรับความผิดที่สามารถฟ้องร้องได้เริ่มต้นขึ้นในอังกฤษและเวลส์และยังไม่สิ้นสุด และ

---

[157] POCA 2002 section 47B ประกอบกับ ECCT 2023 SCHEDULE 8 PART 1 Seizure of property.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2. คำสั่งคำสั่งงดเว้นกระทำการมีผลใช้บังคับในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ ที่จะได้รับคืน

เงื่อนไขที่ 6

(a) โจทก์ในคดีอาญาหรือพนักงานอัยการ (prosecutor) ยื่นคำร้องตามมาตรา 19, 20, 27 หรือ 28 และยังไม่แล้วเสร็จ (not concluded) หรือเจ้าพนักงาน (the officer) เชื่อว่าจะต้องยื่นคำร้องดังกล่าว และ

(b) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจำเลยได้รับประโยชน์จากการกระทำผิดทางอาญา

เงื่อนไขที่ 7

1. การที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องตามมาตรา 21 และยังไม่แล้วเสร็จ หรือเจ้าพนักงานเชื่อว่าจะต้องยื่นคำร้องดังกล่าว และ

2. มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าศาลจะวินิจฉัยตามมาตรานั้นว่าจำนวนเงินตามการคำนวณใหม่ของผลประโยชน์ของจำเลยเกินจำนวนที่เกี่ยวข้อง (ตามที่กำหนดไว้ในมาตรานั้น)

เงื่อนไขที่ 8

1. การที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องตามมาตรา 22 และยังไม่แล้วเสร็จ หรือเจ้าพนักงานเชื่อว่าจะต้องยื่นคำร้องดังกล่าว และ

2. มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าศาลจะวินิจฉัยตามมาตรานั้นว่าจำนวนเงินที่พบในการคำนวณใหม่ของจำนวนเงินที่มีอยู่นั้นเกินกว่าจำนวนเงินที่เกี่ยวข้อง (ตามที่กำหนดไว้ในมาตรานั้น)

กรณีไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่ 3 หรือ 4 หากเจ้าหน้าที่เชื่อว่า 1) มีความล่าช้าเกินควรในการดำเนินการคดีต่อไปหรือ 2) พนักงานอัยการไม่มีเจตนาที่จะดำเนินการต่อไป

กรณีหากได้ยื่นคำขอตามเงื่อนไขข้อที่ 5, 6 หรือ 7 แล้ว หากเจ้าหน้าที่เชื่อว่า 1) มีความล่าช้าเกินควรในการดำเนินการตามคำร้องขอต่อ หรือ 2) พนักงานอัยการไม่มีเจตนาที่จะดำเนินการต่อไป

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขที่หนึ่งหรือที่สองในมาตรา 47C ถึง 47S การอ้างอิงถึงจำเลยนั้นเป็นของบุคคลที่กล่าวถึงในเงื่อนไขนั้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับเงื่อนไขข้อที่หนึ่งหรือสองมาตรา 77(9) มีผลเสมือนว่าการดำเนินคดีในความผิดได้เริ่มดำเนินการกับจำเลยในขณะที่เริ่มการสอบสวน

ต่อมา เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขในการใช้อำนาจตามมาตรา 47B แล้ว เจ้าหน้าที่ผู้มีความเหมาะสมจะมีอำนาจในการยึดทรัพย์สินตามมาตรา 47C ซึ่งเดิมทีในมาตรานี้ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยึดสินทรัพย์ดิจิทัลหรือคริปโทเคอร์เรนซีไว้โดยเฉพาะ ต่อมาในปี ค.ศ. 2023 จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มโดยพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสของนิติบุคคล ค.ศ. 2023 (ECCTA) เพิ่มหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวเข้ามาในมาตรา 47C (5A) ถึง (5F) ดังต่อไปนี้

มาตรา 47C อำนาจในการยึดทรัพย์สิน[158]

[158] POCA 2002 section 47C ประกอบกับ ECCT 2023 SCHEDULE 8 PART 1 Seizure of property 3.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1. เมื่อได้รับความพึงพอใจตามที่ระบุไว้ในมาตรา 47B (1) เจ้าหน้าที่ผู้มีความเหมาะสม อาจยึดทรัพย์สินใด ๆ ที่จะได้รับคืน (realisable property) หากเจ้าหน้าที่มีเหตุผลอันสมควรที่จะสงสัยว่า

(a) มิฉะนั้นทรัพย์สินอาจไม่สามารถใช้ได้เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งริบใด ๆ ที่ได้กระทำหรืออาจกระทำต่อจำเลย หรือ

(b) มูลค่าของทรัพย์สินอาจลดลงอันเป็นผลมาจากการกระทำของจำเลยหรือบุคคลอื่น

2. ภายใต้อนุมาตรา 1 เจ้าหน้าที่จะยึดทรัพย์สินดังต่อไปนี้ไม่ได้

(a) เงินสด หรือ

(b) ทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้น

3. “เงินสด” มีความหมายเช่นเดียวกับในมาตรา 289

4. “ทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้น” หมายถึง

(a) เครื่องมือ หนังสือ ยานพาหนะ และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นต่อจำเลยเพื่อใช้เป็นการส่วนตัวในการจ้างงาน ธุรกิจ หรืออาชีพของจำเลย

(b) เสื้อผ้า เครื่องนอน เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ในครัวเรือน สิ่งของหรือสิ่งอื่นใดที่จำเป็นต่อการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานภายในบ้านของจำเลยและครอบครัวของจำเลย

5. เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่คาดว่าจะได้รับซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มาโดยไม่เสียค่าตอบแทน ที่ผู้รับของขวัญซึ่งมีมลทินถือครองอยู่ (the recipient of a tainted gift) การอ้างอิงในอนุมาตรา (4) ถึงจำเลยจะต้องอ่านเป็นการอ้างอิงถึงผู้รับของขวัญนั้น มาตรา 47B (11) อยู่ภายใต้บังคับอนุมาตรานี้

(5A) เมื่อพอใจตามที่กล่าวไว้ในมาตรา 47B (1) เจ้าหน้าที่ผู้มีความเหมาะสมอาจยึดทรัพย์สินใด ๆได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย หากการเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล (cryptoasset)[159]

(5B) “รายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์คริปโท” (cryptoasset-related item) คือ รายการของทรัพย์สินที่เป็นหรือประกอบด้วยหรือให้การเข้าถึงข้อมูลที่เป็นมีแนวโน้มที่จะช่วยในการยึดสินทรัพย์ดิจิทัลใดๆ ภายใต้อนุมาตรา (1)

(5C) สถานการณ์ที่สินทรัพย์ดิจิทัลถูก “ยึด” สำหรับวัตถุประสงค์ของอนุมาตรา (1) ได้แก่ สถานการณ์ที่สินทรัพย์ดิจิทัลถูกโอนเข้ากระเป๋าเงินคริปโท (crypto wallet) ซึ่งควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีความเหมาะสม

(5D) หากเจ้าหน้าที่ผู้มีความเหมาะสมอยู่ในสถานที่ใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่สามารถจะกระทำการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อ

(a) การพิจารณาว่าทรัพย์สินใด ๆ เป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล หรือ

(b) เปิดใช้งานหรืออำนวยความสะดวกในการยึดภายใต้อนุมาตรา (1) ของสินทรัพย์ดิจิทัลใด ๆ เรียกร้องข้อมูลใด ๆ ซึ่งเก็บไว้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ และสามารถเข้าถึงได้จากสถานที่ที่

[159] ECCT 2023 SCHEDULE 8 PART 1 Seizure of property 18.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เป็นสถานที่ผลิตในรูปแบบที่สามารถนำออกไปและอ่านออกได้ หรือจากสถานที่ที่สามารถผลิตให้มองเห็นรูปแบบที่อ่านได้ชัดเจน

(5E) แต่อนุมาตรา (5D) ไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ผู้มีความเหมาะสมเรียกร้องให้บุคคลใดผลิตข้อมูลซึ่งบุคคลนั้นมีที่จะสิทธิปฏิเสธบนเหตุผลแห่งบทบัญญัติของกฎหมายสิทธิพิเศษของวิชาชีพทางกฎหมายในการดำเนินคดีในศาลสูง

(5F) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจยึดรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลภายใต้อนุมาตรา (5A) พวกเขาอาจใช้ข้อมูลใด ๆ ที่ได้รับจากมันสำหรับจุดประสงค์ของ

(a) การระบุหรือการเข้าถึงกระเป๋าเงินคริปโท และ

(b) โดยการทำเช่นนั้น เปิดใช้งาน (enabling) หรืออำนวยความสะดวกในการยึดตามอนุมาตรา (1) ของข้อใดสินทรัพย์ดิจิทัล

นอกจากที่กล่าวแล้วข้างต้นยังมีมาตรการที่มีความน่าสนใจอีกมาตรการหนึ่ง คือมาตรการเกี่ยวกับการทำลายสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งถูกแก้ไขเพิ่มเติมเข้ามาโดยพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสขององค์กร ค.ศ. 2023 โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์การทำลายสินทรัพย์ดิจิทัลเอาไว้ดังต่อไปนี้

การทำลายสินทรัพย์ดิจิทัล

ECCTA 2023 ได้วางหลักการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำลายสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกยึด โดยกำหนดเพิ่มเข้าไปเป็นมาตรา 67AA ใน POCA สรุปได้ดังนี้[160]

มาตรา 67AA การทำลายสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกยึด

1. ส่วนนี้ใช้กับสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกถือครองโดยบุคคล ซึ่งถูกเจ้าหน้าที่ได้รับมอบหมายตามความเหมาะสมใช้อำนาจภายใต้ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องยึดไว้แล้ว

2. ศาล (magistrates) อาจมีคำสั่งมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมทำลายสินทรัพย์ดิจิทัลได้หาก

(a) มีคำสั่งยึดสินทรัพย์ดิจิทัลของบุคคลผู้ถูกยึด

(b) ไม่มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ (receiver) ตามมาตรา 50 เพื่อดำเนินการกับสินทรัพย์ดิจิทัล และ

(c) กรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(i) ไม่สามารถปฏิบัติเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลให้สมเหตุสมผลได้ หรือ

(ii) มีเหตุอันสมควรเหตุให้เชื่อว่าการมีอยู่ของสินทรัพย์ดิจิทัลจะเป็นการขัดต่อประโยชน์สาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่การเข้ามาของสินทรัพย์ดิจิทัลโดยทั่วไปการไหลเวียนของสินทรัพย์ดิจิทัลจะอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดทางอาญาโดยบุคคลใด ๆ

3. คำสั่งภายใต้มาตรานี้

---

[160] Economic Crime and Corporate Transparency Act 2023 SCHEDULE 8 CRYPTOASSETS:CONFISCATION ORDERS PART 1 ENGLAND AND WALES Seizure of property 13.

(a) ศาลต้องกำหนดการประเมินมูลค่าของตลาดซึ่งเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล

(b) อาจอนุญาตให้ทำลายสินทรัพย์ดิจิทัลในขอบเขตเท่านั้นว่ามูลค่าตลาดของพวกเขาตามที่กำหนดไว้ในลำดับน้อยกว่าหรือเท่ากันของจำนวนเงินที่เหลือจ่ายตามคำสั่งริบ

4. ก่อนกระทำตามคำสั่งภายใต้มาตรานี้ ศาลต้องให้โอกาสแก่บุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสินทรัพย์ดิจิทัลพอสมควรแก่เหตุ ที่จะทำให้เป็นตัวแทนไป

5. หากสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถือโดยบุคคลผู้ถูกยึด ถูกทำลายตามคำสั่งภายใต้ส่วนนี้ ให้ถือว่าบุคคลนั้นได้จ่ายเงินไปแล้วตามคำสั่งยึดทรัพย์จำนวนเท่ากับมูลค่าตลาดตามที่กำหนดไว้ในลำดับของสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับทำลาย

6. ในส่วนนี้ "เจ้าหน้าที่ที่เหมาะสม"และ "อำนาจยึดที่เกี่ยวข้อง" มีความหมายเดียวกับในมาตรา 41A"

ดังนี้จึงสรุปได้ว่า สหราชอาณาจักรใช้พระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (POCA) เป็นกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แต่อย่างไรก็ดีในพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยึดสินทรัพย์ดิจิทัลไว้โดยเฉพาะ ต่อมาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสขององค์กร ค.ศ. 2022 (ECCTA) ขึ้น โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของการดำเนินการกับสินทรัพย์ดิจิทัล (Cryptoassets) ด้วย ซึ่งมาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่ดีมีการกำหนดหลักเกณฑ์ขอบเขตการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ไว้ค่อนข้างจะชัดเจนจึงสามารถนำเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีของประเทศไทยได้

3.4 การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นประเทศแรกในโลกที่กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา ดังนั้นจึงเป็นประเทศต้นแบบด้านทฤษฎีและกฎหมายฟอกเงิน อีกทั้งยังเป็นประเทศที่เป็นสมาชิกของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (FATF) และ กลุมตอต่านการฟอกเงินแหงเอเชียแปซิฟก (the Asia/Pacific Group on Money Laundering) หรือ APG อีกด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีความเจริญในเรื่องเทคโนโลยีและการอุตสาหกรรมอย่างมาก คริปโทเคอร์เรนซีในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายและได้รับการยอมรับให้ใช้ซื้อสินค้าหรือบริการได้[161] โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินที่สำคัญของประเทศสหรัฐอเมริกามีชื่อว่าเครือข่ายการบังคับใช้อาชญากรรมทางการเงินของกระทรวงการคลังสหรัฐฯ (Financial Crimes Enforcement Network) หรือ FinCEN ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1990 มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งหน่วยงานเพื่อเป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารและการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อส่งเสริมการตรวจสอบ การสืบสวน และดำเนินคดีกับการฟอกเงินและคดีอาชญากรรมทางการเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการออกกฎเกณฑ์และควบคุมดูแลให้มี

---

[161] Cryptorefills Labs, *CRYPTOCURRENCIES IN RETAIL Consumer Adoption Report | 2021 "Market research on perception, preference, and experience of cryptocurrency shoppers* (pdf, Cryptorefills Labs 2021).

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การปฏิบัติตามนโยบายในการต่อต้านการฟอกเงิน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการให้สถาบันการเงินรายงานธุรกรรมบางประเภทและให้จัดเก็บรักษาข้อมูลเพื่อเป็นร่องรอยทางการเงินที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ในการสืบสวนดำเนินคดีได้ เป็นต้น[162] โดยมีภารกิจหลัก คือ การปกป้องระบบการเงินจากการใช้ที่ผิดกฎหมาย ต่อสู้กับการฟอกเงินและอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องรวมถึงการก่อการร้าย การส่งเสริมความมั่นคงของชาติผ่านการใช้กลยุทธ์ของหน่วยงานทางการเงิน การรวบรวม วิเคราะห์ และเผยแพร่ข่าวกรองทางการเงิน ประกอบกับมีอำนาจหน้าที่ 5 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การรักษาบริการเข้าถึงข้อมูลของรัฐบาลด้วยข้อมูลธุรกรรมทางการเงินที่หลากหลาย

ประการที่ 2 วิเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูลเพื่อสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านการสืบสวนสอบสวนที่บังคับใช้กฎหมายในระดับรัฐบาลกลาง รัฐ ท้องถิ่น และระหว่างประเทศ

ประการที่ 3 การกำหนดแนวโน้มและวิธีการที่เกิดขึ้นใหม่ในการฟอกเงินและอาชญากรรมทางการเงินอื่น ๆ

ประการที่ 4 ทำหน้าที่เป็นหน่วยข่าวกรองทางการเงินของสหรัฐอเมริกา และ

ประการที่ 5 ดำเนินการตามความรับผิดชอบด้านกฎระเบียบอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

แนวคิดพื้นฐานที่เป็นรากฐานของกิจกรรมหลักของ FinCEN คือ "การติดตามเงิน" เนื่องจากแรงจูงใจหลักของอาชญากร คือ ผลประโยชน์ทางการเงิน และในการดำเนินการทางการเงินนี้อาชญากรได้ทิ้งร่องรอยทางการเงินไว้ในขณะที่พวกเขาพยายามฟอกเงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรม หรือพยายามใช้ผลกำไรที่ได้มาอย่างไม่ถูกต้อง FinCEN จึงร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทุกระดับของรัฐบาลและสนับสนุนนโยบายต่างประเทศของประเทศและวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงของชาติ รวมถึงการค้นหาข้อมูลที่ FinCEN รวบรวมจากอุตสาหกรรมการเงินเพื่อสืบสวนและรับผิดชอบต่ออาชญากรในวงกว้าง รวมถึงผู้กระทำความผิดในการฉ้อโกง ผู้หลบเลี่ยงภาษี และผู้ค้ายาเสพติด ด้วย[163]

กฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐเมริกา ฉบับแรกที่ออกมากำหนดให้การฟอกเงินเปนความผิดอาญาแยกออกมาโดยเฉพาะ ไดแก Money Laundering Control Act of 1986 และมีกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ Federal Criminal Code and Rules , BankSecrecy Act 1970 และ Anti-Money Laundering Act of 2020 โดยเดิมทีประเทศสหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายอาชญากรรมของรัฐบาลกลางและวิธีพิจารณาความอาญา (Federal Crimes and Criminal Procedure)[164] ซึ่งเป็นหลักกฎหมายเบื้องต้น มาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการการกระทำความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการเงิน โดย

---

[162] สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (เชิงอรรถ 80) 61-62.

[163] Financial Crimes Enforcement Network, ‘What We Do’ (Financial Crimes Enforcement Network) <https://www.fincen.gov/what-we-do> สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2566.

[164] สภาพปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กองกฎหมายกระบวนการยุติธรรมฝ่ายกฎหมายกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

มาตรการในกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกำหนดโทษทางอาญาและทางแพ่งควบคู่กันไป ซึ่งมีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการเงินและการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดังต่อไปนี้[165]

1. บัญญัติให้การกระทำที่เป็นการพยายาม การสนับสนุน หรือการช่วยเหลือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน โดยการปกปิดหรือซ่อนเร้นการกระทำความผิด หรือการหลีกเลี่ยงไม่รายงานการโอนเงินความผิดดังกล่าวข้างต้น มีโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐหรือสองเท่าของมูลค่าของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับจำนวนใดจะมากกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ

2. บัญญัติให้การกระทำหรือพยายามนำเข้าหรือนำออกไปซึ่งตราสารหรือเอกสารทางการเงิน เช่นเงินตราต่างประเทศ เช็คเดินทาง เช็คธนาคาร ตั๋วเงิน เป็นต้น โดยมีโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐหรือสองเท่าของมูลค่านั้นขึ้นอยู่กับจำนวนใดจะมากกว่ากันหรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. การกระทำความผิดทั้ง 2 กรณีข้างต้นผู้กระทำความผิดต้องรับผิดทางแพ่งด้วยแต่ไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้นหรือไม่เกิน 10,000 เหรียญสหรัฐ

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการเงินไว้แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวไม่ได้กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดมูลฐานที่เกี่ยวกับการฟอกเงินไว้อย่างชัดเจน ต่อมาภายหลังจึงได้มีการตรากฎหมายฉบับต่าง ๆ ขึ้นเพื่อใช้ในการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน ดังนี้

3.4.1 พระราชบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน (Money Laundering Control Act of 1986 หรือ MLCA)

พระราชบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน (Money Laundering Control Act of 1986 หรือ MLCA) เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ที่จะกำหนดความผิดมูลฐานเพื่อควบคุมการฟอกเงิน โดยเป็นกฎหมายที่ไม่กำหนดเฉพาะเจาะจงเพื่อเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่จะกำหนดความผิดมูลฐานในลักษณะกว้างเพื่อให้ครอบคลุมในเรื่องการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมเพื่อเป็นการเอาผิดกับบุคคลทั้งหลายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นธนาคารสถาบันการเงิน หรือบุคคลธรรมดา โดยผู้กระทำความผิดนั้นต้องมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าเป็นการโอนเงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือได้กระทำโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มาหรือเจ้าของเงินหรือการควบคุมการเงิน หรือหลบเลี่ยงการรายงานธุรกรรม โดยมีมูลฐานความผิดที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ความผิดมูลฐานที่กำหนดใน Title 18 U.S. Code มาตรา 1961) 1((RICO) (ยกเว้นบทที่ 31 เรื่องการไม่รายงานการโอนเงินไปต่างประเทศ) ได้แก่

(1.1) ความผิดเกี่ยวกับสินบน

(1.2) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ในการขนส่งระหว่างรัฐ

(1.3) ความผิดเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก

(1.4) ความผิดเกี่ยวกับการลักยานพาหนะ และ

(1.5) ความผิดเกี่ยวกับการนำเข้ายาเสพติด รวมถึงความผิดเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมต่อเนื่อง

---

[165] ไชยยศ เหมะรัชตะ (เชิงอรรถ 78) 27.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(2) ความผิดลักษณะเฉพาะที่กำหนด ใน Title 18 U.S. Code มาตรา 1956 (MLCA) ได้แก่

(2.1) ความผิดเกี่ยวกับการแสดงข้อความเท็จ

(2.2) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี

(2.3) ความผิดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้าจากเขตศุลกากร

(2.4) ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดทางอาญาเกี่ยวกับลิขสิทธิ์

(2.5) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนสินค้าเถื่อนทางอากาศ

(2.6) ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายควบคุมการส่งอุปกรณ์การใช้ยา

(2.7) ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายควบคุมการส่งออกอาวุธ

(2.8) ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายควบคุมการจัดการส่งออก

(2.9) ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในภาวะฉุกเฉินทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และ

(2.10) ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายควบคุมการค้ากับชนชาติศัตรู

(3) การฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ได้ระบุไว้เฉพาะเจาะจงเป็นประการอื่นความผิดบางประเภทที่ไม่ได้ระบุและถือได้ว่าเป็นความผิดมูลฐานถ้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับ “การนำเข้าที่ฝ่าฝืนกฎหมาย” ภายใต้ U.S. Code มาตรา 545 เช่น การบริการหรือจำหน่ายสินค้าปลอมแปลง กฎหมายห้ามการนำเข้าสัตว์ การขนส่งระหว่างมลรัฐซึ่งทรัพย์สินที่ถูกลักมา เป็นต้น นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดคำจำกัดความของ “การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย” ไว้ดังนี้

“มาตรา 1956 (C) (7) Specified Unlawful Activity

(A) การกระทำใดหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความผิดพลาดตามข้อหาที่กำหนดไว้ในมาตรา 1961 (1) เว้นแต่การกระทำนั้นกำหนดไว้ภายใต้รัฐบัญญัติเงินตราและการรายงานการโอนเงินต่างประเทศ

(B) ใช้บังคับแก่การโอนเงินซึ่งเกิดขึ้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนภายในสหรัฐอเมริกา ความผิดต่อรัฐต่างประเทศซึ่งเกี่ยวกับการผลิต และการนำเข้าสินค้า การจำหน่ายสารเสพติดตามรัฐบัญญัติควบคุมสารเสพติด

(C) การกระทำใด ๆ หรือการกระทำซึ่งก่อให้เกิดการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่องดังคำนิยามที่บัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติควบคุมสารเสพติดมาตรา 408 หรือ

(D) การกระทำความผิดข้อหาต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้...” จากคำนิยามของ “การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย (Specified Unlawful Activity)” จะเห็นได้ว่ามาตรานี้มีความเชื่อมโยงกับมาตรา 1961 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ป้องกันการกระทำมิจฉาชีพ โดยมิได้กำหนดการกระทำความผิดเป็นฐานความผิดแต่เพียงฐานใดฐานหนึ่ง แต่นำเอาความผิดหลาย ๆ ฐานมารวมเข้าเป็น “แบบแผนของการประกอบมิจฉาชีพ” เพื่อที่จะได้ตัวผู้บงการในการกระทำความผิดแต่ละฐานที่แท้จริงมาลงโทษและเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นผล

นอกจากนี้ ปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกายังได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้กว่า 200 มูลฐานความผิด โดยการพิจารณามูลฐานความผิดจากความผิดที่เป็นปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความผิดทางเศรษฐกิจและผลร้ายของความผิดดังกล่าวจะมีส่วนทำลายสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนมนุษยชาติมีพื้นฐานมาจากอาชญากรรมทาง

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การเงินแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะกระบวนการในการสร้างรายได้จากอาชญากรรมที่สำคัญ เช่น ยาเสพติด การหลบเลี่ยงภาษี การก่อการร้าย รวมถึงการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง การกระทำความผิดอาญาที่รัฐได้กำหนดไว้ และความผิดที่รัฐเห็นว่าเป็นภัยหรือคุกคามและเกี่ยวข้องกับการเงิน แต่อย่างไรก็ดีเนื่องจากสังคมมีการวิวัฒนาการขึ้นเรื่อย ๆ กฎหมายดังกล่าวจึงเกิดความไม่ครอบคลุมในบางสถานการณ์ต่อมาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 2020 (Anti-Money Laundering Act of 2020) หรือ AML ขึ้น เพื่อขยายขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายและอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการรักษาความลับธนาคาร (Bank Secrecy Act 1970)

3.4.2 พระราชบัญญัติการรักษาความลับธนาคาร (Bank Secrecy Act 1970)

พระราชบัญญัติการรักษาความลับธนาคาร (Bank Secrecy Act 1970) เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และยับยั้งตรวจจับผู้ที่พยายามใช้ระบบการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาในการฟอกเงิน จัดหาเงินทุนสนับสนุนการก่อการร้าย หรือเคลื่อนย้ายเงินทุนเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่ผิดกฎหมาย ดังนี้กฎหมายดังกล่าวจึงเป็นรากฐานในการส่งเสริมความโปร่งใสทางการเงินของสหรัฐอเมริกาซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น พระราชบัญญัติการรักษาความลับธนาคาร Bank Secrecy Act 1970 ได้กำหนดกลไกขึ้นเรียกว่าข้อบังคับ BSA (BSA Regulations) โดยมีวัตถุประสงคเพื่อใหมีการสรางรองรอยทางเอกสาร (Paper Trail) หรือรองรอยทางการเงิน (Money Trail) เช่น การกำหนดให้บุคคลธนาคาร และสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าวต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เช่น บังคับใหมีการรายงานธุรกรรมเงินสด การจัดเก็บขอมูล และใหอำนาจกระทรวงการคลังในการออกกฎซึ่งบังคับใหสถาบันการเงินและผูเกี่ยวของตองจัดทำรายงานการเก็บรักษาขอมูล เป็นต้น ข้อบังคับเช่นนี้จะทำให้เจาหนาที่ของรัฐสามารถติดตามเงินที่ไดมาโดยมิชอบดวยกฎหมายย้อนไปหาตนตอของผูกระทำความผิดไดสะดวกยิ่งขึ้น และยังเปนการปองกันการกระทำความผิดอีกดวยซึ่งสาระสำคัญของข้อบังคับ BSA มีดังต่อไปนี้[166]

มาตรการติดตามการฝากเงินผานทางสถาบันการเงิน

1. กำหนดหลักเกณฑ์ใหสถาบันการเงินตองรูจักตัวตนของลูกคาที่มาทำธุรกรรมโดยกำหนดใหลูกคาตองแสดงตนและไมอนุญาตใหมีการเปดบัญชีโดยมีการใชชื่อปลอมหรือใชนามแฝง

2. กำหนดหลักเกณฑ์ใหสถาบันการเงินจัดทำและเก็บรักษาบันทึกขอมูลทางการเงินไวเปนเวลา 5 ป โดยหลักเกณฑวิธีการและเงื่อนไขเปนไปตามที่รัฐมนตรีวาการกระทรวงการคลังไดกำหนด[167]

3. กำหนดหลักเกณฑ์ใหธนาคารหรือสถาบันการเงินรวมทั้งบุคคลธรรมดารายงานขอมูลทางการเงินประเภทตาง ๆ ตอหนวยงานของรัฐในการรายงานธุรกรรมที่นาสงสัยนั้น รัฐมนตรีวาการกระทรวงการคลัง

---

[166] วาทินี หวังไพบูลย์, ‘มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับศาสนาธุรกิจ’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 2558) 83.

[167] Title 31 United States Code, section 5318 (3).

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(The Secretary of The Treasury) มีสิทธิที่จะเรียกใหสถาบันการเงินใด ๆ ผูอำนวยการ พนักงานเจาหนาที่หรือ ตัวแทนของสถาบันการเงินใหรายงานถึงธุรกรรมที่นาสงสัยโดยกฎหมายกำหนดหามไมใหมีการแจงใหบุคคลที่เกี่ยวของกับการทำธุรกรรมดังกลาวทราบวาธุรกรรมนั้นไดถูกรายงาน อีกทั้ง หามเจาหนาที่ของรัฐผูซึ่งลวงรูถึงการรายงานดังกลาวเปดเผยขอมูลตอบุคคลใดๆที่เกี่ยวของกับธุรกรรมที่ถูกรายงาน

ส่วนการกระทำที่เป็นความผิดนั้น BSA/AML ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้โดยเฉพาะเจาะจงไว้ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับความลับทางธนาคาร เพื่อเป็นการคุ้มครองตรวจสอบการฝากเงินกับสถาบันการเงิน รวมถึงช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการสืบสวนเกี่ยวกับเรื่องความลับของทางธนาคารและสกัดกั้นการกระทำความผิดโดยใช้สถาบันการเงินเป็นเครื่องมือ เป็นต้น

ผู้มีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรม

Bank Secrecy Act เป็นกฎหมายที่บังคับให้มีการรายงานธุรกรรมเงินสด และกำหนดให้สถาบันการเงิน (Financial Institution) เป็นผู้มีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรม จัดให้ลูกค้าแสดงตนและจัดทำและเก็บรักษาบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมต่าง ๆ ซึ่งคำว่า “สถาบันการเงิน” Bank Secrecy Act ได้ให้ความหมายไว้ค่อยข้างกว้างโดยกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพอื่นอยู่ในนิยามของคำว่าสถาบันการเงินด้วยเพื่อให้ง่ายต่อการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งคำว่าสถาบันการเงินนั้นนอกจากจะหมายถึงธนาคารพาณิชย์แล้วยังหมายความรวมถึงตัวแทนหรือสาขาของธนาคารต่างประเทศในประเทศสหรัฐอเมริกา นายหน้าหรือผู้ค้าหลักทรัพย์ซึ่งลงทะเบียนตามกฎหมายหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัย สถาบันออมทรัพย์ ผู้แลกเปลี่ยนเงินตรา ผู้ออก ผู้ขายฝาก แคชเชียร์เช็ค เช็คเดินทางเช็ค ธนาณัติหรือตราสารอื่นที่คล้ายกัน โรงรับจำนำ บริษัทเงินทุน ตัวแทนการท่องเที่ยว ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับระบบบัตรเครดิต ผู้มีอาชีพจำหน่ายเพชร อัญมณี ทองคำ ที่ทำการไปรษณีย์ ที่ทำการโทรเลข ธุรกิจเกี่ยวกับการขายรถยนต์ เครื่องบิน เรือ สถานประกอบการคาสิโน หรือบ่อนการพนันที่ได้รับอนุญาต ธุรกิจอื่นๆ ที่กำหนดโดยรัฐมนตรีกระทรวงการคลังซึ่งมีการหมุนเวียนของธุรกรรมการเงินจำนวนมากจนอาจเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมหรือการหลีกเลี่ยงภาษีอีกด้วย[168] ดังนี้ ผู้ประกอบธุรกิจสกุลเงินดิจิทัลจึงเป็นธุรกิจที่จะต้องรายงานธุรกรรมตามข้อกำหนดของดังกล่าวด้วยเช่นกัน[169] โดยบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่จะต้องรายางานธุรกรรมต่อหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

1. การรายงานธุรกรรมภายในประเทศ กล่าวคือ สถาบันการเงินภายในประเทศ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการทำธุรกรรม การจ่ายเงิน การรับเงิน การโอนเงินไม่ว่าจะเป็นเหรียญกษาปณ์ เงินตราหรือตราสารทางการเงินอื่นๆ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด ต้องรายงานการทำธุรกรรมภายในระยะเวลาและวิธีการตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดในกรณีที่มีการทำธุรกรรมในจำนวนเงินเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไป หากการทำธุรกรรมนั้นๆ เป็นการกระทำในนามตัวแทนของบุคคลใดๆ ต้องมีการยื่นรายงานพร้อมแสดงชื่อหรือบุคคลที่มอบหมายให้ดำเนินการแทนต่อกรมสรรพากร[170]

---

[168] Bank Secrecy Act 5312 (a) (2).

[169] USA Cryptocurrency Regulations July 2021.

[170] 31 U.S.C. Section 5313 (a).

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2. การรายงานธุรกรรมที่กระทำกับสถาบันการเงินต่างประเทศ กล่าวคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจที่จะกำหนดให้ประชาชนสหรัฐอเมริกาหรือผู้ที่มีถิ่นที่อยู่หรืออยู่ในสหรัฐอเมริกา และประกอบธุรกิจในสหรัฐอเมริกาต้องเก็บบันทึกหลักฐานและรายงานการทำธุรกรรมที่บุคคลเหล่านั้นได้กระทำกับบุคคลที่เป็นตัวแทนสถาบันการเงินต่างประเทศ[171]

บทกำหนดโทษกรณีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม Bank Secrecy Act

Bank Secrecy Act 1970 ได้กำหนดโทษเอาไว้แบ่งเป็นโทษทางแพ่งและโทษทางอาญา ดังนี้

โทษทางแพ่ง 31 U.S.C. Section 5321

1. กรณีสถาบันทางการเงินในประเทศรวมถึงหุ้นส่วน ผู้จัดการ พนักงานหรือลูกจ้างสถาบันการเงินนั้น จงใจฝ่าฝืนกฎหมายหรือกฎระเบียบที่ออกภายใต้กฎหมาย ต้องถูกปรับไม่มากไปกว่าจำนวนเงินเกี่ยวกับธุรกรรมนั้นหรือ 25,000 เหรียญแล้วแต่กรณี แต่จำนวนเงินที่ปรับทั้งหมดต้องไม่เกิน 100,000 เหรียญสหรัฐ

2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอาจกำหนดเงื่อนไขการลงโทษปรับบุคคลที่ไม่รายงานหรือรายงานไม่ครบถ้วนเกี่ยวกับการนำเข้าหรือส่งออกซึ่งตราสารทางการเงิน โดยค่าปรับกรณีนี้ต้องไม่เกินจำนวนเงินที่กำหนดให้ต้องรายงาน[172]

3. บุคคลที่ไม่ยื่นรายงานธุรกรรมทางการเงินต่างประเทศภายใต้บังคับมาตรา 5315 ของบทบัญญัติกฎหมายนี้ ต้องถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 10,000 เหรียญสหรัฐ

โทษทางอาญา 31 U.S.C. Section 5322

1. ผู้ใดเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือกฎระเบียบที่ออกภายใต้กฎหมายฉบับนี้ต้องถูกปรับไม่เกิน 250,000 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ผู้ใดเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือกฎระเบียบที่ออกภายใต้กฎหมายฉบับนี้ในขณะที่กระทำผิดกฎหมายอื่นๆ ของสหรัฐอเมริกาหรือเป็นความผิดประเภทหนึ่งของความผิดเกี่ยวกับธุรกรรมซึ่งมีมูลค่ามากกว่า 100,000 เหรียญสหรัฐ ภายในระยะเวลา 12 เดือน ต้องถูกปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐ และจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.4.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 2020 (Anti-Money Laundering Act of 2020 (AML)

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2563 (Anti-Money Laundering Act of 2020 (AML) ได้กำหนดขอบเขตโดยขยายพันธกิจของพระราชบัญญัติการรักษาความลับของธนาคารแห่งสหรัฐอเมริกา US Bank Secrecy Act (“BSA”) ดังนี้

(1) กำหนดให้หน่วยงานส่งข้อมูลความเป็นเจ้าของที่เป็นประโยชน์โดยตรงไปยังเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายอาชญากรรมทางการเงิน Financial Crimes Enforcement Network (FINCEN)

---

[171] 31 U.S.C. Section 5314

[172] Anti-Money Laundering Act of 2020 ICBA Summary.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(2) กำหนดให้ FinCEN ประเมินวิธีปรับปรุงการรายงานกิจกรรมที่น่าสงสัย (“SAR”) และข้อกำหนดและเกณฑ์การรายงานธุรกรรมสกุลเงิน (“CTR”)

(3) สร้างที่พักที่ปลอดภัยสำหรับคำขอ “เปิดต่อไป”

(4) เพิ่มบทลงโทษและสร้างการละเมิดใหม่

(5) การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในระบอบ BSA/AML

(6) การเข้ารหัสมาตรฐานโปรแกรม AML และ CFT

(7) ต้องการการฝึกอบรมของผู้ตรวจสอบ

(8) การสร้างการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการประสานงานกับ FinCEN

(9) อำนาจของ FinCEN ในการเข้ารหัสธุรกิจสกุลเงินเสมือน

(10) สั่งให้กระทรวงการคลังทบทวนกฎระเบียบและคำแนะนำของ BSA

(11) การปรับปรุงการประสานงานและการให้คำปรึกษาระหว่างหน่วยงาน

(12) การปรับปรุงโปรแกรมผู้แจ้งเบาะแส และ

(13) ต้องการการศึกษา GAO ใหม่

ต่อมาในวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 (2019) เครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายอาชญากรรมทางการเงิน (Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) [173] ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการป้องกันละปราบปราบการฟอกเงินโดยตรง และมีภารกิจในการการปกป้องระบบการเงินจากการใช้ที่ผิดกฎหมาย ต่อสู้กับการฟอกเงินและอาชญากรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการก่อการร้ายและส่งเสริมความมั่นคงของชาติผ่านการใช้กลยุทธ์ของหน่วยงานทางการเงินและการรวบรวม วิเคราะห์และเผยแพร่ข่าวกรองทางการเงิน ได้ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับธุรกิจบางประเภทที่เกี่ยวข้องกับสกุลเงินเสมือนที่แปลงสภาพได้ [174] โดยได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “บริการทางการเงิน” หมายความว่า “บุคคลที่ทำธุรกิจไม่ว่าจะทำเป็นประจำหรือไม่ก็ตาม หรือเป็นธุรกิจที่มีการจัดการหรือได้รับใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องทั้งหมดหรือบางส่วนในสหรัฐอเมริกาดำเนินการโดยตรงหรือผ่านตัวแทน หน่วยงาน สาขา หรือสำนักงานซึ่งทำหน้าที่เป็นคนส่งเงิน” ทั้งนี้คำว่า “ผู้ส่งเงิน” ให้รวมถึงบุคคลที่ให้บริการส่งเงิน หรือ บุคคลอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงิน ซึ่งคำว่า “บริการส่งเงิน” นั้น หมายความรวมถึง การยอมรับเงินตรา กองทุน หรือมูลค่าอื่นที่ใช้แทนเงินตราจากบุคคลหนึ่ง และการส่งเงินตราหรือทูลค่าอื่นที่ใช้แทนเงินตราไปยังสถานที่หรือบุคคลอื่นด้วยวิธีการใด ๆ คำว่า “ค่าอื่นที่ใช้แทนสกุลเงิน” ครอบคลุมถึงสกานการณ์ที่การส่งไม่เกี่ยวข้องกับสกุลเงินหรือกองทุน แต่เกี่ยวข้องกับบางสิ่งที่คู่สัญญาในการทำธุรกรรมยอมรับว่ามีมูลค่าเทียบเท่าหรือสามารถใช้แทนสกุลเงินได้ ดังนั้น จะเห็นว่ากฎระเบียบนี้จึงไม่ได้จำกัดขอบเขตของคำว่า “มูลค่าที่ใช้แทนสกุลเงิน” มูลค่าที่ใช้แทนสกุลเงินจึงอาจถูกสร้าง

---

[173] Financial Crimes Enforcement Network (เชิงอรรถ 163).

[174] Financial Crimes Enforcement Network, ‘FinCEN GUIDANCE: Application of FinCEN’s Regulations to Certain Business Models Involving Convertible Virtual Currencies’ (Financial Crimes Enforcement Network, 9 May 2019) <https://shorturl.asia/HreLX> สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2566.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ได้โดยผู้ดูแลระบบทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียน ทั้งที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้แทนสกุลเงินโดยเฉพาะหรือถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในจุดประสงค์อื่นและได้เปลี่ยนจุดประสงค์ในภายหลังเป็นการใช้เพื่อแทนมูลค่าสกุลเงินดังนี้ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและกระจายอำนาจมูลค่าจึงอาจตกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากพระราชบัญญัติการรักษาความลับของธนาคารแห่งสหรัฐอเมริกา US Bank Secrecy Act (“BSA”) ด้วย

3.5 การป้องกันปราบปรามการฟอกเงินของประเทศแคนาดา

จากการศึกษาพบว่า เดิมทีประเทศแคนาดาไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวการรายงานธุรกรรมเงินสดประกอบกับกฎหมายเดิมที่มีอยู่ไม่สามารถดำเนินการกับผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินได้ จึงทำให้อาชญากรมักเลือกที่จะใช้ประเทศแคนาดาเป็นแหล่งในการฟอกเงิน ต่อมาเพื่อที่จะดำเนินการป้องกันและปราบปราบการฟอกเงินดังกล่าวจึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายขึ้น โดยจากการค้นคว้าพบว่าในปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินหลัก ๆ อยู่ 2 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายอาญาแคนาดา มาตรา 462.31 และพระราชบัญญัติการกระทำผิดกฎหมาย (การฟอกเงิน) และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย 2019 Proceeds of Crime (Money Laundering) and Terrorist Financing Act (PCMLTFA) ประกอบกับคำแนะนำของศูนย์วิเคราะห์ธุรกรรมและรายงานทางการเงินของแคนาดา (Financial Transactions and Reports Analysis Centre of Canada (FINTRAC)[175] ซึ่งเป็นสถาบันของรัฐบาลกลางที่เก็บสะสมข้อมูลทางการเงินส่วนหนึ่ง (PORTFOLIO) และทำงานร่วมกับพันธมิตรในการต่อต้านการฟอกเงินและการก่อการร้ายในระดับรัฐบาลกลาง จังหวัด และเทศบาล โดยทำหน้าที่เป็นหน่วยข่าวกรองทางการเงินของประเทศแคนาดาและอำนวยความสะดวกในการตรวจจับ ป้องกัน และป้องปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่กิจกรรมการก่อการร้าย พร้อมทั้งปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ภายใต้การควบคุมของ FINTRAC ด้วย

3.5.1 ประมวลกฎหมายอาญาแคนาดา

พระราชบัญญัติการกระทำผิดกฎหมาย (การฟอกเงิน) และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ. 2019 (Proceeds of Crime (Money Laundering) and Terrorist Financing Act (PCMLTFA) ได้ให้คำนิยามของความผิดฐานฟอกเงินว่า[176] หมายถึง “ความผิดตามมาตรา 462.31 อนุมาตรา (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา” ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาแคนาดา มาตรา 462.31 และพระราชบัญญัติการกระทำผิดกฎหมาย (การฟอกเงิน) และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ. 2019 จึงเป็นกฎหมายที่ความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวได้กำหนด

---

[175] ‘Financial Transactions and Reports Analysis Centre of Canada’ (Canada.ca) <https://shorturl.asia/2ch4n> สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2566.

[176] Proceeds of Crime (Money Laundering) and Terrorist Financing Act (3 - Object of Act) Interpretation.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

หลักเกณฑ์การฟอกเงินของไว้ว่า “เป็นการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินจากการประกอบอาชญากรรมที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินซึ่งเป็นความผิดทางอาญา” สำหรับการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินอันเป็นความผิด ได้แก่ การกระทำในลักษณะการเปลี่ยน โอน กรรมสิทธิ์การครอบครองหรือส่งมอบแก่บุคคล ณ สถานที่ใด ๆ โดยการขนส่ง ส่งผ่าน เปลี่ยนแปลง จำหน่าย หรือกระทำประการอื่น ๆ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใด ๆ ต่อทรัพย์สินหรือผลประโยชน์แห่งทรัพย์สินด้วย โดยมีเจตนาเพื่อปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ของทรัพย์สินดังกล่าว โดยรู้ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นได้รับมาจากหรือมีแหล่งที่มาโดยตรงหรือทางอ้อมจากผลการกระทำความผิด ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 การประกอบวิสามัญอาชญากรรม ได้แก่ การกระทำความผิด ดังต่อไปนี้

1.1 การติดสินบนเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

1.2 การติดสินบนพนักงานเจ้าหน้าที่

1.3 การทุจริตต่อราชการ

1.4 การกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

1.5 การประพฤติมิชอบ ในวงราชการ

1.6 การลักลอบเปิดบ่อนการพนัน

1.7 การเล่นการพนัน

1.8 การดำเนินกิจการ ซ่องโสเภณี

1.9 การจัดหาหญิงมาเพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่น

1.10 การฆาตกรรม

1.11 การลักทรัพย์

1.12 การปล้นทรัพย์

1.13 การเรียกค่าคุ้มครอง

1.14 การปลอมแปลงเอกสาร

1.15 การใช้เอกสารปลอม

1.16 การฉ้อโกง

1.17 การฉ้อโกงหุ้น

1.18 การกระทำ อันเป็นองค์การใต้ดิน

1.19 การลอบวางเพลิง

1.20 การปลอมแปลงเงินตรา

1.21 การใช้ เงินตราปลอม และ

1.22 การเปลี่ยนสภาพผลประโยชน์ซึ่งได้รับมาจากการประกอบอาชญากรรม

ประเภทที่ 2 การกระทำความผิดเฉพาะ ตลอดจนการสมคบหรือการพยายาม ที่จะกระทำความผิดเฉพาะซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ ได้แก่

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2.1 การลักลอบค้ายาอันตรายตามกฎหมาย อาหารและยา

2.2 การครอบครองทรัพย์สินหรือผลกำไรจากทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการลักลอบ ค้ายาอันตราย

2.3 การแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้รับมานั้นไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการลักลอบ ค้ายาอันตราย

2.4 การลักลอบค้ายาควบคุมพิเศษตามกฎหมายอาหารและยา

2.5 การครอบครอง ทรัพย์สินหรือผลกำไรจากการลักลอบค้ายาคุมพิเศษ

2.6 การแปรสภาพทรัพย์สินซึ่งได้รับมาจาก การลักลอบค้ายาควบคุมพิเศษ

2.7 การลักลอบค้ายาเสพติดตามกฎหมายควบคุมยาเสพติด

2.8 การลักลอบนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติด

2.9 การลักลอบปลูกฝิ่น

2.10 การครอบครอง ทรัพย์สินหรือผลกำไรจากทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการลักลอบค้ายาเสพติด การลักลอบนำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติด หรือการลักลอบปลูกฝิ่นหรือปลูกกัญชา

2.11 การแปรสภาพทรัพย์สิน ที่ได้รับมาจากการลักลอบค้ายาเสพ ติดจากการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติด หรือการลักลอบปลูกฝิ่นหรือปลูกกัญชา

นอกจากนี้ประเทศแคนาดาได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม สถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลในการใช้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องบันทึกรายละเอียดของลูกค้าผู้ที่ทำการโอนเงินตั้งแต่ 10,000 เหรียญแคนาดาขึ้นไป ลงในแผ่นไมโครฟิลม์ หรือจัดเก็บด้วยเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ และต้องเก็บข้อมูลดังกล่าวไม่น้อยกว่า ๕ ปี เพื่อให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสามารถตรวจสอบเป็นหลักฐานสำหรับการดำเนินคดีในความผิดฐานฟอกเงินได้อีกด้วย

3.5.2 พระราชบัญญัติการกระทำผิดกฎหมาย (การฟอกเงิน) และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ. 2019 Proceeds of Crime (Money Laundering) and Terrorist Financing Act (PCMLTFA)

พระราชบัญญัติการกระทำผิดกฎหมาย (การฟอกเงิน) และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ. 2019 Proceeds of Crime (Money Laundering) and Terrorist Financing Act (PCMLTFA) เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อดำเนินการกับปัญหาการฟอกเงินโดยตรง ซึ่งตราขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการต่อสู้กับการฟอกเงินของอาชญากร และการต่อต้านการจัดหาเงินทุนของกิจกรรมการก่อการร้าย ประกอบกับเพื่อให้มีการจัดตั้งศูนย์วิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน และรายงานของประเทศแคนาดา และเพื่อแก้ไข ยกเลิกพระราชบัญญัติบางอย่างบางประการ โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้[177]

[177] Proceeds of Crime (Money Laundering) and Terrorist Financing Act (Interpretation) 3. Object of Act.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(1) ใช้มาตรการเฉพาะเพื่อตรวจจับและป้องปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่กิจกรรมการก่อการร้าย และเพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบสวนและดำเนินคดีในความผิดฐานฟอกเงินและความผิดฐานจัดหาเงินทุนแก่กิจกรรมการก่อการร้าย รวมถึง

(1.1) การกำหนดข้อกำหนดในการเก็บบันทึกและการระบุตัวลูกค้าสำหรับผู้ให้บริการทางการเงินและบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในธุรกิจอาชีพหรือกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการถูกใช้เพื่อการฟอกเงินหรือการจัดหาเงินทุนของกิจกรรมการก่อการร้าย

(1.2) กำหนดให้มีการรายงานธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัยและการเคลื่อนไหวข้ามพรมแดนของสกุลเงินและเครื่องมือทางการเงิน และ

(1.3) จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรับรองการปฏิบัติตามส่วนที่ 1 และ 1.1 และเพื่อจัดการกับรายงานและข้อมูลอื่น ๆ

(2) เพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมโดยให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อกีดกันอาชญากรจากกิจกรรมทางอาญาของพวกเขาในขณะเดียวกันก็ตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการป้องกันที่เหมาะสมเพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับตนเอง

(3) ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศของแคนาดาในการเข้าร่วมในการต่อสู้กับอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟอกเงิน และการต่อสู้กับกิจกรรมการก่อการร้าย และ

(4) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของแคนาดาในการใช้มาตรการที่กำหนดเป้าหมายเพื่อปกป้องระบบการเงินและเพื่ออำนวยความสะดวกในความพยายามของแคนาดาในการลดความเสี่ยงที่ระบบการเงินของแคนาดาสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่กิจกรรมการก่อการร้าย

การเก็บบันทึกการยืนยันตัวตนการรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยและการลงทะเบียน

ประเทศแคนนานาได้กำหนดการเก็บบันทึกการยืนยันตัวตนการรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยและการลงทะเบียน[178] โดยบังคับใช้กับบุคคลและหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

1. ธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตตามความหมายของมาตรา 2 ของพระราชบัญญัติธนาคารในส่วนที่เกี่ยวกับธุรกิจของพวกเขาในแคนาดาหรือธนาคารที่พระราชบัญญัตินั้นใช้บังคับ

2. สมาคมสินเชื่อสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนสหกรณ์ และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนสหกรณ์;

3. บริษัทประกันชีวิตหรือบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศที่พระราชบัญญัติบริษัทประกันภัยใช้บังคับ หรือบริษัทประกันชีวิตที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติจังหวัด

4. บริษัทที่พระราชบัญญัติทรัสต์และบริษัทให้กู้ยืมใช้บังคับ

---

[178] Proceeds of Crime (Money Laundering) and Terrorist Financing Act (Interpretation) PART 1 Record Keeping, Verifying Identity, Reporting of Suspicious Transactions and Registration.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

5. บริษัททรัสต์ที่ควบคุมโดยพระราชบัญญัติจังหวัด และบริษัททรัสต์ที่จัดตั้งขึ้นหรือจัดตั้งขึ้นโดยหรือภายใต้พระราชบัญญัติจังหวัดซึ่งมิได้อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติจังหวัด

6. บริษัทสินเชื่อที่ควบคุมโดยพระราชบัญญัติจังหวัด

7. บุคคลและหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายจังหวัดให้ประกอบธุรกิจการซื้อขายหลักทรัพย์หรือเครื่องมือทางการเงินอื่นใด หรือเพื่อให้บริการจัดการพอร์ตการลงทุนหรือให้คำปรึกษาด้านการลงทุนนอกเหนือจากบุคคลที่กระทำการในนามของบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตดังกล่าวเท่านั้น

8. บุคคลและนิติบุคคลที่มีสถานประกอบธุรกิจในแคนาดาและมีส่วนร่วมในธุรกิจการให้บริการอย่างน้อยหนึ่งอย่างต่อไปนี้:

9. การซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

9.1 การโอนเงินหรือโอนเงินด้วยวิธีการใด ๆ หรือผ่านบุคคลหน่วยงานหรือเครือข่ายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ

9.2 การออกหรือไถ่ถอนธนาณัติ เช็คเดินทาง หรือตราสารอื่นใดที่ต่อรองได้ในทำนองเดียวกัน เว้นแต่เช็คที่สั่งจ่ายให้แก่บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีชื่อ

9.3 การซื้อขายในสกุลเงินเสมือน (dealing in virtual currencies) หรือ

9.4 บริการใด ๆ ที่กำหนด

10. บุคคลและนิติบุคคลที่ไม่มีสถานประกอบธุรกิจในแคนาดาซึ่งมีส่วนร่วมในธุรกิจการให้บริการอย่างน้อยหนึ่งอย่างต่อไปนี้ที่มุ่งเป้าไปที่บุคคลหรือนิติบุคคลในแคนาดาและให้บริการเหล่านั้นแก่ลูกค้าของตนในแคนาดา ดังต่อไปนี้

10.1 การซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

10.2 การโอนเงินหรือโอนเงินด้วยวิธีการใด ๆ หรือผ่านบุคคลหน่วยงานหรือเครือข่ายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ

10.3 การออกหรือไถ่ถอนธนาณัติ เช็คเดินทาง หรือตราสารอื่นใดที่ต่อรองได้ในทำนองเดียวกัน เว้นแต่เช็คที่สั่งจ่ายให้แก่บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีชื่อ

10.4 การซื้อขายในสกุลเงินเสมือน หรือ

10.5 บริการใด ๆ ที่กำหนด

11. บุคคลและนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจ วิชาชีพ หรือกิจกรรมที่กำหนด

12. บุคคลและนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจหรือวิชาชีพที่กำหนดในขณะที่ดำเนินกิจกรรมที่กำหนด

13. การปกครองของจังหวัดตามมาตรา 207 (1) (a) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

13.1 ในสถานประกอบการถาวรที่จัดขึ้นเพื่อเป็นคาสิโนดำเนินการและจัดการโครงการลอตเตอรีซึ่งรวมถึงเกมรูเล็ตหรือเกมไพ่หรือ

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

13.2 ในสถานประกอบการถาวรอื่น ๆ ดำเนินการและจัดการเกมที่ดำเนินการบนหรือผ่านสล็อตแมชชีนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 207 (4.01) ของประมวลกฎหมายอาญาหรืออุปกรณ์เกมอิเล็กทรอนิกส์อื่นที่คล้ายคลึงกันหากมีเครื่องหรืออุปกรณ์อื่น ๆ มากกว่า 50 เครื่องในสถานประกอบการ

13.3 รัฐบาลของจังหวัดที่ตามมาตรา 207 (1) (a) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดำเนินการและจัดการโครงการลอตเตอรี่นอกเหนือจากบิงโกหรือการขายสลากกินแบ่งที่สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายดิจิทัลอื่น ๆ ยกเว้นในกรณีที่เครือข่ายนั้นเป็นเครือข่ายภายในสถานประกอบการที่อธิบายไว้ในข้อ 13 2)

14. องค์กรที่ตามมาตรา 207 (1) (b) แห่งประมวลกฎหมายอาญาในสถานประกอบการถาวรที่ถือเป็นคาสิโนดำเนินการและจัดการโครงการลอตเตอรีที่มีเกมรูเล็ตหรือเกมไพ่เว้นแต่องค์กรนั้นเป็นองค์กรการกุศลที่จดทะเบียนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 248 (1) ของพระราชบัญญัติภาษีเงินได้และโครงการลอตเตอรี่จะดำเนินการหรือจัดการเป็นระยะเวลาไม่เกินสองวันติดต่อกันในแต่ละครั้ง

15. คณะกรรมการของงานแฟร์หรือนิทรรศการหรือผู้ดำเนินการสัมปทานที่เช่าโดยคณะกรรมการดังกล่าวซึ่งตามมาตรา 207 (1) (c) แห่งประมวลกฎหมายอาญาในสถานประกอบการถาวรที่ถือเป็นคาสิโนดำเนินการและจัดการโครงการลอตเตอรีที่มีเกมรูเล็ตหรือเกมไพ่

16. หน่วยงานและตัวแทนหรือผู้รับมอบอำนาจของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในสิทธิของแคนาดาหรือของจังหวัดที่ประกอบธุรกิจรับผิดเงินฝากที่ออกหรือขายธนาณัติให้หรือไถ่ถอนจากประชาชนหรือขายโลหะมีค่าที่กำหนดในขณะที่ดำเนินกิจกรรมที่กำหนด และ

17. เพื่อความมุ่งประสงค์ของมาตรา 7 ลูกจ้างของบุคคลหรือนิติบุคคลที่อ้างถึงในวรรค (a) ถึง (l)

คำว่า สกุลเงินเหมือนนั้น ศูนย์วิเคราะห์ธุรกรรมและรายงานทางการเงินของแคนาดา (Financial Transactions and Reports Analysis Centre of Canada (FINTRAC) ได้ให้ความหมายว่า[179] คือ “การแสดงมูลค่าแบบดิจิทัล หรือกุญแจ (Key) ส่วนตัวของระบบเข้ารหัสที่ช่วยให้สามารถเข้าถึงการแสดงมูลค่าแบบดิจิทัล ซึ่งสามารถใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการชำระเงินหรือการลงทุน ไม่ใช่สกุลเงินเฟียต (Fiat) แต่สามารถแลกเปลี่ยนได้อย่างง่ายดายสำหรับเงินหรือสกุลเงินเสมือนจริงอื่นที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินทุนได้” โดยคำจำกัดความนี้ไม่รวมถึงสกุลเงินดิจิทัลบางสกุล เช่น สกุลเงินที่ใช้ได้เฉพาะในสภาพแวดล้อมเสมือนที่มีการควบคุมตนเอง หรือสกุลเงินดิจิทัลที่สามารถแลกเป็นสินค้าและบริการได้ แต่ไม่สามารถแปลงเป็นเงินทุนได้ง่ายๆ ตัวอย่างเช่น สกุลเงินดิจิทัลดังกล่าวรวมถึงสกุลเงินที่ใช้สำหรับเกมออนไลน์ซึ่งไม่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินทุนหรือสกุลเงินเสมือน หรือสกุลเงินที่สามารถแลกเป็นบัตรของขวัญและโปรแกรมสะสมคะแนนเท่านั้น ดังนี้ จึงสรุปได้ว่า ในปัจจุบันประเทศแคนาดาได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้บุคคลและนิติบุคคลทั้งที่มีสถานประกอบธุรกิจและไม่มีสถานประกอบธุรกิจในประเทศแคนาดาที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการการซื้อขายสกุลเงินเสมือนตกอยู่ในบังคับที่จะต้องรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยและลงทะเบียนด้วย

---

[179] ‘Reporting large virtual currency transactions to FINTRAC’ (Canada.ca) <https://shorturl.asia/reo7k> สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2566.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

พระราชบัญญัติการกระทำผิดกฎหมาย (การฟอกเงิน) และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ. 2019 มาตรา 18 (1) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่า ถ้าเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีการฝ่าฝืนมาตรา 12 (1) เจ้าพนักงานอาจยึดเงินตราหรือตราสารทางการเงินได้ โดยมาตรา 12 มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

มาตรา 12 (1) บุคคลหรือนิติบุคคลที่อ้างถึงในอนุมาตรา (3) ต้องรายงานต่อเจ้าหน้าที่ตามระเบียบการนำเข้าหรือส่งออกสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินที่มีมูลค่าเท่ากับหรือมากกว่าจำนวนที่กำหนด

อายุความ

(2) บุคคลหรือนิติบุคคลไม่จำเป็นต้องทำรายงานตามหัวข้อย่อย (1) ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมหากตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนิติบุคคลหรือกิจกรรมและหากบุคคลหรือนิติบุคคลนั้นพอใจเจ้าหน้าที่ว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขเหล่านั้นแล้ว

ผู้มีหน้าที่ต้องรายงาน

(3) ให้รายงานสกุลเงินหรือตราสารทางการเงินตามอนุมาตรา (1)

(a) ในกรณีของสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินที่อยู่ในความครอบครองที่แท้จริงของบุคคลที่เดินทางมาถึงหรือออกจากแคนาดาหรือเป็นส่วนหนึ่งของสัมภาระของพวกเขาหากพวกเขาและสัมภาระของพวกเขาถูกนำขึ้นเครื่องลำเลียงเดียวกันโดยบุคคลนั้นหรือในสถานการณ์ที่กำหนดโดยบุคคลที่รับผิดชอบการขนส่ง

(b) ในกรณีของสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินที่นำเข้ามาในแคนาดาโดยผู้จัดส่งหรือทางไปรษณีย์โดยผู้ส่งออกสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินหรือเมื่อได้รับแจ้งตามอนุมาตรา 14 (2) โดยผู้นำเข้า

(c) ในกรณีของสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินที่ส่งออกจากแคนาดาโดยผู้จัดส่งหรือทางไปรษณีย์โดยผู้ส่งออกสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงิน

(d) ในกรณีของสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินนอกเหนือจากที่อ้างถึงในวรรค (ก) หรือนำเข้าหรือส่งออกเป็นไปรษณีย์ซึ่งอยู่บนเรือขนส่งที่มาถึงหรือออกจากแคนาดาโดยบุคคลที่รับผิดชอบการขนส่ง และ

(e) ในกรณีอื่นใดโดยบุคคลที่นำเข้าหรือส่งออกสกุลเงินหรือตราสารทางการเงินในนามของ

หน้าที่ในการตอบและปฏิบัติตาม

(4) ทุกคนที่เดินทางมาถึงหรือออกจากแคนาดาจะต้อง

(a) ตอบคำถามใด ๆ ที่เจ้าหน้าที่ถามตามความเป็นจริงในการปฏิบัติหน้าที่และหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามมาตรานี้ และ

(b) หากบุคคลนั้นเดินทางมาถึงหรือออกจากแคนาดาด้วยสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรายงานตามคำขอของเจ้าหน้าที่ให้แสดงสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินที่พวกเขากำลังบรรทุกหรือขนส่งขนถ่ายยานพาหนะหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของยานพาหนะหรือสัมภาระและเปิดหรือแกะหีบห่อหรือภาชนะใด ๆ ที่เจ้าหน้าที่ต้องการตรวจสอบ

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การส่งรายงานไปยังศูนย์

(5) หน่วยงานบริการชายแดนแคนาดาจะต้องส่งรายงานที่ได้รับภายใต้หัวข้อย่อย (1) ไปยังศูนย์ นอกจากนี้ยังต้องจัดทำข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ของข้อมูลที่มีอยู่ในรายงานแต่ละฉบับในรูปแบบที่ศูนย์กำหนดและส่งไปยังศูนย์ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ศูนย์กำหนด

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บทที่ 4
วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักการยึดคริปโทเคอร์เรนซี ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย ไม่ได้กำหนดความหมายของคำว่าคริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) ไว้เป็นการเฉพาะว่ามีความหมายอย่างไร และเมื่อพิจารณาตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลและคริปโทเคอร์เรนซีโดยเฉพาะแล้วพบว่า กฎหมายดังกล่าวได้ให้ความหมายของคำว่า “สินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความว่า คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล ส่วนคำว่า “คริปโทเคอร์เรนซี” หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีความประสงค์ที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่นใด หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล และให้หมายความรวมถึงหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด[180] ดังนี้ จึงสรุปได้ว่าคริปโทเคอร์เรนซีเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทหนึ่ง

4.1 ความเป็นเงินตราของคริปโทเคอร์เรนซี

สำหรับประเทศไทย ในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 เป็นกฎหมายที่กำกับดูแลเรื่องเงินตรา โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเงินซึ่งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเอาไว้ว่า “เงินตราได้แก่ เหรียญกษาปณและธนบัตร”[181] ดังนี้ เหรียญกษาปณและธนบัตรตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นเงินตราซึ่งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่รัฐบาลไทยออกกฎหมายบังคับให้ใช้โดยมีสกุลเงินเป็นบาท จึงสรุปได้ว่า แม้ต้นกำเนิด แนวความคิด ตลอดจนคำนิยามของคริปโทเคอร์เรนซี คือความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน สินค้า บริการ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของเงิน ก็ตาม แต่ปัจจุบันก็ยังไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีให้นำออกใช้แทนเงินตราแต่อย่างใด ประกอบกับคณะกรรมการ ก.ล.ต. ได้ออกประกาศวางหลักเกณฑ์ว่า “ไม่ให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลกระทำการที่เป็นลักษณะสนับสนุนการใช้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าหรือบริการ” โดยประกาศดังกล่าวเป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อเสถียรภาพการเงินของประเทศ ดังนี้จึงสรุปได้ว่า ปัจจุบันในประเทศไทยคริปโทเคอร์เรนซีจึงยังมีสถานะเป็นเพียงการลงทุนและเก็งกำไรเท่านั้น การนำคริปโทเคอร์เรนซีมาใช้ชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือสิทธิอื่นใดยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐเพื่อให้เป็นไปตามความหมายและวัตถุประสงค์ของคริปโทเคอร์เรนซีอย่างแท้จริงแต่อย่างใด ปัจจุบันคริปโทเคอร์เรนซีจึงไม่ใช่เงินที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย

---

[180] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 3.

[181] พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 6.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

4.2 ความเป็นทรัพย์สินของคริปโทเคอร์เรนซี

พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 อันเป็นกฎหมายที่ใช้กำกับดูแลการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีโดยเฉพาะได้วางหลักเกณฑ์ว่า สินทรัพย์ดิจิทัล (Digital assets) หมายถึง คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล[182] แต่ไม่ได้ให้ความหมายว่า สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินหรือไม่

ดังนี้ จึงต้องนำบทบัญญัติที่เป็นบททั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้เพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย โดยเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์[183] ได้ให้คำนิยามว่า ทรัพย์ หมายความว่า “วัตถุมีรูปร่าง” ซึ่งวัตถุที่มีรูปร่างนั้นเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัส จับต้องได้ ที่เรารู้จักกันเป็นอย่างดีอยู่แล้วเช่น เงิน รถยนต์โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่วนคำว่า ทรัพย์สิน “หมายความรวมถึงทรัพย์และวัตถุที่ไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้” ดังนี้ คริปโทเคอร์เรนซีซึ่งอยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่างและจับต้องไม่ได้ จึงไม่ใช่ทรัพย์ ส่วนคำว่า “ทรัพย์สิน” ซึ่งหมายความรวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ นั้น จะมีลักษณะเป็นเช่นไรสามารถพิจารณาดังต่อไปนี้

ประการแรก ทรัพย์สิน (Property) มีลักษณะอย่างไร เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า การปฏิสัมพันธ์กันในทางกฎหมายมีหลักการที่เชื่อมโยงกันอยู่สามประการ คือ ประการที่ 1 บุคคล ในฐานะประธานแห่งสิทธิ ประการที่ 2 สิทธิ ประการที่ 3 วัตถุแห่งสิทธิ ซึ่งบุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินย่อมแสวงหาประโยชน์หรือใช้สอยทรัพย์สินของตนโดยไม่ต้องการให้บุคคลอื่นมาแทรกแซง รัฐจึงได้มีกลไกในเรื่องของกฎหมายเพื่อให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้น ดังนี้ ทรัพย์สินจึงเป็นเรื่องในเชิงสิทธิ[184]

ประการที่ 2 เมื่อเราพิจารณาแล้วว่าทรัพย์สินนั้นเป็นเรื่องในเชิงสิทธิ ประการต่อมาจึงมีข้อควรพิจารณาว่าสิทธิมีความหมายว่าอย่างไรและมีกี่ประเภท เพื่อค้นหาว่าสิทธิในคริปโทเคอร์เรนซีเป็นสิทธิประเภทใดและมีกฎหมายรับรองสิทธิหรือไม่ ซึ่งคำว่า “สิทธิ” หมายความว่า อำนาจอันชอบธรรมหรือความชอบธรรมที่บุคคลสามารถใช้ยันต่อผู้อื่นเพื่อคุ้มครองหรือรักษาผลประโยชน์อันเป็นส่วนที่พึงมีพึงได้ของบุคคลนั้นกล่าวอีกนัยหนึ่ง “สิทธิ” คือ ประโยชน์ที่บุคคลมีความชอบธรรมที่จะได้รับและยืนยันต่อผู้อื่นได้หรือประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้[185] ซึ่งประเภทของสิทธิในทางทรัพย์สินนั้นแบ่งได้ 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 ทรัพยสิทธิ เป็นสิทธิที่ก่อตั้งโดยกฎหมายและมีวัตถุแห่งสิทธิเป็นทรัพย์หรือสิ่งที่เป็นวัตถุมีรูปร่าง ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แบ่งทรัพยสิทธิออกเป็นสองประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ กรรมสิทธิ์ กล่าวคือ ความเป็นเจ้าของในวัตถุที่เรียกว่าทรัพย์หรือที่เรียกว่าสิทธิความเป็นเจ้าของ

---

[182] พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 3.

[183] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 มาตรา 138.

[184] อานนท์ มาเม้า (เชิงอรรถ 74) 30-31.

[185] สมยศ เชื้อไทย (เชิงอรรถ 75) 129, 139-140.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประเภทที่สอง ได้แก่ สิทธิเหนือทรัพย์ของบุคคลอื่น กรรมสิทธิ์ที่กล่าวในประการที่หนึ่งเป็นสิทธิเหนือทรัพย์สินของตนเอง ส่วนสิทธิในประการที่สองนี้เป็นสิทธิเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ได่แก่ ภาระจำยอม สิทธิเก็บกิน สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ หรือจำนำ จำนอง ซึ่งสิทธิประเภทนี้สามารถใช้ยันต่อบุคคลภายนอกได้

ประเภทที่ 2 สิทธิเสมือนทรัพยสิทธิ เป็นสิทธิที่มีลักษณะเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางทรัพย์สินบางประการ ซึ่งจะมีลักษณะเป็นการกีดกันผู้อื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าของสิทธินั้นให้ได้รับประโยชน์เหล่านั้น ตัวอย่างเช่น กรณีของการสัมปทานเหมือนแร่ ซึ่งผู้ที่สัมปทานเหมืองแร่ได้นั้นไม่ใช่เจ้าของเหมืองแร่แต่อย่างใด แต่มีสิทธิเข้าไปหาประโยชน์โดยการขุดแร่ได้และมีสิทธิหวงกันไม่ให้ผู้อื่นเข้าไปขุดแร่ในบริเวณดังกล่าวได้

ประเภทที่ 3 สิทธิในสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง เป็นกรณีที่กฎหมายให้สิทธิหวงกันไม่ให้คนอื่นมารับประโยชน์ เพราะเป็นผลผลิตในทางความคิดของบุคคลกฎหมายจึงให้ความคุ้มครองทำให้สิ่งนี้มีลักษณะคล้ายเป็นสิ่งของชนิดหนึ่งเป็นทรัพย์สินเพราะหวงกันไม่ให้คนอื่นมายุ่งเกี่ยวได้ และเจ้าของสิทธิสามารถได้รับประโยชน์จากสิ่งนั้นได้ เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า เป็นต้น หรือที่เรารู้จักกันในชื่อของทรัพย์สินทางปัญญา

ประเภทที่ 4 สิทธิในทางหนี้ คือ สิทธิที่เกิดขึ้นจากนิติสัมพันธ์ตามกฎหมายหนี้ ซึ่งจะมีสองฝ่าย คือ เจ้าหนี้และลูกหนี้ โดยเจ้าหนี้จะมีสิทธิซึ่งเรียกว่า สิทธิทางหนี้ ที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ หรือเมื่อลูกหนี้ไม่ปฏิบัติชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้อง ก็ต้องใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน ซึ่งสิทธิทางหนี้นั้นจะก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้อง กล่าวคือ เป็นสิทธิที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการแต่สิทธิในทางหนี้นั้นอาจเกิดขึ้นได้หลายประการไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นสิทธิทางหนี้แต่ประการเดียว สิทธิเรียกร้องในบางกรณีอาจจะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ในครอบครัวก็ได้ เป็นต้น

ดังที่กล่าวข้างต้น สิทธิของคริปโทเคอร์เรนซีจึงอาจเป็นได้ทั้งสิทธิในสิ่งที่ไม่มีรูปร่างและสิทธิในทางหนี้ ขึ้นอยู่กับว่าเป็นการพิจารณาตามข้อเท็จจริงในแง่มุมไหน ประกอบกับมีพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล 2561 เป็นกฎหมายที่รับรองสถานะของคริปโทเคอร์เรนซีด้วย ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คริปโท-เคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินตามความนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4.3 คริปโทเคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินที่พึงยึดได้ตามกฎหมายฟอกเงินหรือไม่

สำหรับประเทศไทย การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้นถูกกำหนดเอาไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ให้ความหมายของคำว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ ดังต่อไปนี้[186]

1. เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

[186] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2. เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตามข้อ 1. หรือ

3. ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตามข้อ 1. หรือข้อ 2.

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตามข้อ 1. 2. หรือ 3. จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

ดังกล่าวข้างต้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” แต่กลับไม่ได้ให้คำนิยามหรือความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้เป็นการเฉพาะว่าหมายความว่าอย่างไร ดังนี้ จึงมีข้อน่าสังเกตว่า สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินหรือไม่ อย่างไร ซึ่งเมื่อพิจารณาคำว่า “ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 138 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว เห็นว่า คริปโทเคอร์เรนซีเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง ที่อาจมีราคาและอาจถือเอาได้ ซึ่งมีกฎหมายรับรองสถานะ คริปโทเคอร์เรนซีจึงเป็นทรัพย์สินตามความนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น หากอาชญากรฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซี คริปโทเคอร์เรนซีย่อมเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกยึดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ แต่อย่างไรก็ตาม คริปโทเคอร์เรนซีมีลักษณะไม่เหมือนกับทรัพย์สินทั่วไป ประกอบกับมีกฎหมายหลายฉบับเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนี้ การจะยึดคริปโทเคอร์เรนซีจึงจำเป็นต้องมีมาตรการที่เหมาะสมและชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการยึดคริปโทเคอร์เรนซีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นบังคับเอากับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ประกอบกับพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีโดยตรง ไม่ได้ให้คำนิยามของคำว่า “รายการที่เกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซี หรือรายการที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล” ว่ามีความหมายว่าอย่างไร หมายถึงอะไรบ้าง ดังนั้น ในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกใช้ในการฟอกเงินจึงมีข้อควรพิจารณาว่ารายการใดบ้างที่เกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีที่สามารถยึดได้ เจ้าหน้าที่มีอำนาจในการดำเนินการอย่างไรบ้างเพื่อให้การยึดบรรลุผล สามารถก่อตั้งกล่องเงินดิจิทัลหรือกระเป๋าเงินดิจิทัล (Digital wallets) ของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการโอนคริปโทเคอร์เรนซีที่ยึดจากผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ หน่วยงานใดเป็นผู้มีอำนาจในการก่อตั้งกระเป๋าเงินดิจิทัลและเก็บรักษาไว้ เป็นต้น ดังนี้ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบันจึงไม่ชัดเจน และความไม่ชัดเจนในข้อกฎหมายดังกล่าว อาจก่อให้เกิดปัญหาความคลุมเครือในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ว่าสิ่งใดบ้างที่สามารถกระทำได้ และสิ่งใดบ้างที่ไม่สามารถกระทำได้จนอาจส่งผลกระทบหลายประการ เช่น ปัญหาการใช้อำนาจโดยไม่ชอบของเจ้าหน้าที่เนื่องจากไม่มีบทกฎหมายให้อำนาจกระทำได้ ผู้กระทำความผิดถูกกระทบสิทธิบางประการจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

รองรับจนเกิดเป็นการฟ้องร้องขึ้นอีกคดีหนึ่ง และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เมื่อไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว การจะตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมย่อมทำได้ยากและในบางกรณีอาจไม่สามารถดำเนินการใด ๆ กับคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกใช้ในการฟอกเงินได้

4.4.1 สรุปมาตรการยึดคริปโทเคอร์เรนซีของสหราชอาณาจักร

จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันสหราชอาณาจักรใช้พระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (Proceeds of Crime Act 2002) หรือ POCA เป็นกฎหมายที่ใช้ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยตรง และต่อมาได้ดำเนินการตราพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสขององค์กร ค.ศ. 2023 (Economic Crime and corporate Transparency Act 2023) หรือ ECCT 2023 ขึ้น ซึ่งมีข้อกำหนดให้แก้ไขเพิ่มเติม POCA 2002 โดย ECCT 2023 ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจในการยึดสินทรัพย์ดิจิทัล (Crypto assets) ที่สำคัญอยู่ 5 ประการ สรุปได้ดังต่อไปนี้[187]

ประการที่ 1 กำหนดหลักเกณฑ์ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ว่า เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขของการยึดทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว เจ้าหน้าที่อาจยึดทรัพย์สินใด ๆ ได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย หากเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล

ประการที่ 2 กำหนดคำนิยามของคำว่า “รายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์คริปโท” (cryptoasset-related item) คือ รายการของทรัพย์สินที่เป็นหรือประกอบด้วยหรือให้การเข้าถึงข้อมูลที่เป็นมีแนวโน้มที่จะช่วยในการยึดทรัพย์สินคริปโทใด ๆ ภายใต้หลักเกณฑ์เงื่อนไขในการยึดทรัพย์

ประการที่ 3 ให้ความหมายของสถานการณ์ที่สินทรัพย์ดิจิทัลถูกยึด หมายถึง สถานการณ์ที่สินทรัพย์ดิจิทัลถูกโอนเข้ากระเป๋าเงินคริปโท (Crypto wallet) ซึ่งควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีความเหมาะสม

ประการที่ 4 กำหนดหลักเกณฑ์ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ว่า หากเจ้าหน้าที่อยู่ในสถานที่ใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่สามารถจะกระทำการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อ

1. การพิจารณาว่าทรัพย์สินใด ๆ เป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์คริปโท หรือ
2. การเปิดใช้งานยึดหรืออำนวยความสะดวกในการยึดสินทรัพย์คริปโทภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

เรียกร้องข้อมูลใด ๆ ซึ่งเก็บไว้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ และสามารถเข้าถึงได้จากสถานที่ที่เป็นสถานที่ผลิตในรูปแบบที่สามารถนำออกไปและอ่านออกได้ หรือจากสถานที่ที่สามารถผลิตให้มองเห็นรูปแบบที่อ่านได้ชัดเจน แต่ห้ามไม่ได้เจ้าหน้าที่เรียกร้องให้บุคคลใดผลิตข้อมูลซึ่งบุคคลนั้นมีที่จะสิทธิปฏิเสธบนเหตุผลแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย สิทธิพิเศษของวิชาชีพทางกฎหมาย ในการดำเนินคดีในศาล

ประการที่ 5 กำหนดหลักเกณฑ์ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ว่า ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลภายใต้ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด เจ้าหน้าที่อาจใช้ข้อมูลใด ๆ ที่ได้รับจากรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์คริปโทสำหรับจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อการระบุหรือการเข้าถึงกระเป๋าเงินคริปโท และ

---

[187] ECCT 2023 47C.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2. โดยการทำเช่นนั้น เปิดใช้งานหรืออำนวยความสะดวกในการยึดตามตามข้อ 1) ของสินทรัพย์ดิจิทัลใด ๆ

ดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า สหราชอาณาจักรได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซีหรือสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นอย่างมาก โดยมีแก้ไขปรับปรุงกฎหมายครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2023 เพื่อเพิ่มความชัดเจนของมาตรการในการตัดวงจารการประกอบอาชญากรรมฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซี ดังนี้ คริปโทเคอร์เรนซีจึงเป็นทรัพย์สินที่ยึดได้ตามกฎหมายฟอกเงินของสราชอาณาจักร

4.4.2 สรุปมาตรการยึดคริปโทเคอร์เรนซีของสหรัฐอเมริกา

ในการป้องกันและปราบการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องหลายฉบับ อาทิเช่น พระราชบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน (Money Laundering Control Act of 1986 (MLCA) พระราชบัญญัติการรักษาความลับธนาคาร (Bank Secrecy Act 1970) และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 2020 (Anti-Money Laundering Act of 2020 (AML) ประกอบกับมีข้อกำหนดของเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายอาชญากรรมทางการเงิน (Financial Crimes Enforcement Network) หรือ FinCEN ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการป้องกันละปราบปราบการฟอกเงินโดยตรง ส่วนในเรื่องของการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น FinCEN ได้ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับธุรกิจบางประเภทที่เกี่ยวข้องกับสกุลเงินเสมือนที่แปลงสภาพได้ โดยได้ให้คำจำกัดความต่าง ๆ ที่น่าสนใจดังนี้

“บริการทางการเงิน” หมายความว่า “บุคคลที่ทำธุรกิจไม่ว่าจะทำเป็นประจำหรือไม่ก็ตาม หรือเป็นธุรกิจที่มีการจัดการหรือได้รับใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องทั้งหมดหรือบางส่วนในสหรัฐอเมริกา ดำเนินการโดยตรงหรือผ่านตัวแทน หน่วยงาน สาขา หรือสำนักงานซึ่งทำหน้าที่เป็นคนส่งเงิน” ทั้งนี้คำว่า “ผู้ส่งเงิน” ให้รวมถึงบุคคลที่ให้บริการส่งเงิน หรือ บุคคลอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงินด้วย ซึ่งคำว่า “บริการส่งเงิน” นั้นหมายความรวมถึง การยอมรับเงินตรา กองทุน หรือมูลค่าอื่นที่ใช้แทนเงินตราจากบุคคลหนึ่ง และการส่งเงินตราหรือมูลค่าอื่นที่ใช้แทนเงินตราไปยังสถานที่หรือบุคคลอื่นด้วยวิธีการใด ๆ คำว่า “ค่าอื่นที่ใช้แทนสกุลเงิน” ครอบคลุมถึงสกานการณ์ที่การส่งไม่เกี่ยวข้องกับสกุลเงินหรือกองทุน แต่เกี่ยวข้องกับบางสิ่งที่คู่สัญญาในการทำธุรกรรมยอมรับว่ามีมูลค่าเทียบเท่าหรือสามารถใช้แทนสกุลเงินได้ ดังนั้นจะเห็นว่า กฎระเบียบนี้ไม่ได้จำกัดขอบเขตของคำว่า “มูลค่าที่ใช้แทนสกุลเงิน” มูลค่าที่ใช้แทนสกุลเงินจึงอาจถูกสร้างได้โดยผู้ดูแลระบบทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียน ทั้งที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้แทนสกุลเงินโดยเฉพาะ หรือเป็นการสร้างขึ้นเพื่อใช้ในจุดประสงค์อื่นและได้เปลี่ยนจุดประสงค์ในภายหลังเป็นการใช้เพื่อแทนมูลค่าสกุลเงินก็ได้ ดังนี้ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและกระจายอำนาจมูลค่าจึงอาจตกอยู่ภายใต้การ กำกับดูแลเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากพระราชบัญญัติการรักษาความลับของธนาคารแห่งสหรัฐอเมริกา US Bank Secrecy Act (“BSA”)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา คริปโทเคอร์เรนซีอาจถูกพิจารณาเป็นสกุลเงิน หลักทรัพย์ สินค้า และอาจมากกว่าหนึ่งอย่างในเวลาเดียวกัน หรืออาจถูกพิจารณาเป็นมูลค่าที่ใช้แทนสกุลเงินได้ ภายใต้ระบบการควบคุมที่ทับซ้อนกันของ

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประเทศสหรัฐอเมริกา คริปโทเคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินที่อาจถูกยึดได้ตามกฎหมายฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา

4.4.3 สรุปมาตรการยึดคริปโทเคอร์เรนซีของประเทศแคนาดา

จากการศึกษาพบว่า ประเทศแคนาดามีพระราชบัญญัติการกระทำผิดกฎหมาย (การฟอกเงิน) และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ. 2019 Proceeds of Crime (Money Laundering) and Terrorist Financing Act (PCMLTFA) เป็นกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ ในการยึดทรัพย์ไว้ในมาตรา 18 (1) โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่า ถ้าเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีการฝ่าฝืนมาตรา 12 (1) เจ้าพนักงานอาจยึดเงินตราหรือตราสารทางการเงินได้ โดยมาตรา 12 มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

มาตรา 12 (1) บุคคลหรือนิติบุคคลที่อ้างถึงในอนุมาตรา (3) ต้องรายงานต่อเจ้าหน้าที่ตามระเบียบการนำเข้าหรือส่งออกสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินที่มีมูลค่าเท่ากับหรือมากกว่าจำนวนที่กำหนด

อายุความ

(2) บุคคลหรือนิติบุคคลไม่จำเป็นต้องทำรายงานตามหัวข้อย่อย (1) ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมหากตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนิติบุคคลหรือกิจกรรมและหากบุคคลหรือนิติบุคคลนั้นพอใจเจ้าหน้าที่ว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขเหล่านั้นแล้ว

ผู้มีหน้าที่ต้องรายงาน

(3) ให้รายงานสกุลเงินหรือตราสารทางการเงินตามอนุมาตรา (1)

(a) ในกรณีของสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินที่อยู่ในความครอบครองที่แท้จริงของบุคคลที่เดินทางมาถึงหรือออกจากแคนาดาหรือเป็นส่วนหนึ่งของสัมภาระของพวกเขาหากพวกเขาและสัมภาระของพวกเขาถูกนำขึ้นเครื่องลำเลียงเดียวกันโดยบุคคลนั้นหรือในสถานการณ์ที่กำหนดโดยบุคคลที่รับผิดชอบการขนส่ง

(b) ในกรณีของสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินที่นำเข้ามาในแคนาดาโดยผู้จัดส่งหรือทางไปรษณีย์โดยผู้ส่งออกสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินหรือเมื่อได้รับแจ้งตามอนุมาตรา 14 (2) โดยผู้นำเข้า

(c) ในกรณีของสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินที่ส่งออกจากแคนาดาโดยผู้จัดส่งหรือทางไปรษณีย์โดยผู้ส่งออกสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงิน

(d) ในกรณีของสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินนอกเหนือจากที่อ้างถึงในวรรค (ก) หรือนำเข้าหรือส่งออกเป็นไปรษณีย์ซึ่งอยู่บนเรือขนส่งที่มาถึงหรือออกจากแคนาดาโดยบุคคลที่รับผิดชอบการขนส่ง และ

(e) ในกรณีอื่นใดโดยบุคคลที่นำเข้าหรือส่งออกสกุลเงินหรือตราสารทางการเงินในนามของ

หน้าที่ในการตอบและปฏิบัติตาม

(4) ทุกคนที่เดินทางมาถึงหรือออกจากแคนาดาจะต้อง

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(a) ตอบคำถามใด ๆ ที่เจ้าหน้าที่ถามตามความเป็นจริงในการปฏิบัติหน้าที่และหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามมาตรานี้ และ

(b) หากบุคคลนั้นเดินทางมาถึงหรือออกจากแคนาดาด้วยสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรายงานตามคำขอของเจ้าหน้าที่ให้แสดงสกุลเงินหรือเครื่องมือทางการเงินที่พวกเขากำลังบรรทุกหรือขนส่งขนถ่ายยานพาหนะหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของยานพาหนะหรือสัมภาระและเปิดหรือแกะหีบห่อหรือภาชนะใด ๆ ที่เจ้าหน้าที่ต้องการตรวจสอบ

การส่งรายงานไปยังศูนย์

(5) หน่วยงานบริการชายแดนแคนาดาจะต้องส่งรายงานที่ได้รับภายใต้หัวข้อย่อย (1) ไปยังศูนย์ นอกจากนี้ยังต้องจัดทำข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ของข้อมูลที่มีอยู่ในรายงานแต่ละฉบับในรูปแบบที่ศูนย์กำหนดและส่งไปยังศูนย์ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ศูนย์กำหนด

ดังกล่าวข้างต้น ตามมาตรา 12 คำว่า “การนำเข้าหรือส่งออกสกุลเงินหรือหรือเครื่องมือทางการเงิน” และคำว่า “ตราสารทางการเงิน” เป็นถ้อยคำที่กว้าง ซึ่งคริปโทเคอร์เรนซีอาจถูกตีความว่าเป็นเครื่องมือทางการเงิน หรือตราสารทางการเงินได้ ดังนี้ จึงสรุปได้ว่า หากบุคคลคลหรือนิติบุคคลที่ดำเนินการเกี่ยวกับคริปโท-เคอร์เรนซีไม่รายงานธุรกรรมต่อเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 12 ก็จะถูกดำเนินการยึดตามมาตรา 18 นั่นเอง คริปโทเคอร์เรนซีจึงเป็นทรัพย์สินที่พึงถูกยึดได้ตามกฎหมายฟอกเงินของประเทศแคนนาดา

4.4.4 สรุปข้อเปรียบเทียบการยึดคริปโทเคอร์เรนซีระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ

ดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นเมื่อเปรียบเทียบมาตรการยึดคริปโทเคอร์เรนซีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศแล้วสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การกำหนดคำนิยามของคำว่า “รายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล” หรือ “รายการที่เกี่ยวข้องกับคริปโทเคอร์เรนซี”

การจะพิจารณาประเด็นนี้มีความจำเป็นต้องพิจารณาเปรียบเทียบ เรื่อง หน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับหน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าถึงคริปโทเคอร์เรนซีและสินทรัพย์ดิจิทัลตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ซึ่งตามพระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ค่อนข้างชัดเจน เช่น มาตรา 51 ที่กำหนดให้ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลหรือผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล เพื่อตรวจสอบหลักฐานหรือข้อมูลอื่นใดเกี่ยวกับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลหรือผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล หรือกิจการของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลหรือผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล และมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เอกสาร หลักฐาน หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี ทั้งนี้ การออกคำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวต้องระบุเหตุผล ความจำเป็น และสิทธิของผู้ถูกยึดหรืออายัดนั้น เป็นต้น ดังนี้

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดดังกล่าวจึงปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนแม้จะไม่มีการกำหนดคำนิยามของคำว่า “รายการที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล” หรือ “รายการที่เกี่ยวกับสินทรัพย์คริปโทเคอร์เรนซี” ก็ตาม ซึ่งการกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 นี้มีความสอดคล้องกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีตาม ECCT 2023 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซีของสหราชอาณาจักร ดังนี้ มาตรการเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 จึงเป็นมาตรการที่ค่อนข้างเหมาะสมและทันสมัยแต่อย่างไรก็ดี อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นเป็นไปเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 เท่านั้น มิใช่อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว พบว่า ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการกับคริปโทเคอร์เรนซีอย่างชัดเจน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ใช่กฎหมายที่ใช้บังคับกับคริปโทเคอร์เรนซีโดยตรง อำนาจในการยึดตามพระราชบัญญัตินี้จึงถูกบัญญัติไว้แบบกลาง ๆ ซึ่งใช้กับทรัพย์สินทั่วไปได้ผล แต่การจะนำมาใช้กับคริปโทเคอร์เรนซีนั้น ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เมื่อไม่มีการกำหนดคำนิยามหรือให้ความหมายดังกล่าวไว้ ในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะยึดสินทรัพย์ดิจิทัลอันเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน จึงไม่มีอำนาจในการพิจารณาว่าทรัพย์สินรายการใดบ้างเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับคริปโทเคอร์เรนซี เนื่องจากไม่มีหลักเกณฑ์หรือคำนิยามที่ถูกกำหนดไว้ตามกฎหมายให้นำมาพิจารณา อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการยึดคริปโทเคอร์เรนซีตามกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทยในส่วนนี้จึงไม่ชัดเจน เนื่องจากไม่สามารถระบุได้ว่ารายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือคริปโทเคอร์เรนซี คืออะไร และสามารถยึดอะไรได้บ้าง

ประเด็นที่ 3 การยึดคริปโทเคอร์เรนซี

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการยึดสินทรัพย์ดิจิทัลเอาไว้ว่ามีหลักเกณฑ์หรือลักษณะอย่างไร ซึ่งในปัจจุบันทางภาครัฐยังไม่มีการสร้างกล่องเงินหรือกระเป๋าเงินดิจิทัลของหน่วยงานรัฐสำหรับเก็บรักษาสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกยึด และเพื่อรองรับการโอนคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกยึดจากกระเป๋าเงินดิจิทัลของผู้กระทำความผิด ดังนี้ จึงมีข้อน่าสังเกตว่า การยึดคริปโท-เคอร์เรนซีโดยไม่มีการโอนคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกยึดมายังกระเป๋าเงินดิจิทัลของหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบดังกล่าว เป็นการยึดเสร็จสมบูรณ์แล้วหรือไม่ อย่างไร ซึ่งหลักเกณฑ์และลักษณะของการยึดนี้ ECCT 2023 ได้กำหนดความหมายของสถานการณ์ที่สินทรัพย์คริปโทถูกยึด หมายความว่า การที่สินทรัพย์คริปโทถูกโอนเข้ากระเป๋าเงินคริปโทของเจ้าหน้าที่มีความเหมาะสม ดังนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงเป็นการ

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

กำหนดลักษณะของการยึดที่ชัดเจนว่าพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการยึดคริปเคอร์เรนซีโดยการโอนคริปโท-เคอร์เรนซีเหล่านั้นมายังกระเป๋าเงินดิจิทัลของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ

ประเด็นที่ 4 คริปโทเคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินที่พึงยึดได้ตามกฎหมายฟอกเงิน

แม้จุดประสงค์ที่แท้จริงของคริปโทเคอร์เรนซีจะถูกคิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้แก้ไขข้อบกพร่องของเงินบางประการ และเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการก็ตาม แต่สำหรับประเทศไทยคริปโทเคอร์เรนซีมีสถานะเป็นเพียงสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่พึงยึดได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เท่านั้น ไม่มีสถานะเป็นเงินตรา หรือตราสารทางการเงิน ตามกฎหมาย ส่วนคริปเทอคร์เรนซีเป็นมูลค่าที่ใช้แทนสกุลเงินหรือไม่นั้น เห็นว่า ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ไม่ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า มูลค่าที่ใช้แทนสกุลเงินเอาไว้ว่ามีความหมายอย่างไร ดังนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจึงเห็นว่าในปัจจุบันทางภาครัฐยังไม่อนุญาตให้ใช้คริปเทคอร์เรนซีแทนเงินตรา และยังไม่สนับสนุนการใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสำหรับประเทศไทยคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเพียงทรัพย์สิน ไม่ใช่เงินตรา ตราสารทางการเงิน และมูลค่าที่ใช้แทนสกุลเงิน

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บทที่ 5
สรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาวิจัยผู้เขียนพบว่า สำหรับประเทศไทย คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) ไม่ใช่สิ่งที่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด เนื่องจากปัจจุบันได้มีพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561ออกมารองรับสถานะของคริปโทเคอร์เรนซีและเป็นกฎหมายที่ใช้กำกับดูแลการประกอบธุรกิจดังกล่าว เช่นการกำหนดให้มีการจดทะเบียน เป็นต้น ประกอบกับทางภาครัฐได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อจัดเก็บภาษีจากคริปโทเคอร์เรนซี ดังนี้ คริปโทเคอร์เรนซีจึงไม่ใช่สิ่งที่ผิดกฎหมายโดยสภาพ แต่อาจตกเป็นเครื่องมือที่ถูกใช้ในการกระทำความผิด เช่น การฟอกเงินผ่านคริปโทเคอร์เรนซีทำให้คริปโทเคอร์เรนซีกลายเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะว่าทรัพย์สินหมายความว่าอย่างไร ดังนั้นจึงต้องพิจารณาว่าคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วมาตรา 138 ที่กำหนดว่า “ทรัพย์สินหมายความรวมถึงวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้” เมื่อนำมาพิจารณากับกรณีของคริปโทเคอร์เรนซีแล้วพบว่า คริปโทเคอร์-เรนซี มีลักษณะที่เป็นวัตถุที่ไม่มีรูปรร่าง แต่อาจมีราคาและถือเอาได้ ประกอบกับมีกฎหมายรองรับสถานะ ดังนั้น คริปโทเคอร์เรนซีจึงเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในความหมายของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้หากอาชญากรใช้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้ให้คำนิยามของคำว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หมายความว่า

1. เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

2. เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตามข้อ 1 หรือ

3. ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตามข้อ 1 หรือ ข้อ 2

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตามข้อ 1. 2. หรือ 3. จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

ดังนี้ คริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกใช้ในการฟอกเงินอันเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดจึงเป็นคริปโทเคอร์เรนซีได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือ

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือได้มาโดยการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งคริปโทเคอร์เรนซีดังกล่าว รวมทั้งดอกผลของคริปโทเคอร์เรนซีดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

การจะยึดคริปโทเคอร์เรนซีอันเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งถือว่าเป็นมาตราการทางแพ่งในกฎหมายดังกล่าว ไม่ใช่มาตราการลงโทษทางอาญาเนื่องจากเป็นมาตรการที่มุ่งดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นหลัก ซึ่งในปัจจุบันพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542ก็ไม่ได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการยึดคริปโทเคอร์เรนซีไว้เป็นการเฉพาะ จึงทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่า“รายการที่เกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซี หรือรายการที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล” มีความหมายว่าอย่างไร หมายถึงอะไรบ้าง รายการใดบ้างที่เกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีที่สามารถยึดได้ เจ้าหน้าที่มีอำนาจในการดำเนินการอย่างไรบ้างเพื่อให้การยึดบรรลุผล สามารถก่อตั้งกระเป๋าเงินดิจิทัลของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการโอนคริปโทเคอร์เรนซีที่ยึดจากผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ หน่วยงานใดเป็นผู้มีอำนาจในการก่อตั้งกระเป๋าเงินดิจิทัลและเก็บรักษาไว้ เป็นต้น ดังนี้ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบันจึงไม่ชัดเจน และเนื่องด้วยคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเทคโนโลยีและมีมุมมองหลายมิติ จึงมีความเกี่ยวพันกันกับกฎหมายหลายฉบับดังนี้ เมื่อไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับเอากับคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกใช้ในการฟอกเงิน จึงเกิดความสุ่มเสี่ยงในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ว่าสิ่งใดบ้างที่กระทำได้หรือกระทำไม่ได้จนไปกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกบังคับและอาจเป็นการที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติผิดต่อกฎหมายอื่นอีกด้วย

ปัญหาว่าคริปโทเคอร์เรนซีนั้นสามารถยึดได้หรือไม่หรือเปรียบเทียบกับกรณีของการยึดเอกสารในรูปแบบข้อมูลที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ จากการสืบค้นพบคำพิพากษาฎีกาที่ 4311/2557 ซึ่งสรุปได้ว่า “ประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 1 (7) ได้นิยามความหายของคำว่า "เอกสาร" หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมาย ด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่นจะเป็นโดย วิธีพิมพ์ถ่ายภายหรือวิธีอื่นเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น ดังนี้ การที่จำเลยร่วมกันพิมพ์หนังสือแต่งตั้งตัวแทนการจำหน่ายอุปกรณ์กัน ระเบิด ลงในเครื่อง คอมพิวเตอร์ ถือเป็นการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นวัตถุอื่นใดทำให้ปรากฏความหายซึ่งสามารถอ่านหรือเห็นความหายได้โดยบุคคลที่ พิมพ์ตัวอักษรนั้นแล้วเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ดังกล่าว เพื่อเป็น หลักฐานซึ่งจำเลยสามารถนำไปใช้ได้เมื่อต้องการจะใช้ จึงเป็นเอกสารตามกฎหมาย....” ซึ่งน่าจะยึดได้ แต่อย่างไรก็ดีผู้เขียนเห็นว่า คริปโทเคอร์เรนซีหรือสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นมีองค์ประกอบที่มากกว่าความเป็นเอกสาร เช่น กระเป๋าเงินดิจิทัล รหัสและข้อมูลในการเข้าถึงกระเป๋าเงินดิจิทัลตลอดจนรายการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคริปโทเคอ์เรนซี ฉะนั้น การจะยึดคริปโทเคอร์เรนซีจึงมีองค์ประกอบหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง และเมื่อศึกษาต่อไปผู้เขียนจึงพบว่า ในทางแพ่งนั้นการยึดคริปโทเคอร์เรนซี คือการยึดอายัด ไพรเวทคีย์ (private key) และยึดอายัดเงินเสมือนหรือคริปโทเคอร์เรนซีดังกล่าวไว้ในกระเป๋าวอลเล็ทของรัฐ แต่อย่างไรก็เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้วก็ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการยึด

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

คริปโทเคอร์เรนซีไว้เป็นการเฉพาะเช่นกัน ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา การยึดคริปโท-เคอร์เรนซีที่ถูกใช้ในการฟอกเงิน ดังต่อไปนี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

หลักเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 77 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น... และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง...” ซึ่งเมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญประกอบกับการคำนึงถึงข้อแนะนำเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการฟอกเงินตามมาตรฐานสากล Financial Action Task Force (FATF) ที่ให้ข้อแนะนำว่า “แต่ละประเทศต้องดำเนินการให้มั่นใจว่าประเทศของตนมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการได้ทันทีอย่างมีประสิทธิภาพในการตอบสนองคำร้องขอจากต่างประเทศที่ร้องขอให้ระบุ อายัด ยึด และริบทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงิน ตลอดจนทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงิน และจากความผิดมูลฐาน รวมทั้งการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตราสารที่ใช้หรือตั้งใจจะนำมาใช้ในการกระทำความผิดเหล่านี้หรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเท่ากัน อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้จะต้องรวมถึงความสามารถในการตอบสนองต่อคำร้องขอที่ส่งมาโดยอาศัยกระบวนการพิจารณาคดีเพื่อริบทรัพย์ทางแพ่ง และมาตรการชั่วคราวที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก เว้นเสียแต่ว่าการกระทำดังกล่าวนี้จะไม่สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในประเทศของตน แต่ละประเทศต้องมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวตลอดจนตราสาร หรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเท่ากัน และการจัดการตกลงกันให้มีการประสานงานด้านการพิจารณาคดีเพื่อการยึดและริบทรัพย์ ซึ่งจะต้องรวมถึงการประสานงานเพื่อการแบ่งปันทรัพย์สินที่ถูกริบด้วย...” แล้วนั้น ผู้เขียนเห็นว่าการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการยึดคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกใช้ในการฟอกเงินเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 กำหนดคำนิยามของคำว่า รายการที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล ไว้ในพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ดังนี้

“รายการที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล หมายความว่า กระเป๋าเงินดิจิทัล รหัส ข้อมูลในการเข้าถึง รวมถึงรายการทรัพย์สินที่มีหรือให้การเข้าถึงข้อมูลที่มีแนวโน้มจะช่วยในการยึด อายัด หรือริบสินทรัพย์ดิจิทัล เช่น เอกสาร หลักฐาน หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี”

การกำหนดนิยามนี้ผู้เขียนได้นำคำนิยามจาก ECCT 2023 ของสหราชอาณาจักร มาประกอบกับมาตรา 51 (5) แห่งพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 เพื่อกำหนดคำนิยามอันเป็นหลักเกณฑ์ที่จะทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นสามารถจะนำคำนิยามดังกล่าวไปพิจารณาได้ว่ารายการใดเป็นรายการที่เกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซี เพื่อที่จะดำเนินการยึด แต่สาเหตุที่ผู้เขียนใช้คำว่า รายการที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น เนื่องจากคำว่าสินทรัพย์ดิจิทัลมีความหมายอย่างกว้างครอบคลุมสินทรัพย์ที่ปรากฏในพระราชกำหนดดังกล่าวทั้งหมดรวมไปถึงคริปโทเคอร์เรนซีด้วย

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประการที่ 2 ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการกับคริปโทเคอร์เรนซีขึ้นมา ดังนี้

ตัวอย่าง

มาตรา 1 ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการใด ๆ กับสินทรัพย์ดิจิทัล ให้พนักงาเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

1. เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจหรือสถานที่ตั้งของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล หรือสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าวด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใด ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบกิจการ สินทรัพย์และหนี้สินของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล รวมทั้งเอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

2. เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลหรือผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล หรือสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบุคคลดังกล่าวด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใด ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. ตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลหรือผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล เพื่อตรวจสอบหลักฐานหรือข้อมูลอื่นใดเกี่ยวกับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลหรือผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลหรือกิจการของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลหรือผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล

4. เข้าไปในสถาบันการเงินหรือสถานที่ใดในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อทำการตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

5. ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เอกสาร หลักฐาน หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี ทั้งนี้ การออกคำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวต้องระบุเหตุผล ความจำเป็น และสิทธิของผู้ถูกยึดหรืออายัดนั้น

6. สั่งให้กรรมการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้สอบบัญชีของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล ผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล หรือผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบุคคลดังกล่าวด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นใด มาให้ถ้อยคำ หรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตราหรือหลักฐานอื่นเกี่ยวกับกิจการ การดำเนินงาน สินทรัพย์และหนี้สินของบุคคลดังกล่าว หรือสั่งให้บุคคลดังกล่าวส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้ เว้นแต่ บุคคลดังกล่าวจะมีสิทธิปฏิเสธได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือเหตุผลทางวิชาชีพอันสมควร

7. สั่งให้บุคคลใด ๆ ที่ทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลกับหรือผ่านผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาให้ถ้อยคำ หรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับ

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ธุรกรรมดังกล่าว เว้นแต่ บุคคลดังกล่าวจะมีสิทธิปฏิเสธได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือเหตุผลทางวิชาชีพอันสมควร

8. สั่งให้บุคคลใด ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่มาให้ถ้อยคำ หรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบตาม (1) (2) หรือ (4) แล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม (7) และ (8) จะต้องเป็นการกระทำต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องที่ดำเนินการตรวจสอบ และเจ้าหน้าที่ต้องกำหนดระยะเวลาอันสมควรที่จะให้บุคคลดังกล่าวสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้

การแก้ไขในส่วนนี้ผู้เขียนนำมาจากแนวความคิดในมาตรา 51 แห่งพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 เนื่องจากเห็นว่าเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจยึดคริปโทเคอร์เรนซีโดยตรง และค่อนข้างจะครอบคลุม ประกอบกับเป็นบทบัญญัติที่มีความสอดคล้องกับ ECCT 2023 ซึ่งเป็นกฎหมายของสหราชอาณาจักอยู่หลายประการ มาตรา 51 ของพระราชกำหนดดังกล่าวจึงเป็นกฎหมายที่มีความทันสมัย สมควรนำมาเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ใช้ในการยึดคริปโทเคอร์เรนซี แต่ทั้งนี้ ผู้เขียนได้แก้ไขบางประการเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฟอกเงินด้วย

ประการที่ 3 ดำเนินการสร้างกระเป๋าเงินดิจิทัลของรัฐเพื่อรองรับการโอนคริปโทเคอร์เรนซีที่ยึดจากกระเป๋าเงินดิจิทัลของผู้กระทำความผิดมายังกระเป๋าเงินดิจิทัลของรัฐ กรณีนี้ ใน ECCT 2023 ได้บัญญัติถึงคำนิยามของคำว่า “สถานการณ์ที่สินทรัพย์ดิจิทัลถูกยึด หมายถึง สถานการณ์ที่สินทรัพย์ดิจิทัลถูกโอนเข้ากระเป๋าเงินคริปโทซึ่งควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีควาเหมาะสม” ซึ่งคำนิยามดังกล่าวค่อนข้างมีความชัดเจนว่าการยึดที่สำเร็จเสร็จสิ้นนั้นต้องมีการโอนเงินคริปโทเคอร์เรนซีจากกระเป๋าเงินดิจิทัลของผู้กระทำความผิดมายังกระเป๋าเงินดิจิทัลของทางภาครัฐด้วย ซึ่งความเป็นจริงการยึดคริปโทเคอร์เรนซีสำเร็จก็ควรจะเป็นเช่นนี้ ดังนั้นในกรณีนี้ผู้เขียนจึงขอเสนอว่า ให้หน่วยงานของรัฐที่ความเกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ดำเนินการสร้างกระเป๋าวอลเล็ทของหน่วยงานขึ้นเพื่อรองรับการโอนคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกยึด ต่อไป

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

5.3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่ควรได้รับการแก้ไขในอานาคต

นอกเหนือจากประเด็นที่เป็นจุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนเห็นว่ามีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการของการฟอกเงินโดยอาศัยคริปโทเคอร์เรนซีอยู่อีกหลายประเด็นตัวอย่าง เช่น การรายงานธุรกรรมและแสดงตัวตน การยึดคริปโทเคอร์เรนซีตามมูลค่า และการทำลายคริปโทเคอร์เรนซีในบางกรณี ดังนี้

5.3.1 การรายงานธุรกรรมและการแสดงตัวตน

ปัจจุบันการรายงานธุรกรรมและแสดงตัวตนของผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีสำหรับประเทศไทยมีความจำเป็นต้องพิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ประกอบกับพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2562 โดยจากการศึกษาพบว่าพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้ให้ความหมายของคำว่า ธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล หมายความว่า การประกอบธุรกิจตามประเภทดังต่อไปนี้

(1) ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล

(2) นายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล

(3) ผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล และ

(4) กิจการอื่นที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต.

ซึ่งตามพระราชกำหนดดังกล่าวได้กำหนดให้ถือว่าผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลและผู้ให้บริการะบบเสนอขายโทเคนดิจิทัลตามพระราชกำหนดนี้เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลรูปแบบหนึ่งจึงเป็นสถาบันการเงินที่ตกอยู่ภายใต้มาตรการรายงานธุรกรรมและแสดงตัวตนตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 13

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากบทนิยามของคำว่า สถาบันการเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 แล้ว พบว่า สถาบันการเงิน หมายความว่า

1. ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ

2. บริษัทหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

3. บริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต และบริษัทประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย

4. สหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เฉพาะสหกรณ์ที่มีทุนดำเนินการซึ่งมีมูลค่าหุ้นรวมตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไปและมีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการรับฝากเงิน ให้กู้ ให้สินเชื่อรับจำนองหรือรับจำนำทรัพย์สิน หรือจัดให้ได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินต่าง ๆ โดยวิธีใด ๆ

5. นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเงินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลไม่อยู่ในคำจำกัดความของคำว่าสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และเมื่อพิจารณาตามกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว พบว่า กฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนดให้ใหนิติบุคคลดังตอไปนี้เปนสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติปองกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒

1. นิติบุคคลเฉพาะกิจตามกฎหมายวาดวยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพยเปนหลักทรัพย

2. นิติบุคคลที่ไดรับอนุญาตใหประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปจจัยชำระเงินตางประเทศตามกฎหมายวาดวยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

3. บรรษัทบริหารสินทรัพยสถาบันการเงินตามกฎหมายวาดวยบรรษัทบริหารสินทรัพยสถาบันการเงิน

4. บริษัทบริหารสินทรัพยตามกฎหมายวาดวยบริษัทบริหารสินทรัพย

5. นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายลวงหนาตามกฎหมายวาดวยสัญญาซื้อขายลวงหนา

6. นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจการซื้อขายลวงหนาตามกฎหมายวาดวยการซื้อขายสินคาเกษตรลวงหนา

7. ผูประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใตการกำกับตามกฎหมายวาดวยระบบการชำระเงิน

8. ผูประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใตการกำกับตามกฎหมายวาดวยระบบการชำระเงิน

แตไมหมายความรวมถึงผูประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (8)

ดังนี้ จึงสรุปได้ว่าในปัจจุบันทั้งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542และกฎกระทรวงดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสถาบันการเงินแต่อย่างใด ประกอบกับเมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของผู้ประกอบอาชีพที่มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมและแสดงตัวตนตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลก็ไม่ถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ดังกล่าวเช่นเดียวกัน ประเด็นนี้จึงอาจเป็นข้อถกเถียงได้ว่าสรุปแล้วผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลต้องรายงานธุรกรรมและแสดงตนตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือไม่ การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสถาบันการเงินเอาในพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 เป็นการกำหนดที่ชอบตามความในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือไม่ และมีผลอย่างไร เป็นต้น

5.3.2 การยึดคริปโทเคอร์เรนซีตามมูลค่า

ปัจจุบันการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการฟอกเงินตามพระราชับญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในประเทศไทย ยังไม่มีการกำหนดเมาตรการกี่ยวกับการยึดสินทรัพย์ดิจิทัลตามมูลค่า ซึ่งคริปโทเคอร์เรนซีนั้นเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีความผันผวนในเรื่องของราคา ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ค่อนข้างสูง จึงอาจเกิดปัญหาขึ้นว่ามูลค่าของคริปโทเคอร์เรนซีก่อนที่จะทำการยึด ขณะทำการยึด และภายหลังที่ได้ทำการยึด มีมูลค่าไม่เท่ากัน ทำให้ทางภาครัฐสูญเสียประโยชน์ที่แท้ที่ในการยึดและไม่สามารถตัดวงจรของการ

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประกอบอาชญากรรมฟอกเงินตรงจุดนี้ได้ หรืออาชญากรอาจใช้ประโยชน์จากความผันผวนของมูลค่านี้ในการก่ออาชญากรรมฟอกเงิน หรือประเภทอื่นได้อีก เป็นต้น

5.3.3 การทำลายคริปโทเคอร์เรนซี

มาตรการนี้เป็นมาตรการใหม่ที่น่าสนใจ ปัจจุบันพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้กำหนกมาตรการในการทำลายสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกใช้ในการฟอกเงินไว้แต่อย่างใด ซึ่งกรณีนี้อาจเกิดขึ้นในกรณีที่มีความจำเป็นต้องทำลายคริปโทเคอร์เรนซีในบางสถานะการ เช่น การมีอยู่ของคริปโทเคอร์เรนซีนั้นไม่เป็นประโยชน์ในการตัดวงจรของการประกอบอาชญากรรมของทางภาครัฐ หรือการมีอยู่ของคริปโทเคอร์เรนซีนั้นจะทำให้อาชญากรยังคงใช้ประโยชน์บางอย่างจจากการมีอยู่นั้นได้ เป็นต้น

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บรรณานุกรม

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บรรณานุกรม

กนกอร ฟองคำ, ‘การบังคับคดีกับคริปโทเคอร์เรนซีในคดรล้มละลาย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2562).

กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม, *โครงการศึกษาเรื่องการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล* (pdf, ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2561).

กองบรรณาธิการไทยรัฐออนไลน์, ‘จีนประกาศให้การทำธุรกรรมด้วย 'บิทคอยน์' ทุกประเภทผิดกฎหมาย’ (ไทยรัฐออนไลน์, 27 กันยายน 2564) <https://shorturl.asia/vC5Dt> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

_____, ‘สหรัฐฯ จับกุมคู่สามีภรรยาฟอกเงินคริปโต 3,600 ล้านดอลลาร์’ (ผู้จัดการออนไลน์, 9 กุมภาพันธ์ 2565) <https://shorturl.asia/4jGFh> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

ข่าวสดออนไลน์, ‘บิ๊กเด่น สรุปผล ปฏิบัติการ Trust No One ล่าข้ามโลก ราชาคริปโตหมื่นล้าน’ (ข่าวสดออนไลน์, 31 พฤษภาคม 2566) <https://shorturl.asia/94r7i> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

จิรวุฒิ ลิปิพันธ์, ‘มาตรการป้องกันและปราบปรามเงินนอกระบบ ศึกษากรณีการใช้โพยก๊วน’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2545).

ไชยยศ เหมะรัชตะ, *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน* (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2540).

เดลินิวส์ออนไลน์, ‘ผู้นำอินเดียชี้ “เงินคริปโต” เป็นแหล่งทุนหนุน “กิจกรรมก่อการร้าย”’ (เดลินิวส์ออนไลน์, 19 พฤศจิกายน 2565) <https://www.dailynews.co.th/news/1698649/> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

ผู้จัดการออนไลน์, ‘วัยรุ่นสร้างตัว สบช่องฟอกเงินผ่านคริปโต ถูกจับกุมยึดทรัพย์กว่า 91 ล้านบาท’ (ผู้จัดการออนไลน์, 31 ตุลาคม 2564) <https://shorturl.asia/ulfwU> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, *แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศและข้ามชาติที่สำคัญ* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2563).

วรนารี สิงห์สุวงษ์, ‘การริบทรัพย์สินตามมูลค่า’ (krisdika, 2559) <www.krisdika.go.th> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

วาทินี หวังไพบูลย์, ‘มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับศาสนาธุรกิจ’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 2558).

วีระพงษ์ บุญโญภาส, *กระบวนการยุติธรรมกบักฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน* (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2542).

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, *การริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดกับความเป็นธรรมและมนุษยธรรม* (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม 2559).

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บรรณานุกรม (ต่อ)

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, *ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558* (pdf, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 2558).

สมพัฒน์ มีมานัส และเสถียรภาพ นาหลวง, 'มาตรการทางกฎหมายในการจัดเก็บภาษีคริปโทเคอร์เรนซีในประเทศไทย' (มกราคม – มิถุนายน 2564) 1 วารสารการบริหารปกครอง.

สมยศ เชื้อไทย, *ความรู้กฎหมายทั่วไป คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 30 (แก้ไขเพิ่มเติม), สำนักพิมพ์วิญญูชน 2566).

เสาวนีย์ เหมฤดี, 'ปัญหาทางกฎหมายของระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2562).

สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 'ฟิทช์เตือนเอลซัลวาดอร์ใช้บิตคอยน์ชำระหนี้ตามกฎหมายเสี่ยงเป็นช่องทางฟอกเงินหนุนก่อการร้าย' (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 28 มิถุนายน 2564) <https://www.infoquest.co.th/2021/101006> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, *รู้เขา รู้ระวัง รู้เท่ากันสินทรัพย์ดิจิทัล* (pdf, สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มปป.).

สำนักงานที่ปรึกษาการศุลกากรประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงบรัสเซลส์ 'ทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับ BLOCKCHAIN' (พฤศจิกายน 2561) 11 วารสาร CPMU news.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, *คู่มือประชาชน: การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน* (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 2543).

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 'e-Payment การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์' (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์) <https://shorturl.asia/cYVvp> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

สุรภา ศรีเมือง, *กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ Cryptocurrency* (pdf, สำนักกฎหมายสานักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มปป.).

อัญรัตน์ แม้นพยัคฆ์, *ความรู้เกี่ยวกับการฟอกเงิน* (pdf, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มปป.)

อานนท์ มาเม้า, *กฎหมายทรัพย์สิน ความรู้พื้นฐานทางความคิด หลักทั่วไป และบทเบ็ดเสร็จทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 4 (แก้ไขเพิ่มเติม), สำนักพิมพ์วิญญูชน 2564).

Bitkub, 'ลงทุน "ขุดคริปโทฯ ทำอย่างไร ขุดตอนนี้ทันไหม ต้องเสียภาษีคริปโทฯ อย่างไร' (Bitkub) <https://shorturl.asia/y3FC9> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บรรณานุกรม (ต่อ)

Chaiyatorn Buthsoontorn, ‘อิสราเอลรายงานว่าได้ค้นพบ Wallet Stablecoin ลึกลับมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้ายฮามาส’ (Siamblockchain, 12 ตุลาคม 2566) <https://siamblockchain.com/2023/10/16/israel-alleges-mysterious-stablecoin-whales-are-islamist-groups/> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

Duangthida Thongterm, ‘Cryptocurrency แตกต่างกับ Digital Token อย่างไร’ (Kubix, 28 มีนาคม 2565) <https://shorturl.asia/udB7N> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

Earth, ‘Smart Contract คืออะไร: เมื่อบล็อกเชนไม่ได้มีดีแค่บิทคอยน์’ (Siamblockchain, 8 มิถุนายน 2560) <https://shorturl.asia/BSVNo> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

EVELYN MWANGI, ‘How Crypto Got Included in Canada’s Emergency Act in 2022’ (BitcoinKE, 7 March 2022) <https://bitcoinke.io/2022/03/how-crypto-got-included-in-canadas-emergency-act-in-2022/> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

planet 46, ‘คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) คืออะไร พามือใหม่เข้าใจครบจบในที่เดียว’ (Finnomena, 21 มีนาคม 2564) <https://shorturl.asia/JjUsY> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

Saifedean Ammous, *The Bitcoin Standard: ระบบการเงินทางเลือกใหม่ไร้ศูนย์กลาง* (พิมพ์ครั้งที่ 8, สำนักพิมพ์บริษัท กรีน ไลฟ์ พริ้นติ้ง เฮ้าส์ 2565).

Thongchai, ‘รัฐบาลสหรัฐฯ กังวลว่าคริปโตอาจถูกใช้เพื่อสนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศที่มีจลาจล’ (Siam Blockchain, 24 กุมภาพันธ์ 2563) <https://shorturl.asia/e59rs> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

TNN Online, ‘เปิด Timeline บิทคอยน์ในไทย จุดเริ่มต้น-จุดสิ้นสุด’ (TNN Online, 3 กันยายน 2562) <https://www.tnnthailand.com/news/wealth/15926/> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

Tradingview, ‘UN เผย กลุ่มการร้ายระดมทุนเงินเพิ่มเพื่อการก่อการร้าย’ (Tradingview, 2 พฤศจิกายน 2564) <https://shorturl.asia/EYSJP> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566.

Ali Shalchi, Steve Browning and Joanna Dawson, ‘Economic Crime and Corporate Transparency Bill 2022-23: Progress of the Bill’ (The House of Commons Library, 20 January 2023) <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9625/6> สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2566.

Cryptorefills Labs, *CRYPTOCURRENCIES IN RETAIL Consumer Adoption Report | 2021 “Market research on perception, preference, and experience of cryptocurrency shoppers* (pdf, Cryptorefills Labs 2021).

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บรรณานุกรม (ต่อ)

Financial Crimes Enforcement Network, ‘FinCEN GUIDANCE: Application of FinCEN’s Regulations to Certain Business Models Involving Convertible Virtual Currencies’ (Financial Crimes Enforcement Network, 9 May 2019) <https://shorturl.asia/HreLX> สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2566.

_____, ‘What We Do’ (Financial Crimes Enforcement Network) <https://www.fincen.gov/what-we-do> สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2566.

‘Financial Transactions and Reports Analysis Centre of Canada’ (Canada.ca) <https://shorturl.asia/2ch4n> สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2566.

‘Reporting large virtual currency transactions to FINTRAC’ (Canada.ca) <https://shorturl.asia/reo7k> สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2566.

DPU DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล พิริยาภรณ์ ศาสตร์บัณฑิตย์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2558 - นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ. 2563 - นิติกร สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. 2560 - ทนายความอิสระ

พ.ศ. 2558 - พนักงาน บริษัท โทเทิ่ล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)